

Eveliina Honkanen

**SIERRA LEONEN KONFLIKTI JA SEN RATKAISEMINEN
JOHAN GALTUNGIN KONFLIKTITEORIAN VALOSSA**

Tampereen yliopisto
Politiikan tutkimuksen laitos
Kansainvälinen politiikka
Pro gradu -tutkielma
Huhtikuu 2007

Tampereen yliopisto
Politiikan tutkimuksen laitos

HONKANEN, EVELIINA: Sierra Leonen konflikti ja sen ratkaiseminen Johan Galtungin konfliktiteorian valossa

Pro gradu -tutkielma, 92 s., 7 liites.
Kansainvälinen politiikka
Huhtikuu 2007

Avainsanat: Historiantutkimus, Johan Galtung, konfliktin ratkaiseminen, rauhantutkimus, Sierra Leone, sisällissota.

TIIVISTELMÄ

Tarkastelen pro gradu -tutkielmassani Sierra Leonen konfliktia ja erityisesti sen ratkaisemista Johan Galtungin konfliktiteorian kautta. Sierra Leonen yli vuosikymmenen kestäneessä konfliktissa (1991-2002) Sierra Leonen hallitus taisteli RUF:n kapinallisia vastaan, joiden tavoitteena oli kaapata hallitukselta poliittinen ja etenkin taloudellinen valta. Koska valtioiden sisäisten konfliktien ratkaisemisesta on tutkittu varsin vähän, tutkimukseni päämääränä on lisätä tietoa sisällissotien ratkaisemisesta osoittamalla, mitä Sierra Leonen konfliktin ratkaisemisesta voidaan oppia. Tutkielmani toissijaisia tutkimuskysymyksiä ovat: mitä ratkaisumenetelmiä Sierra Leonen konfliktin ratkaisemisessä käytettiin sekä miten käytetyt menetelmät toimivat konfliktin ratkaisemisessä. Ensisijainen tutkimuskysymys on: miten Sierra Leonen konfliktin ratkaiseminen vastaa Johan Galtungin näkemystä konfliktien ratkaisemisesta.

Tutkielmani tutkimusmenetelmänä ovat historiantutkimuksen metodit. Historiantutkimus tarkastelee tutkimuskohteita ajallisesti eri kulmasta kuin yhteiskuntatieteet ja siten historiallisella lähestymistavalla voin tarkastella Sierra Leonen konfliktin kehitysprosessia menneisyydestä nykyisyyteen. Historiantutkimuksen menetelmillä tutkijan on lisäksi mahdollista saada tietoa menneestä. Analyysissa rakennan historiantutkimukselle ominaisen tutkimusprosessin kautta kokonaistulkintani Sierra Leonen konfliktin ratkaisemisesta ja vertaan kerättyä tietoa Galtungin näkemukseen konfliktien ratkaisemisesta. Tarkastelen Sierra Leonen konfliktin ratkaisemista myös edellä mainittujen toissijaisten tutkimuskysymysten kannalta.

Analyysini Sierra Leonen konfliktin ratkaisemisesta osoittaa, että konfliktin ratkaisemista on mahdollista analysoida laajasti Galtungin näkemysten avulla ja etenkin Galtungin muodostama konfliktikolmio soveltuu hyvin konfliktien laajenemisen ja supistumisen tutkimiseen. Analyysi vahvistaa Galtungin näkemysten, jonka mukaan konfliktia ei ole välttämättä ratkaistu, vaikka molemmat osapuolet allekirjoittavat neuvotellun sopimuksen. Analyysistä ilmenee myös, että konfliktin rakentava ja pysyvä muutos edellyttää Galtungin näkemysten mukaan konfliktikolmion kaikkien kulmien – ristiriidan, asenteiden ja käyttäytymisen – käsittelemistä ja muuttamista. Tutkimukseni keskeisin tutkimustulos on, että perinteiset diplomaattiset konfliktin ratkaisustrategiat eivät toimineet Sierra Leonen konfliktin ratkaisemisessä. Konfliktin ratkaiseminen vaati voimankäyttöä, koska kapinalliset jatkoivat väkivaltaista konfliktikäyttäytymistä sekä poliittisen ja taloudellisen vallan tavoittelua sopimuksista huolimatta. Konfliktin ratkaiseminen väkivallalla ei taas vastaa Galtungin näkemystä konfliktien ratkaisemisesta, sillä Galtungin mukaan konflikteja tulisi käsitellä luovasti ja väkivallattomasti.

ALKUSANAT

Haluan esittää kiitokseni henkilöille, jotka ovat myötävaikuttaneet tämän pro gradu - tutkielmani valmistumiseen sekä tukeneet ja kannustaneet minua opinnoissani.

Parhain ja lämmin kiitos vanhemmilleni, Riitalle ja Sakarille, kaikesta minulle antamastanne henkisestä ja materiaalisesta tuesta.

Lämmin kiitos myös tädilleni, Ritvalle, kannustuksesta ja tuesta.

Sekä lopuksi, sydämellinen kiitos Jukalle – kaikesta.

Espoossa, keväällä 2007

Eveliina Honkanen

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	I
ALKUSANAT	II
SISÄLLYS	III
KUVA- JA TAULUKKOLUETTELOT	V
1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkimuksen lähtökohdat	1
1.2. Tutkimuskohde ja tutkimuskysymykset	4
1.3. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys	5
1.4. Tutkimusmenetelmä ja aineisto	6
1.5. Tutkimuksen rakenne.....	7
2. JOHAN GALTUNGIN NÄKEMYS RAUHANTUTKIMUKSESTA JA KONFLIKTIEN RATKAISEMISESTA	9
2.1. Rauhantutkimus tieteenalana	9
2.1.1. <i>Institutionaalinen kehitys</i>	9
2.1.2. <i>Väkivallattomuuden periaate rauhantutkimuksen taustalla</i>	11
2.1.3. <i>Empiirinen, kriittinen ja konstruktiiivinen rauhantutkimus</i>	13
2.1.4. <i>Diagnoosi, prognoosi ja terapia</i>	16
2.2. Tutkimuksen tavoitteena rauha	17
2.2.1. <i>Suora, rakenteellinen ja kulttuurinen väkivalta</i>	17
2.2.2. <i>Negatiivinen ja positiivinen rauha</i>	20
2.3. Konfliktit osana elämää	23
2.3.1. <i>Konfliktin määritelmä</i>	23
2.3.2. <i>Toimijakonfliktit ja rakenteelliset konfliktit</i>	24
2.3.3. <i>Konflikti positiivisena haasteena</i>	28
2.3.4. <i>Konfliktin hallinta</i>	30
2.3.5. <i>Konflikti, polarisaatio ja väkivalta</i>	31
2.4. Kolme tietä rauhaan: rauhantekeminen, rauhanturvaaminen ja rauhanrakentaminen	32
2.4.1. <i>Rauhantekeminen: konfliktin ratkaiseminen</i>	32
2.4.2. <i>Rauhanturvaaminen: erottava lähestymistapa</i>	37
2.4.3. <i>Rauhanrakentaminen: yhdistävä lähestymistapa</i>	38

3. HISTORIAN TUTKIMUKSEN MENETELMÄT	41
3.1. Poliittisen historian ja yhteiskuntatieteiden suhde.....	41
3.2. Versiot todellisuudesta.....	45
3.3. Historiantutkijan tutkimusprosessi	47
3.3.1. Tutkimuksen lähtökohtien erittelemine.....	47
3.3.2. Lähteen ja kysymyksen pätevyyden arvioiminen.....	50
3.3.3. Ristiriidattoman kokonaistulkinnan rakentaminen	52
3.4. Totuuden loputon etsintä	55
3.5. Historiantutkimuksen menetelmät konfliktitutkimuksessa.....	56
4. SIERRA LEONEN KONFLIKTIN RATKAISEMINEN	58
4.1. Konfliktin syyt	58
4.1.1. Huono hallinto ja korruptio	58
4.1.2. Valtion heikko taloudellinen tilanne ja yhteiskunnallinen eriarvoisuus	59
4.1.3. Timantit	60
4.1.4. Kielteiset asenteet ja osapuolten yhteensopimattomat tavoitteet.....	61
4.2. Konflikti vuosina 1991-1998: Abidjanin ja Conakryn sopimukset.....	63
4.2.1. RUF:n hyökkäyksen seuraukset	63
4.2.2. Vaaleista Abidjanin sopimukseen.....	64
4.2.3. Vallankaappaus ja Conakryn sopimus.....	65
4.2.4. Pyrkimyksenä osapuolten välisen ristiriidan ratkaiseminen.....	66
4.3. Konflikti vuosina 1999-2002: Lomé'n rauhansopimus, Iso-Britannian sotilaallinen interventio ja konfliktin päättyminen	69
4.3.1. Lomé'n rauhansopimus	69
4.3.2. Rauhansopimuksen rikkoontuminen ja Iso-Britannian sotilaallinen interventio.....	70
4.3.3. Konfliktin päättyminen ja vaalit.....	72
4.3.4. Negatiivisen rauhan saavuttaminen.....	73
4.3.5. Ongelmat konfliktin ratkaisemisessa.....	75
4.4. Konfliktin jälkeinen prosessi: kohti positiivista rauhaa.....	78
4.4.1. YK tukena oikeudenmukaisen yhteiskunnan rakentamisessa.....	78
4.4.2. Totuus- ja sovittelukomission sekä erikoistuomioistuimen vaativa työ.....	79
5. JOHTOPÄÄTÖKSET	81

LÄHTEET

LIITTEET

KUVA- JA TAULUKKOLUETTELOT

Kuvat

Kuva 1. Tieto–Teoriat–Arvot kolmio	14
Kuva 2. Diagnoosi–Prognoosi–Terapia yhdistettynä Tieto–Teoriat–Arvot kolmioon	16
Kuva 3. Konfliktikolmio	23
Kuva 4. Konflikti–polarisaatio–väkivalta yhdistettynä konfliktikolmioon.....	31
Kuva 5. Sierra Leonen konfliktin laajeneminen.....	62
Kuva 6. Sierra Leonen konfliktin hallinta vuosina 1991-1998	68
Kuva 7. Sierra Leonen konfliktin hallinta vuosina 1999-2002	74

Taulukot

Taulukko 1. Neljä perustarvetta – Neljä väkivallan muotoa	19
Taulukko 2. Taistelu rakenteellista väkivaltaa vastaan	28
Taulukko 3. Kaksitoista ratkaisumallia konfliktin ratkaisemiseen	33
Taulukko 4. Erottava ja yhdistävä lähestymistapa	40

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen lähtökohdat

Vuosien 1946-2005 aikana maailmassa on ollut yhteensä 231 aseellista konfliktia¹. Näistä 231 konfliktista 121 konfliktia on taisteltu kylmän sodan päättymisen jälkeen. Lotta Harbom, Stina Högladh ja Peter Wallensteen toteavat, että toisen maailmansodan päätyttyä suurin osa konflikteista on ollut valtioiden sisäisiä konflikteja. Edellä mainituista 121 konfliktista, jotka olivat vuosien 1989-2005 aikana, 114 oli valtioiden sisäisiä konflikteja ja 7 valtioiden välisiä konflikteja.²

Harbomin ja Wallensteenin mukaan suuria aseellisia konflikteja³ oli vuosien 1990-2005 aikana eniten Afrikassa ja Aasiassa. Afrikassa oli kyseisenä aikana 19 suurta aseellista konfliktia, joista vain yksi oli valtioiden välinen konflikti⁴. Vuodet 1998 ja 1999 olivat ”huippuvuosia”, sillä molempina vuosina Afrikassa oli käynnissä 11 konfliktia. Harbom ja Wallensteen huomauttavat kuitenkin, että vuoden 2000 jälkeen konfliktien määrä on laskenut tasaisesti Afrikassa ja vuonna 2005 konflikteja kirjattiin enää kolme.⁵

Kuten edellä mainittiin, konfliktit ovat muuttuneet toisen maailmansodan päätyttyä valtioiden välisistä valtioiden sisäisiksi. UCDP:n tilastot osoittavat lisäksi, että toisen maailmansodan jälkeen suurin osa konflikteista on ollut kehitysmaissa⁶. Derek Summerfield toteaa, että samalla kun konfliktit ovat muuttuneet sisällissodiksi, konfliktien luonteessa on myös tapahtunut muutos. Siviilit eivät ole enää ”satunnaisia” uhreja, vaan väkivallan suoria kohteita. Koulujen, kotien ja uskonnollisten rakennuksien sekä viljeltojen ja satojen tuhoaminen on tavallista konflikteissa, kuten myös kiduttaminen, raiskaaminen ja eristäminen.⁷

¹ Uppsala Conflict Data Program (UCDP) määrittelee konfliktin aseelliseksi konfliktiksi, kun konfliktissa kuolee aseellisten taistelujen seurauksena vähintään 25 henkilöä vuodessa.

² Harbom, Högladh & Wallensteen 2006, 617-619.

³ UCDP määrittelee aseellisen konfliktin suureksi aseelliseksi konfliktiksi, kun konfliktin aikana on aseellisten taistelujen seurauksena kuollut yli 1000 henkilöä.

⁴ Eritrean ja Etiopian välinen konflikti.

⁵ Harbom & Wallensteen 2006, 109.

⁶ Ks. <<http://www.pcr.uu.se/database>>.

⁷ Summerfield 1998, 9-12.

Richard Jacksonin mukaan osa tutkijoista on esittänyt, että konfliktit ovat muuttuneet kokonaan uudennlaisiksi etenkin kylmän sodan päättymisen jälkeen⁸. Esimerkiksi Mary Kaldor toteaa, että 1980- ja 1990-luvuilla on syntynyt uudenlaista järjestäytynttä väkivaltaa, josta voidaan käyttää nimitystä ”uusi sota”. Kaldorin mukaan ominaista uusille sodille ovat hämärtyneet rajat sodan, järjestäytyneen rikollisuuden ja laajamittaisten ihmisoikeusrikkomusten välillä sekä uudet tavoitteet ja sodankäynnin keinot, jotka erottavat ne aikaisemmista sisällissodista. Kaldor huomauttaa myös, että globalisaation seurauksena konfliktiin osallistuvien toimijoiden määrä on lisääntynyt huomattavasti. Hallitusten armeijoiden ja aseistettujen kapinallisryhmien lisäksi konflikteissa voi toimia muun muassa järjestäytyneitä sotilasryhmiä, huumekartelleita, rikollisryhmiä ja palkkasotilaita sekä monikansallisia yrityksiä, kansalaisjärjestöjä ja humanitaarisia organisaatioita. Uusissa sodissa taistelijoiden tavoitteet ovat hajanaisia ja usein perinteiset ideologiset ja poliittiset tavoitteet, kuten vallankumous ja hallituksen kukistaminen, limittyvät etnisten ja taloudellisten tavoitteiden kanssa. Taistelevat ryhmät pyrkivät tavoitteisiinsa käyttämällä uusia sodankäynnin strategioita kuten etnisiä puhdistuksia, lapsisotilaita, joukkoraiskauksia, rosvousta, nälännytystä ja palkkasotilaita.⁹

Jacksonin mukaan kyse ei ole kokonaan uudennlaisista konflikteista, vaan nykyisissä valtioiden sisäisissä konflikteissa on piirteitä sekä 1970- ja 1980-luvun ”perinteisistä” sisällissodista että 1990-luvun ”uusista sodista”. Esimerkiksi Kolumbiassa kapinalliset¹⁰ vastustavat hallitusta tyypillisellä kylmän sodan aikaisella vallankumouskampanjalla, mutta ovat myös vahvasti yhteydessä huumekauppaan. Vaikka sisäiset ja ulkoiset muutokset valtioissa ja valtioiden järjestelmässä ovat aiheuttaneet äärimmäisten väkivaltamuotojen lisääntymistä, kyse on silti Jacksonin mukaan lähes samanlaisista konflikteista kuin ennenkin.¹¹

Sisällissotia ei voida tavallisesti pitää vain valtioiden sisäisinä asioina, vaikka väkivaltaa tapahtuukin lähinnä yhden valtion rajojen sisällä¹². I. William Zartman ja Saadia Touval huomauttavat, että valtioiden sisäisillä konflikteilla on väistämättä kansainvälinen ulottuvuus, kun ulkopuoliset antavat konfliktien osapuolille poliittista, taloudellista tai sotilaallista apua sekä turvapaikkoja ja tukikohtia¹³. Hugh Miall määrittelee lisäksi neljä tekijää, jotka tekevät valtioiden sisäisistä konflikteista kansainvälisiä konflikteja. Ensimmäisenä tekijänä ovat sisällisso-

⁸ Jackson 2001, 67-68.

⁹ Kaldor 1999, 1-12.

¹⁰ esim. Revolutionary Armed Forces of Colombia (FARC).

¹¹ Jackson 2001, 69.

¹² Turunen 2001, 29.

¹³ Zartman ja Touval 1996, 445.

tien syyt, jotka ovat yhtä paljon niin valtioiden sisä- kuin ulkopuolellakin.¹⁴ Jackson toteaa, että globalisaatioon liittyvät paineet ovat aiheuttaneet konflikteja etenkin heikoissa valtioissa. Konflikteihin liittyy huomattavia taloudellisia aspektoja, kun yrittäjät käyttävät hyväkseen mahdollisuuksia hyötyä konfliktien synnyttämästä epävarmuudesta.¹⁵ Toisena tekijänä Miallin mukaan ovat kasvaneet riippuvuussuhteet¹⁶, joiden seurauksena konfliktit voivat olla uhkana kansainväliselle rauhalle ja turvallisuudelle, kun taistelut mahdollisesti leviävät naapurivaltioihin tai pakolaisvirrat heikentävät alueiden vakautta¹⁷. Kolmanneksi, ulkopuolisilla hallituksilla on vaikea olla tekemättä mitään, kun konfliktit ja erityisesti ihmiskärsimykset ovat esillä mediassa¹⁸. Vaikka terroritekoja on käytetty taktiikkana sisällissodissa läpi historian, siviiliväestöön kohdistetut raakuudet esimerkiksi Bosniassa, Ruandassa, Somaliassa, Sierra Leonessa ja Liberiassa ovat olleet entistä pahempia¹⁹. Ja neljänneksi, lähes kaikki tutkimukset myöntävät, että monet pitkittyneet konfliktit voidaan ratkaista vain ulkopuolisten avulla²⁰.

Roy Lickliderin mukaan valtioiden sisäisten konfliktien syistä on huomattavasti kirjallisuutta, mutta siitä, miten sisällissodat päättyvät ja mitä prosesseja tähän sisältyy, tiedetään varsin vähän. Yleinen näkemys on, että sisällissotia on vaikeampi ratkaista kuin valtioiden välisiä konflikteja. Valtioiden välisissä konflikteissa vastustajat todennäköisesti lopulta vetäytyvät omille alueilleen, mutta sisällissodissa vastustajien täytyy elää ja työskennellä yhdessä sodan loputtua.²¹

Pitkälliset sodat tuottavat vihaa, joka ei häviä väkivaltaisuuksien päätyttyä. Miten ihmiset, jotka ovat tappaneet toisiaan, voivat muodostaa yhteisen hallituksen, tai miten ihminen voi työskennellä yhdessä toisen ihmisen kanssa, joka on surmannut vanhemman, puolison, sisaruksen, lapsen tai ystävän? Ulkopuolelta katsottuna se vaikuttaa mahdottomalta, mutta Lickliderin mukaan tätä tapahtuu koko ajan. Licklider toteaa, että monissa valtioissa on sisällissodan jälkeen rakennettu uusi yhteiskunta, johon kuuluvat useimmat vastakkaisilla puolilla taistelleista ihmisistä. Toisaalta, joissakin valtioissa sisäinen väkivalta on jatkunut vuosikymmeniä ja näyttää päättymättömältä.²²

¹⁴ Miall 2000, 33.

¹⁵ Jackson 2001, 67.

¹⁶ Miall 2000, 33.

¹⁷ Jackson 2001, 65.

¹⁸ Miall 2000, 33.

¹⁹ Jackson 2001, 69-70.

²⁰ Miall 2000, 33-34.

²¹ Licklider 1995, 681-682.

²² Licklider 1995, 681-683.

1.2. Tutkimuskohde ja tutkimuskysymykset

Tutkimuskohteeni, Sierra Leonen konflikti, on yksi niistä kohdassa 1.1. mainitusta 19 suuresta aseellisesta konfliktista, jotka on taisteltu Afrikassa vuoden 1990 jälkeen. Mielenkiintoni konfliktia kohtaan heräsi kolmisen vuotta sitten, kun luin artikkelin konfliktissa tehdyistä ihmisoikeusrikkomuksista. Sierra Leonen yli vuosikymmenen kestäneessä konfliktissa kaikki sodan osapuolet loukkasivat vakavasti ihmisoikeuksia sekä tekivät rikoksia ihmisyyttä vastaan – erityisesti kapinallisryhmä RUF:n²³ sotilaallisen toiminnan ja terrorisoinnin takia noin kaksi miljoonaa ihmistä pakotettiin jättämään kotinsa ja 500 000 ihmistä joutui pakolaisiksi²⁴. Arviolta 50 000 ihmistä kuoli ja vähintään 5000 lasta käännytettiin julmiksi taistelijoiksi²⁵. Luotettavia ja kattavia lukumääriä sodassa haavoittuneista tai henkisesti traumatisoituneista ihmisistä ei ole saatavilla, mutta raakuudet kuten korvien, huulien ja raajojen amputointi veitsellä, teloitukset sekä naisten ja lasten raiskaukset olivat yleisiä²⁶.

Kandidaatin tutkielmassani käsittelin Sierra Leonen konfliktin syitä, kun taas tässä pro gradu -työssäni tarkastelen konfliktin ratkaisemista. Sierra Leonen konflikti on hyvä tutkimuskohde konfliktin ratkaisemiseen keskittyvälle tutkimukselle, sillä Sierra Leonen konfliktin ratkaisemisessa käytettiin useita eri ratkaisumenetelmiä, mikä mahdollistaa niiden vertailun. Lisäksi, kuten kohdassa 1.1. todettiin, valtioiden sisäisten konfliktien ratkaisemista on tutkittu varsin vähän.

Sierra Leonen konfliktin ratkaiseminen asetti William Renon mukaan tärkeän dilemman perinteiselle konfliktien ratkaisemiselle, sillä Sierra Leonen konflikti on esimerkki ns. ”uusista sodista”, jossa valtion instituutioiden romahtamisen jälkeen aseistetut ryhmät taistelivat resurssien hallinnasta. Lisäksi kapinallisryhmä RUF on esimerkki kapinasta, joka ei mobilisoinut ihmismassoja eikä yrittänyt hallita ”vapautetuilla alueilla” uuden poliittisen ohjelman mukaan. Perinteisellä konfliktien ratkaisemisella taas on enemmänkin kokemusta ns. ”klassisten sisällissotien” ratkaisemisesta, joissa on selvät ideologiset tai näkemykselliset vastustajat ja joiden ratkaisemisessa korostetaan valtion instituutioiden hallinnon jakamista neuvotelluilla sopimuksilla.²⁷

²³ Revolutionary United Front.

²⁴ Francis 2000, 358.

²⁵ Evenson 2004, 733.

²⁶ Lord 2000.

²⁷ Reno 2001, 219.

Tämän Sierra Leonen konfliktin ratkaisemista käsittelevän pro gradu -tutkielmani toissijaisia tutkimuskysymyksiä ovat: *mitä ratkaisumenetelmiä Sierra Leonen konfliktin ratkaisemisessa käytettiin sekä miten käytetyt menetelmät toimivat konfliktin ratkaisemisessa*. Ensisijainen tutkimuskysymys on: *miten Sierra Leonen konfliktin ratkaiseminen vastaa Johan Galtungin näkemystä konfliktien ratkaisemisesta*.

1.3. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys

Kuten kohdassa 1.2. mainitsemastani tutkimuskysymyksestä ilmenee, tutkimukseni teoreettisena viitekehysenä toimii Johan Galtungin näkemys rauhantutkimuksesta ja etenkin konfliktien ratkaisemisesta. Galtungin moninaiset ajatukset sopivat hyvin tutkimukseni teoreettiseksi viitekehykseksi, sillä monipuolisuutensa ansiosta näkemystä ja Sierra Leonen konfliktin ratkaisemista on mahdollista verrata laajasti.

Vuonna 1930 syntynyttä Johan Galtungia pidetään akateemisen rauhantutkimuksen perustajana. Sosiologiasta ja matematiikasta tutkinnot tehnyt Galtung perusti ensimmäisen rauhantutkimuslaitoksen, PRIO:n²⁸, Osloon vuonna 1959 ja toimi sen johtajana seuraavat kymmenen vuotta. Samalla Galtung toimi myös perustamansa *Journal of Peace Research*:n toimittajana. Vuonna 1969 Galtung nimitettiin konfliktin- ja rauhantutkimuksen professoriksi Oslon yliopistoon, jossa hän toimi vuoteen 1977 saakka. Galtung on ollut professorina useissa yliopistoissa ympäri maailmaa. Hän on myös toiminut neuvonantajana monissa kansainvälisissä organisaatioissa sekä välittäjänä yli 40 konfliktissa. Nykyään Galtung toimii perustamansa rauhan- ja kehitystyön verkoston, TRANSCEND:n, johtajana. Galtungin kirjallinen tuotanto sisältää yli 100 kirjaa ja yli 1000 julkaistua artikkelia.²⁹ Kenneth E. Boulding onkin todennut Galtungista seuraavasti:

There are some people like Picasso whose output is so large and so varied that it is hard to believe that it comes from only one person. Johan Galtung falls into this category.³⁰

Kansainvälisen politiikan tutkimusta ohjaa Osmo Apusen mukaan tietyn ongelman kuten sodan aiheuttama huoli, joka pyritään ratkaisemaan tieteellisin menetelmin. Apunen toteaa, että

²⁸ Peace Research Institute, Oslo.

²⁹ Galtung 2003, 420-424. Ks. myös <<http://www.transcend.org/>>.

³⁰ Boulding 1977, 75.

sodan ongelmaa voidaan tarkastella joko filosofisesta, käytännöllisestä, kognitiivisesta tai normatiivisesta näkökulmasta. Käsittelen seuraavissa kappaleissa tarkemmin käytännöllistä ja normatiivista suhtautumistapaa, sillä Apusen mukaan ensin mainittu polemologinen orientaatio ja viimeksi mainittu irenologinen orientaatio täydentävät toisiaan rauhan- ja konfliktintutkimuksessa.³¹

Polemologinen orientaatio pyrkii ratkaisemaan sodan ongelman käytännön toimenpiteillä, jotka perustuvat sodan syiden ja seurausten tuntemukseen. Polemologia kerää siis tieteellisin menetelmin tietoa sodan syistä ja seurauksista, jotta ihmiset voivat välttää tai hallita sotaa paremmin. Polemologia etsii myös keinoja, joilla ihmiset voisivat poistaa sodan ongelman. Apusen mukaan polemologinen orientaatio perustuu näkemykseen, että sota on häiriö luonnollisessa rauhantilassa ja siten sodan ongelman ratkaiseminen palauttaa rauhan. Rauha merkitsee toisin sanoen sodan puuttumista.³²

Irenologinen orientaatio ei usko luonnollisen rauhantilan olemassaoloon, vaan perustuu näkemykseen, että ihminen luo rauhan ja päättää sen sisällöstä. Apunen korostaa, että irenologian mukaan rauha merkitsee enemmän kuin sodan puuttumista. Ihmisten ei siis pitäisi tyytyä sodan puuttumiseen, vaan heidän tulisi muodostaa käsitys siitä, miten asioiden tulisi olla sekä pyrkiä kohti tätä päämäärää.³³ Samalla tavoin konfliktintutkimuksen lisäksi tarvitaan tutkimusta rauhasta ja siten polemologinen orientaatio ja irenologinen orientaatio täydentävät toisiaan rauhantutkimuksessa.

1.4. Tutkimusmenetelmä ja aineisto

Tutkielmani tutkimusmenetelmänä ovat historian tutkimuksen menetelmät. Historiallinen lähestymistapa soveltuu hyvin tutkimukseeni, koska tarkastelen Sierra Leonen konfliktin kehitysprosessia menneisyydestä nykyisyyteen. Historiantutkimuksen menetelmillä tutkijan on mahdollista saada tietoa menneestä, tässä tapauksessa Sierra Leonen konfliktista, sekä verrata tätä tietoa empiirisen tutkimuksen mukaisesti tutkielman teoreettiseen viitekehykseen, Johan Galtungin näkemykseen rauhantutkimuksesta ja konfliktien ratkaisemisesta. Historiantutkimuksen ja yhteiskuntatieteiden läheisen suhteen ansiosta historian tutkimuksen menetelmien hyödyn-

³¹ Apunen 1991, 1-8.

³² emt, 4-5.

³³ emt, 7-8.

täminen on mahdollista yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa ja etenkin rauhantutkimuksessa, joka sovellettuna tieteenä käyttää eri perustutkimuksien menetelmiä.

Historiantutkijoita arveluttaa rauhantutkimuksessa Risto Kivelän mukaan tutkimuksen normatiivinen luonne, sillä monien historiantutkijoiden mielestä normatiivisuus on esteenä objektiiviselle tutkimukselle. Kivelä huomauttaa kuitenkin, että historiantutkijoiden ei tulisi nähdä rauhantutkimuksen suhteen ongelmana sitä, että rauhantutkijat valitsevat tutkimusaiheensa ja tutkimusongelmansa arvoväritteiden ja rauhantutkimuksen päämäärää edistävien näkökohtien mukaan, koska myös historiantutkijat valitsevat tutkimusaiheensa ja näkökulmansa subjektiivisten ja yhteiskunnallisten tekijöiden perusteella. Toisin sanoen, olennaista tutkimuksen tekemisessä on, että tutkija ei anna arvostustensa vaikuttaa tutkimukseensa enää silloin, kun hän antaa vastauksia tutkimuskysymyksiinsä tai esittää ratkaisuja tutkimusongelmiinsa. Kivelä toteaa myös, että tutkimuksessa esitetty tieto on objektiivista silloin, kun tutkija on koonnut sen tieteellisen työskentelyn kriteerejä noudattaen, ei silloin, kun tutkija on etukäteen laittanut tiedon palvelemaan jotain ennako-odotuksia tai toiveita.³⁴

Historiallinen lähestymistapa edellyttää, että tutkimusaineisto on riittävän laaja, jotta ristiriidattoman kokonaistulkinnan rakentaminen on mahdollista. Tutkimusaineiston valinnassa on lisäksi huomioitava, että valitut lähteet ovat päteviä vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Tämän tutkielman tutkimusaineiston perustana ovat John L. Hirschin teos Sierra Leonen konfliktista sekä Adekeye Adebajon teos, jossa hän Sierra Leonen konfliktin lisäksi tarkastelee myös Liberian ja Guinea-Bissaun konflikteja. Näiden kahden teoksen kuvausta Sierra Leonen konfliktista täydennän muun muassa tieteellisten julkaisujen artikkeleilla, Keesing:ien arkiston raporteilla, YK:n turvallisuusneuvoston päätöksillä sekä konfliktissa laadituilla sopimuksilla.

1.5. Tutkimuksen rakenne

Tutkielmani toisessa luvussa käsittelen tutkimukseni teoreettista viitekehystä, Johan Galtungin näkemystä rauhantutkimuksesta ja konfliktien ratkaisemisesta. Galtungin laajan tuotannon vuoksi keskityn tarkastelemaan hänen sitä tuotantoaan, joka tuo esille Galtungin ajattelua tutkimuskysymysteni kannalta olennaisista asioista. Syvennyn siis erityisesti Galtungin ajatuksiin konflikteista ja niiden ratkaisemisesta. Käsittelen myös sitä, mihin konfliktin ratkaisemi-

³⁴ Kivelä 1969, 22-23.

sella tulisi pyrkiä, toisin sanoen, mitä rauha Galtungin mukaan on. Lisäksi tarkastelen Galtungin määritelmää väkivallasta sekä hänen ajatuksiaan rauhantutkimuksesta. Pohdin myös lyhyesti filosofiaa, johon Galtungin näkemys rauhantutkimuksesta ja konfliktien ratkaisemisesta perustuu.

Kolmannessa luvussa käsittelen tutkimukseni menetelmällistä lähestymistapaa. Syvennyn siis lähinnä historian tutkimuksen metodologisiin lähtökohtiin. Aluksi tarkastelen kuitenkin historian tutkimuksen ja yhteiskuntatieteiden suhdetta ja osoitan, että historian tutkimuksen menetelmiä on mahdollista hyödyntää yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa. Tämän jälkeen selvitan, Osmo Apusta mukaillen, miten historian tutkijan on meneteltävä, jotta hänen käsityksensä ”todellisuudesta” on luonteeltaan ”tieteellinen”³⁵. Lopuksi pohdin historiallisen lähestymistavan merkitystä tutkimuksessani.

Neljännessä luvussa tarkastelen Sierra Leonen konfliktia – sen syitä, etenemistä sekä erityisesti ratkaisemista historiallisen lähestymistavan mukaisesti menneisyydestä nykyisyyteen. Luonnollisesti analysoin lisäksi tutkimuskohdetta tutkielman toisessa luvussa esittelemäni Galtungin näkemyksen kautta. Viidennessä luvussa esitän tiivistelmän tutkimustuloksista sekä pohdin lyhyesti tutkimukseni merkitystä ja jatkotutkimusaiheita.

³⁵ Apunen 1991, 16.

2. JOHAN GALTUNGIN NÄKEMYS RAUHANTUTKIMUKSESTA JA KONFLIKTIEN RATKAISEMISESTA

2.1. Rauhantutkimus tieteenalana

*Rauha on tie, johon rauhantutkimus johtaa.*³⁶

2.1.1. Institutionaalinen kehitys

Rauhantutkimus³⁷ syntyi 1950-luvun lopulla, kun alan ensimmäiset tutkimuslaitokset ja julkaisut perustettiin³⁸. Tieteenalan syntymisen taustalla vaikutti kiristynyt kylmä sota, jonka seurauksena ydinasevarustelu kiihtyi ja aseidenriisunta sivuutettiin lähes kokonaan. Rauhantutkijat arvostelivat voimakkaasti realismin hallitsemaa kansainvälisten suhteiden tutkimusta ja katsoivat, että rauhantutkimus tarjosi uuden lähestymistavan maailman ongelmien ratkaisemiseen. Vuonna 1957 Yhdysvalloissa, Michiganin yliopistossa, perustettiin *Center for Conflict Resolution*, joka alkoi pian julkaista konfliktien matemaattisiin analyyseihin keskittyvää *Journal of Conflict Resolution* -lehteä. Johan Galtung perusti vuonna 1959 Oslon rauhantutkimuslaitoksen, PRIO:n³⁹, joka alkoi vuonna 1964 julkaista toista merkittävää rauhantutkimusta käsittelevää lehteä, *Journal of Peace Research*:a.⁴⁰

1960-luvulla rauhantutkimus lisääntyi nopeasti maailmanlaajuisesti, vaikkakin kasvu keskittyi lähinnä Pohjois-Amerikkaan ja Länsi-Eurooppaan. Rauhantutkijoiden kansainvälinen järjestö, IPRA⁴¹, perustettiin vuonna 1964 ja Tukholman rauhantutkimuslaitos, SIPRI⁴², vuonna 1966.⁴³ Tutkimuslaitosten määrä kasvoi edelleen 1970- ja 1980-luvuilla, muun muassa Tampereelle perustettiin rauhantutkimuslaitos⁴⁴ vuonna 1970⁴⁵. Paul Rogers ja Oliver Ramsbotham toteavat, että 1970-luvun alussa rauhantutkimuksen tutkimusalueeksi määriteltiin ydinsodan vält-

³⁶ Mukailtu: Galtung 2003a, 201.

³⁷ Termillä rauhantutkimus tarkoitetaan sekä rauhan- että konfliktintutkimusta, sillä Johan Galtungin mukaan konfliktintutkimus on osa rauhantutkimusta. Ks. esim. Galtung 1975a, 131; Galtung 1985, 142.

³⁸ Wiberg 1983, 269.

³⁹ Peace Research Institute, Oslo. PRIO toimi ensin Norwegian Institute of Social Research:n osana, mutta itsenäistyi tammikuussa 1966 ja muutti nimensä International Peace Research Institute, Oslo.

⁴⁰ Roberts 1991, 2-6.

⁴¹ International Peace Research Association.

⁴² Stockholm International Peace Research Institute.

⁴³ Korhonen 1990, 103.

⁴⁴ Tampere Peace Research Institute, (TAPRI).

⁴⁵ Roberts 1991, 7-8.

täminen, eriarvoisuuden ja epäoikeudenmukaisuuden poistaminen globaalista järjestelmästä sekä ekologisen tasapainon ja kontrollin saavuttaminen. Samalla kun rauhantutkimuksen institutionaalinen perusta laajeni seuraavan kahden vuosikymmenen aikana, myös tutkimuskohteet lisääntyivät. 1980-luvun lopussa rauhantutkijat muodostivat moninaisen ja aktiivisen kansainvälisen ryhmän, jonka tutkijoita yhdisti erilaisista painotuksista huolimatta pyrkimys tutkia, miten väkivaltaa ehkäistään sekä miten rakenteellista muutosta ja oikeudenmukaisia suhteita edistetään.⁴⁶

Rauhantutkimuksen identiteetistä on Heikki Patomäen mukaan keskusteltu tieteenalan syntymästä lähtien, mutta laajaa yksimielisyyttä rauhantutkimuksen olemuksesta ja tehtävistä ei ole saavutettu. Tieteenalan lähtökohtana on pyrkiä rauhaan tutkien⁴⁷, mutta Rogers ja Ramsbotham huomauttavat, että kiistaa ovat aiheuttaneet esimerkiksi eriävät näkemykset siitä, tulisiko rauhantutkimuksen keskittyä vain sotien estämiseen vai pitäisikö tutkimuksen edistää myös edellistä kokonaisvaltaisemman rauhan rakentamista. Tämän lisäksi erimielisyyttä on ollut voiman käytöstä konfliktien ratkaisemisessa, sillä jotkut rauhantutkijoista hyväksyvät sotilaallisen toiminnan tietyissä olosuhteissa, kun taas osa vastustaa sitä.⁴⁸

Patomäki kirjoittaa, että pinnallisen näkemyksen mukaan kylmän sodan päätyminen johti rauhantutkimuksen identiteetikriisiin. Rauhantutkimus yhdistettiin vain kylmän sodan huolenaiheisiin ja se alkoi näyttää marxilaiselta tai ainakin vasemmistolaiselta, ja näiden kannatushan oli romahtanut. Lisäksi Johan Galtungin tapaisiin guruihin oli jo kyllästytty, sillä tieteenalan sisällä ei ollut pitkään aikaan tapahtunut suuria teoreettisia läpimurtoja. Patomäki myöntää, että rauhantutkimus on instituutiona menettänyt retorista vetovoimaansa, mutta huomauttaa samalla, että kylmän sodan päätyminen ei johtanut rauhantutkimusta identiteetikriisiin, vaan rauhantutkimusta tarvitaan edelleen ja siinä on paljon kehitysmahdollisuuksia. Vaikka valtioiden välisen sodan ongelma ei ole kokonaan poistunut, niin Patomäki korostaa, että rauhantutkimuksen tulisi keskittyä enemmän valtioiden ja yhteiskunnan suhteisiin sekä yhteiskunnallisiin konflikteihin, joiden aiheena ovat sosio-ekonomiset ristiriidat ja identiteetipolitiikka. Rauhantutkimuksen kohteena tulisi Patomäen mukaan olla etenkin ne prosessit, joissa politiikka muuttuu väkivallaksi ja väkivalta politiikaksi, jotta ensin mainittua olisi mahdollista estää ja toista edesauttaa.⁴⁹

⁴⁶ Rogers & Ramsbotham 1999, 746, 749.

⁴⁷ Patomäki 1998, 8.

⁴⁸ Rogers & Ramsbotham 1999, 744-746.

⁴⁹ Patomäki 1998, 7-9, 15-16, 18-19, 21.

2.1.2. Väkivallattomuuden periaate rauhantutkimuksen taustalla

Johan Galtungia pidetään akateemisen rauhantutkimuksen perustajana. Galtung kirjoittaa omaelämäkerrassaan, että ollessaan stipendiaattina Helsingissä syksyllä 1951 hän ymmärsi, että haluaa tehdä rauhantutkimusta. Galtung etsi kirjastossa turhaan kirjallisuutta rauhantutkimuksesta ja hän toteaaakin, että käsitti muutamaa vuotta myöhemmin, syksyllä 1958, että hänen oli aloitettava rauhantutkimus itse, sillä olemassa oli vain konfliktin, turvallisuuden ja sodan tutkimusta. Galtung mainitsee muistelmissaan kolme syytä, jotka johdattivat hänet rauhantasian pariin sekä aseistakieltäytyjäksi. Ensimmäinen syy oli helmikuinen yö vuonna 1944, kun valtionpoliisin miehet veivät Galtungin isän väkivalloin kotoaan ja hän joutui neljäskitoista kuukaudeksi Grinin vankileirille. Toinen syy oli vuonna 1948 tapahtunut Gandhin murha, johon seitsemäntoistavuotias Galtung suhtautui raskaasti. Kolmas syy oli Norjan puolustusvoimat, jonka kutsunnoissa Galtung todettiin palveluskelpoiseksi. Tätä seurasi kolme vuotta kestänyt valmistautuminen aseistakieltäytyjäksi, jonka päätteeksi Galtung meni asepalveluksen sijasta kuudeksi kuukaudeksi vankilaan marraskuussa 1954.⁵⁰

Kuten edellisessä kappaleessa mainittiin, seitsemäntoistavuotias Galtung suhtautui raskaasti vuonna 1948 tapahtuneeseen Gandhin murhaan. Syksyllä 1953 Galtung osallistui Oslon yliopistossa norjalaisen filosofin, Arne Næssin, luennolle Gandhista, ja Pekka Korhonen toteaa, että tämä luento ohjasi Galtungin antimilitaristiset näkemykset selvästi kohti Gandhin ajattelutapaa. Galtung kirjoitti yhteistyössä Næssin kanssa kirjan Gandhin poliittisesta etiikasta, joka julkaistiin vuonna 1955.⁵¹

Galtung kutsuu omaelämäkerrassaan Gandhia suureksi oppimestarikseen. Galtung toteaa, että yleensä erityisesti ”realistit” kuvaavat Gandhin todellisuudesta vieraantuneena ”idealistina”, mutta Galtung korostaa, että väkivallattomuus voi olla realistista politiikkaa. Galtung huomauttaa lisäksi, että ”realistien” reaali politiikka on hyvin harvoin realistista, sillä väkivalta synnyttää aina väkivaltaa ja siten väkivalta ei koskaan johda kestävään tulokseen. Galtung toteaa, että monesti väkivallan polku näyttää ihmisestä houkuttelevammalta, sillä väkivallattomuus vaatii aikaa ja se edellyttää ihmiseltä sisäistä vahvuutta, jotta hän on itse valmis alistumaan väkivaltaan, mutta ei kohdistu sitä alistajaansa. Galtungin mukaan Gandhi ajatteli, että vähitellen alistaja huomaa, että alistettava on valmis uhraamaan jopa oman henkensä vapau-

⁵⁰ Galtung 2003a, 29-32, 47-50, 53-54, 56-60.

⁵¹ Korhonen 1990, 6.

den, tasa-arvon ja ihmisarvon puolesta ja alkaa tukea häntä taistelussa. Taistelu kohdistuu siis järjestelmää, ei vastapuolen ihmistä vastaan ja siten väkivallattomuus voi Galtungin mukaan olla realistista politiikkaa, sillä toimiessaan väkivallattomuus muuttaa yhteiskunnan rakenteita ja johtaa pysyvään tulokseen. Galtung huomauttaa, että väkivallattomuus ei välttämättä aina tuo tulosta, vaan vertaa väkivallattomuutta luonnonlääkkeeseen, jonka avulla parannetaan sairauksia vahingoittamatta elimistöä samalla lisää. Toisin sanoen, Gandhi tarjosi vaihtoehdon väkivallalle, samoin kuin luonnonlääkintä tarjoaa vaihtoehdon koululääketieteelle, joka käyttää kovia menetelmiä sairauksia vastaan. Galtung korostaa, että rauhantutkimuksen tehtävänä on lisätä tietämystä luonnonlääkinnästä ja laajentaa sen käyttöaluetta, jotta koululääketieteen aiheuttamat monet kielteiset sivuvaikutukset voidaan välttää.⁵²

Galtung kritisoi väkivallattomuutta kuvaavaa ”passiivisen vastarinnan” käsitettä, sillä väkivallattomuus on passiivista vain väkivallan suhteen, mutta muuten hyvin ”aktiivista vastarintaa”. Galtungin mukaan Gandhi korosti toiminnan merkitystä ja arvosti enemmän jopa niitä, jotka väkivallattomuuden sijasta käyttivät väkivaltaa, kuin niitä, jotka eivät tehneet mitään.⁵³ Georg Sørensenin mielestä Gandhi oli utopisti, joka piti kiinni väkivallattomuuden periaatteestaan tilanteesta riippumatta eikä koskaan syyttänyt menetelmää epäonnistumisista, vaan riittämättömyyttä tai väärää käyttöä. Sørensen huomauttaa, että väkivallattomuudessa pitäytyminen kaikissa tilanteissa merkitsee mahdollisen kärsimyksen ja kuoleman hyväksymistä. Ainoana vaihtoehtona on lähteä ja jättää ongelma muiden ratkaistavaksi sekä samalla siis hyväksyä toisten tekemä väkivalta. Sørensen korostaa, että väkivallattomuutta on käytettävä mahdollisimman paljon, mutta jos se ei tuota tulosta ja vastapuoli käyttää edelleen valtavaa väkivaltaa, niin tällöin myös alistettu saa turvautua väkivaltaan.⁵⁴ Galtung on Sørensenin kanssa samaa mieltä viimeksi mainitusta, mutta huomauttaa, että väkivallan käyttöä on aina pidettävä tappiona, ei voittona⁵⁵.

Thomas Weberin mukaan kirjaprojekti Arne Næssin kanssa lisäsi edelleen Galtungin kiinnostusta rauhantutkimukseen⁵⁶. Vuonna 1966 Galtung julkaisi kirjan rauhantutkimuksesta⁵⁷, jossa hän käsittelee muun muassa rauhantutkimuksen määritelmää ja päämääriä. Galtung toteaa, että rauhantutkimus on sovellettu tiede, sillä se perustuu useiden puhtaiden tieteiden kuten

⁵² Galtung 2003a, 69-89.

⁵³ *emt.*, 71.

⁵⁴ Sørensen 1992, 138-141.

⁵⁵ Galtung 2003a, 57.

⁵⁶ Weber 1999, 355.

⁵⁷ Fredsforskning. Kirja ilmestyi suomeksi vuonna 1969 ja oli ensimmäinen suomenkielinen kirja rauhantutkimuksesta.

esimerkiksi sosiologian, kansantalouden, historian ja kansainvälisen politiikan yhteistyöhön. Sovelletun tieteen tutkimus eroaa puhtaiden tieteiden tutkimuksesta siten, että sovelletun tieteen tehtävänä ei ole vain kuvata ja selittää asioita, vaan myös esittää, miten nämä asiat muutetaan sellaisiksi kuin niiden tulisi olla. Toisin sanoen, sovelletulla tieteellä on aina jokin päämäärä, kuten rauhantutkimuksella rauha, joka pyritään saavuttamaan poikkitieteellisen tutkimuksen avulla. Galtung vertaa rauhantutkimusta lääketieteeseen, jossa on käytetty muun muassa kemian, fysiikan ja biologian tietoa terveyden edistämiseksi.⁵⁸

Galtung vertaa rauhantutkimusta lääketieteeseen myös siinä suhteessa, että samoin kuin lääkärit ovat velvollisia auttamaan sairaita kaikkialla maailmassa, myös rauhantutkijoiden tulisi edistää rauhan mahdollisuutta koko maailmassa. Galtung korostaa, että rauhantutkijoiden ei pidä huolehtia oman maansa eduista tai tukea jonkin kansainvälisen järjestön tai ulkoministeriön ideologiaa.⁵⁹ Kuten lääketieteen, myös rauhantutkimuksen tulee olla kokonaisvaltaista ja globaalia siten, että rauhantutkijan kansallisuutta ja alkuperäistä tieteenalaa on vaikea tunnistaa⁶⁰.

2.1.3. Empiirinen, kriittinen ja konstruktiiivinen rauhantutkimus

Galtungin mukaan rauhantutkimuksessa on kolme eri haaraa: empiirinen, kriittinen ja konstruktiiivinen. Empiirisessä rauhantutkimuksessa menneestä kerättyä tietoa verrataan teorioihin ja teorioita muutetaan tarvittaessa niin, että ne vastaavat tätä tietoa. Galtung toteaa, että empiirisen tutkimuksen avulla voidaan oppia paljon etenkin menneestä, mutta se voi samalla johtaa olettamaan, että se mikä piti paikkansa menneessä, tekisi sitä myös tulevaisuudessa. Tämä olettaus edellyttää, että sosiaaliset ilmiöt olisivat lähes muuttumattomia, mutta kuten mikä tahansa soveltava tiede, myös rauhantutkimus perustuu vakaumukselle, että maailma muuttuu, ainakin tiettyyn pisteeseen saakka.⁶¹ Galtung huomauttaa, että empiirisen tutkimuksen avulla voidaan tehdä enemmän tai vähemmän hyvin perusteltuja ennusteita tulevaisuudesta, mutta ne myös säilyvät ennusteina, kunnes tulevaisuus muuttuu menneisyydeksi ja hypoteesit on mahdollista tarkistaa menneen tuottaman tiedon avulla⁶².

⁵⁸ Galtung 1969, 8, 12-15.

⁵⁹ *emt.*, 17-18, 51.

⁶⁰ Galtung 1985, 144.

⁶¹ Galtung 1996, 9-10.

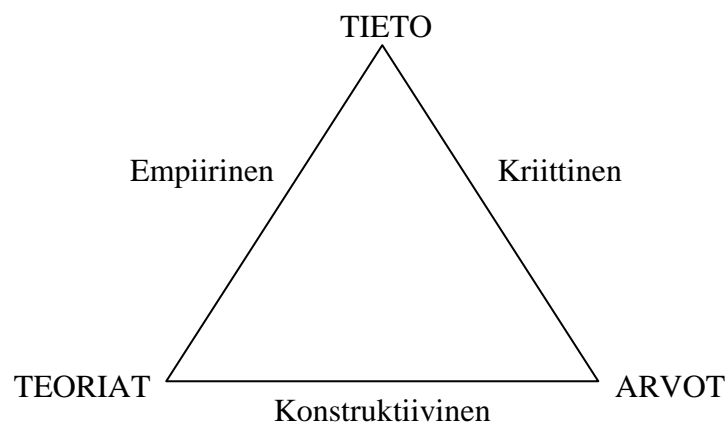
⁶² Galtung 2005.

Rauhantutkimuksen toinen haara, kriittinen rauhantutkimus, vertaa Galtungin mukaan nykyisestä kerättyä tietoa rauhantutkimuksen arvoihin ja pyrkii tarvittaessa muuttamaan todellisuutta sanoin tai teoin niin, että se tulevaisuudessa vastaisi näitä arvoja. Toisin sanoen, jos arvot ja todellisuus ovat ristiriidassa, todellisuutta on muutettava, ei arvoja.⁶³ Galtung vertaa kriittistä rauhantutkimusta moraalifilosofien, pappien ja tuomareiden työhön, jossa myös arvostellaan ja ohjataan ihmisten käyttäytymistä arvojen mukaan⁶⁴.

Rauhantutkimuksen kolmas haara, konstruktiivinen rauhantutkimus, vertaa Galtungin mukaan olemassa olevia teorioita rauhantutkimuksen arvoihin ja pyrkii mukauttamaan teorioita näiden arvojen mukaan, tuottaen samalla näkemyksiä uudesta todellisuudesta. Konstruktiivinen tutkimus siis ehdottaa, millaisia teorioiden tulisi olla, jotta arvot kuten rauha olisi mahdollista saavuttaa tulevaisuudessa teorioiden avulla. Galtung toteaa, että konstruktivismi ylittää näin ollen empirismin, sillä kun empiirinen tutkimus vain muuttaa teorian menneen tuottamaa tietoa vastaaviksi, niin konstruktiivinen tutkimus tekee rakentavia ehdotuksia teorioiden kehittämisestä. Kriittinen rauhantutkimus taas on tarpeellinen silta näiden kahden, empirismin ja konstruktivismin, välillä, sillä tutkimuksella täytyy olla motivaatio, joka perustuu arvoihin.⁶⁵ Kuten Galtung kirjoittaa:

The logic is constructivist logic, inspired by criticist logic and tested by empiricist logic.⁶⁶

(ks. Kuva 1)

*Kuva 1. Tieto–Teoriat–Arvot kolmio*⁶⁷

⁶³ Galtung 1996, 10.

⁶⁴ Galtung 2005.

⁶⁵ Galtung 1996, 11.

⁶⁶ emt, 13.

Galtungin mukaan rauhantutkijan tulisi tehdä kaikkea kolmea tutkimusta, sillä empiirinen tutkimus käsittelee menneisyyden ongelmia, kriittinen tutkimus nykyisyyden ongelmia ja konstruktiiivinen tutkimus tulevaisuutta⁶⁸. Galtung huomauttaa kuitenkin, että jokaisen tutkimuksen ei tarvitse päätyä tarkkoihin poliittisiin ohjeisiin. Galtung korostaa, että vankka empiirinen tutkimus on välttämätöntä, mutta toteaa samalla, että rauhantutkimuksen päämäärän toteuttaminen edellyttää empiirisen tutkimuksen lisäksi myös kriittistä ja konstruktiiivista tutkimusta, koska teorioiden muuttaminen menneen tuottamaa tietoa vastaaviksi on yksistään riittämätöntä.⁶⁹

Sovellettu tiede, kuten rauhantutkimus, tutkii Galtungin mukaan empiiristä todellisuutta saadakseen ideoita potentiaalisesta, ja oletettavasti paremmasta, todellisuudesta⁷⁰. Tämän vuoksi hyvä teoria ei selitä empiiristä todellisuutta, vaan johtaa paremman, potentiaalisen todellisuuden toteutumiseen. Galtung huomauttaa, että koko tutkimusprosessi on mahdollisesti aloitettava uudestaan, jotta potentiaalisen ja paremman todellisuuden toteutuminen voidaan todistaa. Tutkimus on siis päättymätön prosessi, sillä uusi todellisuus tuottaa aina uutta tietoa ja uusia lähestymistapoja.⁷¹

Heikki Patomäen mukaan rauhantutkimus oli aluksi vahvasti positivistista, mutta tämän vaiheen jälkeen rauhantutkimus määriteltiin ennemminkin emansipatoriseksi. Monet rauhantutkijat, Galtung mukaanluettuna, alkoivat kehittää ajatusta, että tieteen avulla ihmiset voisivat vapautua ei-toivotuista säännönmukaisuuksista. Ajatus emansipatorisesta rauhantutkimuksesta tuo tieteenalan Patomäen mukaan kriittisten teorioiden piiriin, sillä kriittisen tutkimuksen lähtökohtana on, että yhteiskunnalliset tosiasiat ovat historiallisesti tuotettuja ja siten muutettavissa. Tiedolliset käsityksemme vaikuttavat yhteiskunnallisten suhteiden uusimiseen tai muuttamiseen. Patomäki korostaa, että rauhantutkijoiden ei pitäisi tyytyä pehmeään positivismiin, vaan kehittää rauhantutkimuksen kriittistä metodologiaa eteenpäin, vaikka siinä onkin haasteita.⁷²

Toisin kuin Patomäki, Georg Sørensen kritisoi vahvasti tutkimusta, joka korostaa kohtuuttomasti arvoja. Sørensenin mukaan tämän seurauksena teoreettinen kovuus, metodologiset hie-

⁶⁷ Galtung 1996, 11.

⁶⁸ Galtung 1985, 153.

⁶⁹ Galtung 1996, 11, 13.

⁷⁰ emt, 12.

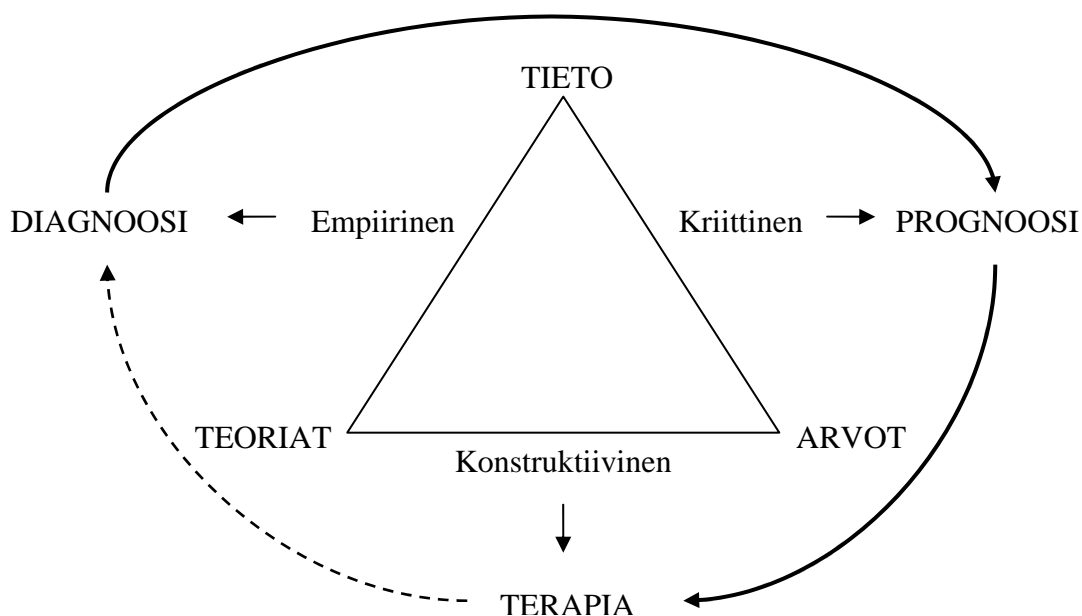
⁷¹ Galtung 1977, 64-65.

⁷² Patomäki 1998, 11, 13, 21.

noudet ja kunnioitus empiiristä todellisuutta kohtaan väistyvät arvon tieltä ja kyseenalaistamista ja tarkastelua pidetään tarpeettomana. Sørensen toteaa, että arvoja kohtuuttomasti korostava tutkimus saattaa johtaa rauhantutkimuksen häpeään, ellei tutkimusta haasteta ja tietoa ja teoriaa kunnioiteta enemmän.⁷³

2.1.4. Diagnoosi, prognoosi ja terapia

Galtungin näkemys empiirisestä, kriittisestä ja konstruktivisesta rauhantutkimuksesta on yhteydessä hänen ajatukseensa siitä, että kuten lääkärin, myös rauhantutkijan tulisi tehdä tilanteesta aina diagnoosi, prognoosi ja terapia⁷⁴. Diagnoosi on kerättyyn tietoon perustuva analyysi tilanteesta, samoin kuin empiirinen tutkimus, ja prognoosi on ennuste tilanteen kehittymisestä. Galtung toteaa, että prognoosi sisältää edellä mainitun lisäksi käsityksen myös siitä, mihin suuntaan tilannetta tahdottaisiin kehittää ja siten prognoosin tekijällä, kuten myös kriittistä tutkimusta tekevällä tutkijalla, on oltava selvä näkemys siitä, mihin suuntaan ja mitä arvoja kohti tilannetta halutaan kehittää. Diagnoosin ja prognoosin tekemisen jälkeen tutkija määrää terapian, jonka avulla tilanteen toivotaan parantuvan, samoin kuin konstruktivinen tutkimus tekee ehdotuksia tulevista rauhanstrategioista.⁷⁵ (ks. Kuva 2)

Kuva 2. Diagnoosi–Prognoosi–Terapia yhdistettynä Tieto–Teoriat–Arvot kolmioon

⁷³ Sørensen 1992, 135-136.

⁷⁴ Galtung 1994, 40.

⁷⁵ Galtung 1996, 11, 24, 30.

Galtungin mukaan rauhantutkimuksen tulisi olla relevanttia siten, että se tuottaisi selviä toimintaohjeita tiettyihin tilanteisiin⁷⁶. Vaikka Galtung korostaakin, että rauhantutkijoiden tulisi itse fyysisesti osallistua tilanteeseen ja havainnoinnin pohjalta suorittaa diagnoosi, prognoosi ja terapia⁷⁷, niin tavoitteena on kuitenkin järjestelmä, jossa samankaltaisissa tilanteissa olisi aina mahdollista tehdä sama prognoosi ja määrätä sama terapia⁷⁸. Heikki Patomäen mukaan Galtungin näkemys rauhantutkimuksesta yleispätevänä soveltavana tieteenä sekä sen vertaaminen lääketieteeseen on ongelmallista, koska rauhantutkimus tuskin voi lääketieteen tavoin olla ajasta ja paikasta riippumatonta sekä yhtä pätevää aina ja kaikkialla⁷⁹. Kenneth E. Boulding taas kritisoi Galtungia liiallisesta normatiivisuudesta, sillä se voi johtaa vääristyneeseen kuvaan todellisuudesta ja estää siten tekemästä objektiivisia ja realistisia tulkintoja. Toisin sanoen, Galtung tekee päätelmiä sen mukaan miten todellisuuden tulisi olla ymmärtämättä Bouldingin mukaan sitä, että toivottu todellisuus ei ole aina mahdollinen. Lisäksi Boulding arvostelee Galtungia samoin kuin Patomäki sosiaalisten ilmiöiden satunnaisuuden aliarvioimisesta.⁸⁰

2.2. Tutkimuksen tavoitteena rauha

2.2.1. *Suora, rakenteellinen ja kulttuurinen väkivalta*

Rauhantutkimuksessa rauha merkitsee tavallisesti väkivallan puuttumista. Galtungin mukaan perinteistä väkivallan käsitettä on näin ollen laajennettava, jotta rauha tutkimuksen tavoitteena olisi tarpeeksi korkea.⁸¹

Galtung laajentaa perinteistä väkivallan käsitettä määrittelemällä väkivallan seuraavasti:

violence is present when human beings are being influenced so that their actual somatic and mental realizations are below their potential realizations.⁸²

Toisin sanoen, väkivallan vuoksi mahdollinen, se mikä voisi olla, ja todellinen, se mikä on, eivät kohtaa. Esimerkiksi, 1700-luvulla tuberkuloosiin kuollutta henkilöä ei voida pitää väki-

⁷⁶ Galtung 1969, 15.

⁷⁷ Galtung 1994, 41-43.

⁷⁸ Galtung 1996, 25.

⁷⁹ Patomäki 1998, 19.

⁸⁰ Boulding 1977, 77-78.

⁸¹ Galtung 1975a, 110-111.

⁸² *ibid.*

vallan uhrina, mutta jos joku kuolee samasta syystä tänä päivänä, vaikka maailmassa olevilla lääketieteellisillä resursseilla olisi mahdollista parantaa jokainen tuberkuloosiin sairastunut, niin tällöin väkivaltaa esiintyy. Galtungin mukaan järjestelmässä on siis väkivaltaa silloin, kun olemassa olevat resurssit on jaettu ryhmien tai luokkien kesken epätasaisesti tai kun resursseja käytetään muihin tarkoituksiin. Järjestelmän epätasa-arvoiset rakenteet aiheuttavat eron mahdollisen ja todellisen välille, ja siten väkivaltaa esiintyy, koska ero olisi vältettävissä rakenteita muuttamalla.⁸³

Galtung käyttää edellä kuvatusta väkivallasta käsitettä rakenteellinen väkivalta. Rakenteellinen, epäsuora väkivalta on Galtungin mukaan tahatonta ihmisten vahingoittamista, joka prosessin tavoin hitaasti murentaa ihmisarvoja ja lopulta tappaa ihmisen⁸⁴. Rakenteellisen väkivallan tiettyä kohdetta tai tekijää ei voida osoittaa kuten suorassa väkivallassa, sillä rakenteellinen väkivalta on järjestelmän rakenteissa ja näkyy epätasaisena vallan ja resurssien jakautumisena ja siten erilaisina mahdollisuuksina. Suora väkivalta taas on fyysistä, tahallista ja yleensä näkyvää, koska väkivalta kohdistuu tiettyyn henkilöön. Tämän vuoksi huomiomme kiinnittyy enemmän suoraan kuin rakenteelliseen väkivaltaan, vaikka rakenteellinen väkivalta aiheuttaa Galtungin mukaan vähintään yhtä paljon kärsimystä kuin suora väkivalta.⁸⁵

Galtung liittää väkivallan perustarpeisiin sanomalla, että väkivalta on vältettävissä oleva loukkaus tai uhka ihmisten perustarpeita ja yleisimmin elämään kohtaan, sillä väkivalta laskee todellista tarpeiden tyydyttämisen tasoa sen alapuolelle mikä olisi mahdollista. Galtung listaa neljä universaalia perustarvetta: selviytymisen, hyvinvoinnin, vapauden ja identiteetin, sekä neljä väkivallan muotoa: tappamisen, kurjuuden, tukahduttamisen ja vieraantumisen, jotka estävät edellä mainittujen tarpeiden tyydyttämisen. Kurjuudella Galtung tarkoittaa epämieluisuutta, pysyvää tilaa, johon sisältyy tavallisesti aliravitsemusta ja sairauksia. Tukahduttaminen merkitsee ihmisten eristämistä esimerkiksi vankiloihin ja keskitysleireille tai karkottamista ulkomaille tai valtion kaukaisiin osiin. Vieraantumisen Galtung määrittelee sosialisatioksi, jossa jokin tietty ryhmä pakotetaan ilmaisemaan hallitsevaa kulttuuria.⁸⁶ (ks. Taulukko 1)

Galtung määrittelee edellisessä kappaleessa mainittujen väkivallan muotojen lisäksi myös neljä väkivallan äärimmäistä muotoa: holokausti ja kansanmurha, hiljainen kansanmurha, KZ

⁸³ Galtung 1975a, 111.

⁸⁴ Galtung 1985, 145.

⁸⁵ Galtung 1975a, 112-117.

⁸⁶ Galtung 1990, 292-294.

ja Gulag sekä henkinen kuolema. Hiljaisella kansanmurhalla Galtung viittaa kolmannen maailman nykyiseen tilanteeseen, missä ihmisiä kuolee yksitellen riistoa, nälkää ja sairauksia aiheuttavien rakenteiden vuoksi. KZ⁸⁷ tarkoittaa Hitlerin valtaan tulon jälkeen Saksassa perustettua keskitysleirijärjestelmää ja Gulag Neuvostoliiton turvallisuuspoliisin osaa, joka hallinnoi pakkotyöleirejä. Henkinen kuolema merkitsee Galtungin mukaan massa-apatiaa. Ihmiset toisin sanoen vain vetäytyvät passiivisuuteen, eikä elämällä ole heille enää mitään merkitystä.⁸⁸ (ks. Taulukko 1)

*Taulukko 1. Neljä perustarvetta – Neljä väkivallan muotoa*⁸⁹

	<i>Direct violence: Actor-generated</i>	<i>Structural violence: Structure-generated</i>
More somatic, Material	SURVIVAL Killing HOLOCAUST, GENOCIDE	WELFARE Misery SILENT HOLOCAUST
More spiritual, Non-Material	FREEDOM Repression KZ, GULAG	IDENTITY Alienation SPIRITUAL DEATH

Pekka Korhosen mukaan Galtungin laajennettu määritelmä väkivallasta on varsin vaativa, sillä kaikissa yhteiskunnissa tai ryhmissä, jotka sisältävät hierarkioita, on yleensä jokin ero mahdollisen ja todellisen välillä. Näin ollen Galtungin määritelmän mukaan kaikissa näissä yhteiskunnissa ja ryhmissä on väkivaltaa.⁹⁰ Myös Kenneth E. Boulding kritisoi Galtungin käsitettä rakenteellisesta väkivallasta liian laajaksi, koska se sisältää kaikki köyhyydestä ja puutteesta seuraavat ongelmat. Boulding myöntää, että väkivaltaa aiheuttavien rakenteiden tutkiminen on tärkeää, mutta huomauttaa samalla, että Galtungin määritelmä rakenteellisesta väkivallasta vie huomion toisaalle tästä ongelmasta. Bouldingin mukaan köyhyyttä aiheuttavat rakenteet ovat yleensä vain etäisesti yhteydessä väkivaltaa aiheuttaviin rakenteisiin. Vaikka köyhyydestä seuraa joskus väkivaltaa, niin Bouldingin mukaan kaikki köyhät yhteiskunnat eivät sisällä aina väkivaltaa, eivätkä väkivaltaiset yhteiskunnat aina ole köyhiä. Boulding siis korostaa, että rakenteellisen väkivallan käsitteellä tulisi viitata vain väkivaltaa aiheuttaviin

⁸⁷ Konzentrationslager.

⁸⁸ Galtung 1985, 146-147.

⁸⁹ emt, 146.

⁹⁰ Korhonen 1990, 109.

rakenteisiin, sillä köyhyiden monimutkainen ongelma on huomattavasti suurempi kuin mitä rakenteellisen väkivallan käsitteellä voidaan kuvata.⁹¹

Vuonna 1990 Galtung esitteli artikkelissaan Cultural Violence käsitteen kulttuurinen väkivalta. Kulttuurisella väkivallalla Galtung tarkoittaa niitä kulttuurisia piirteitä, kuten esimerkiksi uskontoa, ideologiaa, kieltä, taidetta ja tiedettä, joilla voidaan perustella tai legitimoida suora tai rakenteellinen väkivalta. Galtungin mukaan kulttuurinen väkivalta saa väkivallan näyttämään oikealta tai vähintään hyväksyttävältä, esimerkiksi ”tappaminen valtion vuoksi on hyväksyttävää”. Galtung toteaa, että kulttuurinen väkivalta säilyy pitkän aikaa samanlaisena ja on siten lähes muuttumatonta, kun taas suora väkivalta on tapahtuma ja rakenteellinen väkivalta prosessi ylä- ja alamäkineen.⁹² Kai Frithjof Brand-Jacobsen huomauttaa, että kulttuurisen väkivallan käsite on tärkeä pohdittaessa sitä, miten yhteisöt tai yksilöt näkevät itsensä suhteessa toisiin. Uskoko kansakunta tai ryhmä olevansa esimerkiksi ”valittu” rodun vuoksi tai ylempi suhteessa muihin. Tämä vaikuttaa Brand-Jacobsenin mukaan siihen, miten yhteisö vastaa konfliktiin – väkivaltaisesti vai rakentavasti.⁹³

2.2.2. *Negatiivinen ja positiivinen rauha*

Perinteisen väkivallan käsitteen laajentaminen johtaa Galtungin laajentamaan myös rauhan käsitettä siten, että rauha merkitsee sekä suoran että rakenteellisen väkivallan puuttumista. Ensin mainitusta Galtung käyttää termiä negatiivinen rauha ja toisesta termiä positiivinen rauha.⁹⁴ Galtungin mukaan rauha tulisi siis käsittää samoin kuin terveys lääketieteessä, sillä eihän terveyksään merkitse vain negatiivisessa merkityksessä sairauden poissaoloa, vaan terveyttä käytetään myös positiivisemmassa merkityksessä kuvaamaan ihmisen hyvinvointia⁹⁵.

Laajennetun rauhan määritelmän mukaisesti rauhantutkimuksen tavoitteena tulisi Galtungin mukaan olla niin negatiivinen rauha, eli sodan puuttuminen, kuin positiivinenkin rauha, eli suoran ja rakenteellisen väkivallan puuttuminen, toisin sanoen yhteiskunnallinen oikeuden-

⁹¹ Boulding 1977, 83-84.

⁹² Galtung 1990, 291-292, 294.

⁹³ Brand-Jacobsen 2002, 18.

⁹⁴ Galtung 1975a, 130. (Galtung muutti myöhemmin rauhan käsitettä edelleen siten, että negatiivinen rauha tarkoittaa sekä suoran että rakenteellisen väkivallan puuttumista ja positiivinen rauha toimijoiden välillä olevia positiivisia suhteita. Ks. esim. Galtung 1975c, Holm 1980, Korhonen 1990. Koska Galtungin määritelmä rauhas- ta kuitenkin yleensä käsitetään kappaleessa mainitulla tavalla: suoran väkivallan puuttuminen = negatiivinen rauha ja rakenteellisen väkivallan puuttuminen = positiivinen rauha, niin käytän tässä työssä edelleen tätä määritelmää.)

⁹⁵ Galtung 1985, 145.

mukaisuus. Galtung huomauttaa, että rauhantutkimus on siten yhteydessä sekä konfliktin- että kehitystutkimukseen, sillä ensin mainittuhan keskittyy negatiivisen rauhan saavuttamiseen ja toisen tehtävänä on hyvinvoinnin lisääminen ja samalla rakenteellisen väkivallan poistaminen.⁹⁶

Pekka Korhonen toteaa, että rauhan käsitteen laajentamisen myötä muuttui myös Galtungin käsitys tieteestä. Empiirinen rauhantutkimus oli edelleen tärkeää, mutta kriittinen ja konstruktiiivinen rauhantutkimus nousivat yhtä merkittäviksi, kuten kohdassa 2.1.3. todettiin.⁹⁷ Hans-Henrik Holmin mukaan rauhantutkimuksen on tällä tavalla mahdollista omaksua parhaat puolet sekä yhteiskuntatieteistä että historiantutkimuksesta yhdistämällä ne tieteeksi määritettyyn tutkimukseen, joka liittyy samalla välittömästi myös nykyisyyden ja tulevaisuuden ongelmiin⁹⁸. Muuttuneen tieteen käsityksen seurauksena Galtung halusi luopua termistä rauhantutkimus⁹⁹ ja ottaa sen tilalle termin *peace studies*. Rauhantutkimus terminä viittaa Galtungin mukaan liiaksi vain empiiriseen tutkimukseen.¹⁰⁰

Galtungin laajennettua määritelmää rauhasta kritisoitiin Korhosen mukaan huomattavasti. Määritelmää pidettiin soveltumattomana empiiriseen tutkimukseen, koska se on liian laaja ja useita sen piirteitä ei voida mitata tai ilmaista määrällisesti.¹⁰¹ Kenneth E. Boulding taas arvostelee termien negatiivisen ja positiivisen käyttöä, sillä hänen mukaansa asialla ei voi olla sekä negatiivista että positiivista puolta. Toisin sanoen, se, että ei tee pahaa, ei ole sama asia kuin se, että tekee hyvää. Boulding huomauttaa, että sota ja rauha ovat molemmat monimutkaisia jaksoja kansainvälisessä järjestelmässä ja siten rauha ei ole vain sodan puuttumista, vaan sekä sodalla että rauhalla on omat piirteensä.¹⁰²

Georg Sørensenin mielestä Galtungin laajennetun rauhan käsitteen vuoksi rauhasta tulee utopistinen arvo, sillä Sørensenin mukaan on mahdotonta näyttää yhteiskuntaa, josta puuttuisi sekä suora että rakenteellinen väkivalta. Lisäksi strategioiden suunnitteleminen, jotka mahdollisesti johtaisivat tällaisen väkivallattoman yhteiskunnan muodostumiseen, on vaikeaa, koska laajennettu käsite sisältää useita ristiriitoja. Esimerkkinä Sørensen mainitsee kolmannen maa-

⁹⁶ Galtung 1975a, 130-131.

⁹⁷ Korhonen 1990, 111. Ks. myös Holm 1980, 33-35.

⁹⁸ Holm 1980, 35.

⁹⁹ *peace research*.

¹⁰⁰ Galtung 1985, 142. Käytän tässä työssä johdonmukaisesti termiä rauhantutkimus, koska termille *peace studies* ei ole sopivaa suomenkielistä vastinetta. Galtung käyttää myös itse termejä vaihtelevasti tuotannossaan.

¹⁰¹ Korhonen 1990, 109.

¹⁰² Boulding 1977, 78-79.

ilman teollistumisen, joka toisaalta lisää materiaalista hyvinvointia, mutta toisaalta luo yhteiskuntiin hierarkioita ja samalla rakenteellista väkivaltaa. Sørensenin mukaan laajennettua rauhan käsitettä käyttävät eivät myönnä näitä määritelmään sisältyviä ristiriitoja, eivätkä siten yritä myöskään ratkaista niitä.¹⁰³ Osa rauhantutkijoista huomauttaa lisäksi David P. Barashin mukaan, että rauha tulisi käsittää vain negatiivisena arvona, sillä kun rauha määritellään erityiseksi ihannejärjestelmäksi, ihmiset voivat aloittaa jopa sodan sen saavuttamiseksi. Väkivaltaa ei toisin sanoen tulisi oikeuttaa rauhan vuoksi.¹⁰⁴

Edellä esitetystä kritiikistä huolimatta Galtungin laajennettu rauhan käsite kiinnittää huomion siihen, että rauhantutkimuksen tavoitteena tulisi olla sekä negatiivinen että positiivinen rauha. Konkreettisenä tavoitteena positiivinen rauha on todennäköisesti mahdoton saavuttaa, mutta tätä tärkeämpää olisi yhteinen ymmärrys siitä, että rauha arvona on enemmän kuin suoran väkivallan puuttumista. Tavoiteltuna rauhan tilana tulisi olla oikeudenmukainen yhteiskunta. Kuten Korhonenkin toteaa, Galtungin laajennettu rauhan käsite on filosofinen määritelmä ja siten sen soveltumattomuus empiiriseen tutkimukseen on epäolennainen ongelma. Korhonen huomauttaa, että positiivisen rauhan tavoitetta ei voida saavuttaa tutkimuksen, vaan toiminnan kautta.¹⁰⁵ Galtung korostaakin, että samoin kuin lääkärin, myös rauhantutkijan tulisi tutkimuksen lisäksi osallistua opetukseen ja toimintaan, eli tieteen harjoittamiseen käytännössä¹⁰⁶.

Kulttuurinen väkivalta -käsitteen esittelyn jälkeen Galtung on määritellyt, että rauha merkitsee suoran, rakenteellisen ja kulttuurisen väkivallan puuttumista. Galtung korostaa kuitenkin, että edellä mainittua pragmaattisempi ja dynaamisempi määritelmä rauhasta on:¹⁰⁷

rauha on kykyä käsitellä konflikteja luovasti ja väkivallattomasti.¹⁰⁸

Galtung toteaa, että painopiste on siis ennemminkin konfliktissa kuin rauhassa, sillä tietääksemme rauhasta, meidän on tiedettävä konflikteista sekä siitä, miten konfliktit muutetaan luovasti ja väkivallattomasti¹⁰⁹.

¹⁰³ Sørensen 1992, 135-138.

¹⁰⁴ Barash 1991, 9-10.

¹⁰⁵ Korhonen 1990, 109.

¹⁰⁶ Galtung 1985, 144, 148.

¹⁰⁷ Galtung 2003b.

¹⁰⁸ Galtung 2003a, 126.

¹⁰⁹ Galtung 1996, 9.

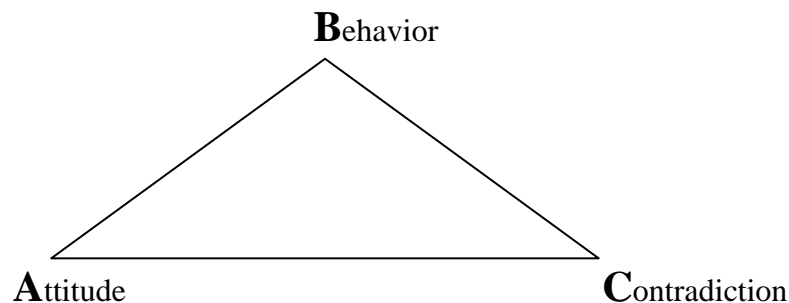
2.3. Konfliktit osana elämää

2.3.1. Konfliktin määritelmä

Galtung määrittelee konfliktin seuraavasti:

Conflict: attitude + behaviour + contradiction.¹¹⁰

Edellä mainituista kolmesta käsitteestä – asenne, käyttäytyminen ja ristiriita – Galtung muodostaa konfliktikolmion, joka pitää käsitteet analyttisesti erillään ja mahdollistaa sekä konfliktien laajenemisen että supistumisen tutkimisen.¹¹¹ (ks. Kuva 3)

Kuva 3. Konfliktikolmio¹¹²

Galtungin mukaan jokaisen konfliktin taustalla on ristiriita. Ristiriita ilmenee joko dilemmaana, jolloin yksi toimija tavoittelee kahta yhteensopimatonta tavoitetta, tai kiistanä, jolloin vähintään kaksi toimijaa tavoittelee samaa tavoitetta. Ristiriita sisältää siis vähintään kaksi tavoitetta, joita ei voida toteuttaa kokonaan, koska toinen tulee toisen tielle. Galtung huomauttaa, että tavoitteita voi olla ainoastaan subjekteilla ja siten esimerkiksi Yhdysvalloilla tai Somaliassa ei ole tavoitteita, vaan tavoitteita on tietyillä, yleensä eliittiin kuuluvilla kansalaisilla.¹¹³

Asenteella Galtung tarkoittaa asenteita, joita konfliktin osapuolilla on toisiaan kohtaan, ja käyttäytymisellä Galtung viittaa osapuolten käyttäytymiseen konfliktissa. Galtung toteaa, että tavallisesti sekä asenteita että käyttäytymistä pidetään negatiivisina, toisin sanoen, asenteita konfliktin toista osapuolta kohtaan pidetään kielteisinä ja käyttäytymistä toista osapuolta va-

¹¹⁰ Galtung 1996, 71.

¹¹¹ Galtung 1975b, 81.

¹¹² Galtung 1996, 72.

¹¹³ emt, 70-71.

hingoittavana. Galtung huomauttaa kuitenkin, että toisinaan asenteet voivat olla myös myönteisiä ja käyttäytyminen rakentavaa.¹¹⁴

Galtungin mukaan tuhoisa kierre voi alkaa mistä konfliktikolmion kulmasta tahansa. Esimerkiksi, ristiriita voi aiheuttaa konfliktin molemmissa osapuolissa turhautumista, koska osapuolten tavoitteet ovat toistensa tiellä. Turhautumisen seurauksena syntyy kielteisiä asenteita toista osapuolta kohtaan, mikä edelleen johtaa tuhoavaan käyttäytymiseen. Tämän seurauksena taas syntyy uusi ristiriita, sillä yhden osapuolen tavoite tuhota jotain toiselle osapuolelle kuuluvaa on yhteensopimaton sen kanssa, että toisen osapuolen tavoitteena on suojella sitä. Tämä taas voi lisätä edelleen kielteisiä asenteita ja tuhoavaa käyttäytymistä, toisin sanoen, väkivalta synnyttää väkivaltaa.¹¹⁵

Kuten edellisen kappaleen alussa mainitsin, tuhoisa kierre voi alkaa myös asenteesta tai käyttäytymisestä. Toimija voi esimerkiksi oikeuttaa kielteisen asenteensa etsimällä ristiriitaa, jonka hän Galtungin mukaan lopulta varmasti löytää. Tai toimija voi aloittaa tuhoavalla käyttäytymisellä ja oikeuttaakseen tämän, hänen on kehitettävä kielteinen asenne ja tuotava esiin ristiriita.¹¹⁶

Galtung toteaa, että jokaisessa edellä kuvatussa tapauksessa konfliktin laajenemisprosessi on vaarallinen, sillä mahdollisesti sen äärimmäisenä seurauksena voi olla molempien osapuolten kuolema. Mutta kuten Galtung huomauttaa, koska ihmisrotu ei ole tuhoutunut, toiminnassa täytyy olla myös vastavoimia, jotka johtavat konfliktien supistumiseen. Galtung korostaakin, että konfliktien laajenemiseen ja supistumiseen liittyvien prosessien tutkiminen on yksi rauhantutkimuksen tärkeimmistä aspekteista.¹¹⁷

2.3.2. *Toimijakonfliktit ja rakenteelliset konfliktit*

Kai Frithjof Brand-Jacobsenin mukaan ihmiset olettavat tavallisesti, että konflikti ja väkivalta ovat yksi ja sama asia. Tämä olettaus perustuu uskoon, että konflikti ja väkivalta ovat erotamattomia ja siten väkivalta on ainoa tapa vastata konfliktiin. Brand-Jacobsenin mukaan oletuksesta seuraa yleensä myös näkemys, että konflikteja ei edes ole, jos ei ole suoraa väki-

¹¹⁴ Galtung 1978a, 487.

¹¹⁵ Galtung 1978a, 487-488.

¹¹⁶ emt, 488.

¹¹⁷ Galtung 1975b, 82.

valtaa. Tästä näkemyksestä taas seuraa, että poliitikot ja asiantuntijat odottavat väkivallan alkamista ennen kuin yrittävät löytää ratkaisua konfliktiin. Brand-Jacobsen huomauttaa kuitenkin, että selvin merkki konfliktin huonosta hoidosta on konfliktin eteneminen väkivallan asteelle. Tämän vuoksi Galtung on Brand-Jacobsenin mukaan määritellyt väkivallan kolme eri muotoa, sillä konflikti ei aina ilmene suorana väkivaltana, vaan erityisesti rakenteellista väkivaltaa sisältävät konfliktit ovat yleensä vain piilevällä tasolla.¹¹⁸

Galtungin mukaan konfliktilla on siis sekä näkyvä että piilevä puoli. Näkyvä puoli samastetaan Galtungin mukaan käyttäytymiseen ja piilevä puoli asenteeseen ja ristiriitaan. (ks. Kuva 3) Galtung huomauttaa, että konflikti ei voi olla vain näkyvällä tasolla, koska konfliktiin liittyvän käyttäytymisen taustalla on aina jokin piilevällä tasolla oleva ristiriita. Konflikti voi kuitenkin olla vain piilevällä tasolla. Tällöin esimerkiksi asiantuntija voi määritellä osapuolten välillä olevan ristiriidan ja mahdollisesti myös asenteet, mutta osapuolet itse eivät tiedosta niitä ja siten konflikti ei ilmene käyttäytymisenä.¹¹⁹

Galtung jakaa konfliktit toimijakonflikteiksi ja rakenteellisiksi konflikteiksi, vaikka hän huomauttaakin, että tavallisesti konflikteissa on piirteitä molemmista. Toimijakonfliktissa molemmat osapuolet voivat muuttaa ristiriidan ja asenteet näkyviksi, siis tiedostaa ne, koska tavoitteen toteuttamisen tiellä oleva toinen osapuoli on helposti osoitettavissa. Samasta syystä toimijakonfliktit etenevät yleensä aggressiiviseen käyttäytymiseen. Rakenteellinen konflikti taas on eri arvoasemassa olevien toimijoiden välillä ja ristiriita sijaitsee sosiaalisessa järjestelmässä. Eriarvoinen sosiaalinen järjestelmä on alemmassa arvoasemassa olevan toimijan tavoitteiden toteuttamisen tiellä, mutta Galtungin mukaan alistettu toimija ei tiedosta järjestelmässä olevaa ristiriitaa, vaan olettaa ahdingon kuuluvan elämään ja hyväksyy tilanteensa.¹²⁰

Kuten Galtung toteaa:

Personal violence is only for the amateur in dominance; structural violence is the tool of the professional. The amateur who wants to dominate uses guns, the professional uses social structure.¹²¹

Toisin kuin toimijakonfliktit, rakenteelliset konfliktit ovat siis vain piilevällä tasolla, koska osapuolten välillä oleva ristiriita ei ole samalla tavalla osoitettavissa kuin toimijakonflikteissa.

¹¹⁸ Brand-Jacobsen 2002, 16-17.

¹¹⁹ Galtung 1996, 71-73.

¹²⁰ emt, 73-76. Ks. myös Galtung 2002a.

¹²¹ Galtung 1975b, 80.

Koska rakenteellisessa konfliktissa osapuolet, tai etenkin toinen osapuoli ei tiedosta olemassa olevaa ristiriitaa, ristiriidan aiheuttamaa turhautumista ei synny ja siten konflikti ei ilmene näkyvällä tasolla. Galtung huomauttaa kuitenkin, että yleensä alemmassa arvoasemassa olevia toimijoita pidetään riskinä, koska he voivat jonain päivänä ymmärtää, että eriarvoista sosiaalista järjestelmää ylläpitävät ylemmässä arvoasemassa olevat toimijat¹²². Tavoitteen toteuttamisen tiellä oleva toimija toisin sanoen konkretisoituu alemmassa arvoasemassa olevalle toimijalle ja samalla rakenteellinen konflikti muuttuu toimijakonfliktiksi.

Rakenteellisen konfliktin muuttuminen toimijakonfliktiksi edellyttää siis Galtungin mukaan, että alemmassa arvoasemassa olevat toimijat tiedostavat olemassa olevan ristiriidan ja järjestäytyvät yhdeksi ja selväksi toimijaksi. (ks. Taulukko 2) Tämä taas vaatii riittäviä resursseja ja motivaatiota alemmassa arvoasemassa olevilta toimijoilta. Galtung toteaa, että ylemmässä arvoasemassa olevat toimijat yrittävät estää tiedostamiseen ja järjestäytymiseen liittyviä prosesseja esimerkiksi antamalla alemmassa arvoasemassa oleville toimijoille rajoitetun näkemyksen todellisuudesta tai erottamalla heidät toisistaan.¹²³

Galtung jakaa toimijakonfliktit symmetrisiksi ja epäsymmetrisiksi konflikteiksi. Symmetrinen konflikti on samassa arvoasemassa olevien toimijoiden välillä, joko kahden ylemmässä arvoasemassa olevan toimijan välillä tai kahden alemmassa arvoasemassa olevan toimijan välillä. Epäsymmetrinen konflikti taas on eri arvoasemassa olevien toimijoiden välillä. Toimijakonfliktiksi muuttunut entinen rakenteellinen konflikti on toisin sanoen aina aluksi epäsymmetrinen konflikti. Symmetrisessä konfliktissa osapuolilla on yhtä suuret resurssit toistensa hävittämiseen, kun taas epäsymmetrisessä konfliktissa osapuolten resurssit ovat huomattavasti erilaiset. Galtung huomauttaakin, että tämän vuoksi ylemmässä arvoasemassa oleva toimija voittaa tavallisesti nopeasti alemmassa arvoasemassa olevan toimijan, jos konfliktissa käytetään suoraa väkivaltaa.¹²⁴

Galtungin mukaan konfliktien ratkaisemiseen liittyvät teoriat käsittelevät tavallisesti vain symmetristen konfliktien ratkaisemista ja suoran väkivallan poistamista. Galtung korostaa kuitenkin, että epäsymmetristen konfliktien ratkaiseminen eroaa symmetristen konfliktien ratkaisemisesta, koska ensin mainittu sisältää rakenteellista väkivaltaa. Jotta konfliktin ratkai-

¹²² Galtung 2002a, 5.

¹²³ Galtung 1996, 93.

¹²⁴ Galtung 1975b, 79-80.

seminen olisi tasa-arvoista molempia osapuolia kohtaan, epäsymmetrinen konflikti on muutettava symmetriseksi konfliktiksi.¹²⁵ Tämä edellyttää rakenteellisen väkivallan poistamista.

Taistelussa rakenteellista väkivaltaa vastaan on Galtungin mukaan neljä askelta. Ensimmäinen askel on vastakkain asettuminen. Alemmassa arvoasemassa oleva toimija valitsee asian, johon koko konflikti kiteytyy, ja ilmoittaa sen sekä toivotun lopputuloksen selvästi. Toinen askel on tukahduttavasta ja riistävästä rakenteesta eroon pääseminen. Galtung toteaa, että tämä voidaan tehdä joko väkivaltaisesti tai, kuten rauhantutkimus ehdottaa, väkivallattomasti. (ks. Taulukko 2) Väkivaltainen taistelu aiheuttaa tappioita molemmille osapuolille, synnyttää uusia ristiriitoja ja halun kostaa. Galtung huomauttaa lisäksi, että tavoitteena ei ole mahdollisen ”voiton” kautta vaihtaa ylemmässä ja alemmassa arvoasemassa olevien toimijoiden rooleja, sillä seurauksena on vain uusi rakenteellinen konflikti. Galtung korostaakin, että konflikti on mahdollista ratkaista vain silloin, kun kaikki osapuolet ovat vakuuttuneita siitä, että heitä ei voida pakottaa alistumaan.¹²⁶

Alemmassa arvoasemassa olevat toimijat voivat päästä Galtungin mukaan eroon tukahduttavasta ja riistävästä rakenteesta myös väkivallattomalla tavalla katkaisemalla rakenteellisen siteen ylemmässä arvoasemassa oleviin toimijoihin. Tavoitteena on, että rakenteesta irrottautumisen seurauksena alemmassa arvoasemassa olevien toimijoiden itsenäisyys ja itseluottamus kasvavat siten, että ylemmässä arvoasemassa olevat toimijat eivät voi enää hallita heitä. Galtung huomauttaa, että taistelu rakenteellista väkivaltaa vastaan ei pääty irrottautumiseen, vaan pitkän tähtäimen tavoite ja neljäs askel on uudelleen yhdistyminen.¹²⁷ (ks. Taulukko 2) Kuten Galtung korostaa:

In the longer run the goal is a horizontal structure, with human rights instead of repression, equity instead of exploitation, autonomy instead of penetration, integration instead of segmentation, solidarity instead of fragmentation, participation instead of marginalization.¹²⁸

¹²⁵ Galtung 1975b, 80-81, 82, 99-100.

¹²⁶ Galtung 1996, 93-94.

¹²⁷ emt, 94.

¹²⁸ ibid.

Fighting against
STRUCTURAL VIOLENCE

	<i>Actor-oriented</i>	<i>Structure-oriented</i>	
<i>Slow</i>	mobility, indirect democracy	people stop one activity; people start another	} Structural conflict to actor conflict } Asymmetric conflict to symmetric conflict
<i>Quick</i>	banishment, seclusion, killing	noncooperation, civil disobedience, decoupling	
			} 5. Self-reliance

Recoupling, on the basis of *equity*

2.3.3. *Konflikti positiivisena haasteena*

Kai Frithjof Brand-Jacobsen toteaa, että konfliktit ovat luontaisia. Niitä esiintyy joka tasolla, yksilöissä, yhteisöissä, valtioissa ja kulttuureissa sekä näiden välillä. Brand-Jacobsen korostaakin, että tärkeää ei ole se, ovatko konfliktit itsessään hyviä tai pahoja, vaan kuinka niihin suhtaudutaan.¹³⁰

Brand-Jacobsenin mukaan konflikti nähdään yleensä hyvän ja pahan välisenä taisteluna, jossa toisen osapuolen voitto perustuu toisen osapuolen häviöön. Konfliktiin vastataan siis väkivallalla. Brand-Jacobsen korostaa, että rauhantutkimuksen tehtävänä on tuottaa väkivallattomia keinoja konfliktien ratkaisuun sekä levittää positiivista näkemystä konfliktista, sillä jokainen konflikti sisältää mahdollisuuden rakentavaan muutokseen.¹³¹ Kuten Galtung toteaa:

¹²⁹ Mukailtu: Galtung 1985, 150.

¹³⁰ Brand-Jacobsen 2002, 16.

¹³¹ *emt.*, 16-17.

Conflicts cannot be prevented; but violence can. Conflict energy can be channelled in positive, non-violent, constructive, transforming directions. That is our task.¹³²

Galtung toteaa, että konflikti nähdään tavallisesti pahana asiana, josta on päästävä eroon. Rauhantutkimukseen sisältyy kuitenkin Galtungin mukaan näkemys, että rauhan saavuttaminen edellyttää toisinaan konfliktin kasvamista. Konfliktin ratkaiseminen ei toisin sanoen ole välttämättä lineaarista, vaan joskus konfliktin on kasvettava ennen ratkaisemista.¹³³ Kuten kohdassa 2.3.2. todettiin, rakenteellisen konfliktin ratkaiseminen edellyttää konfliktin muuttamista toimijakonfliktiksi ja tämän jälkeen epäsymmetrinen toimijakonflikti on vielä muutettava symmetriseksi konfliktiksi. Prosessin edetessä osapuolet tiedostavat olemassa olevan ristiriidan selvemmin ja samalla konflikti kasvaa. Galtung huomauttaa, että yleensä ristiriidan havaitsemisen seurauksena syntyy kielteisiä asenteita ja aggressiivista käyttäytymistä. Galtung korostaakin, että rauhantutkimuksen on yritettävä muuttaa tätä yleistä suhtautumista siten, että toimijat näkisivät konfliktin negatiivisen asian sijasta positiivisena haasteena. Konfliktin ei toisin sanoen tulisi erottaa osapuolia, vaan yhdistää heidät, koska osapuolilla on yhteinen ristiriita. Tämän vuoksi osapuolten tulisi myös yhdessä etsiä ratkaisua konfliktiin.¹³⁴

Jotta konfliktiin liittyvät negatiiviset näkemykset muuttuisivat positiivisiksi ja konfliktin sisältämät rakentavat mahdollisuudet tunnistettaisiin, konflikteja on Galtungin mukaan osattava käsitellä luovasti ja väkivallattomasti. Galtung korostaa, että konfliktin rakentava ja pysyvä muutos edellyttää, että konfliktikolmion kaikki kulmat – ristiriita, asenne ja käyttäytyminen – on käsitelty ja muutettu¹³⁵. (ks. Kuva 3) Brand-Jacobsenin mukaan väkivallattomat keinot rauhaan ovat:

- for attitude(s): *empathy*
- for behaviour(s): *non-violence/peace struggle*
- for contradiction(s): *creativity*¹³⁶

Brand-Jacobsen toteaa, että kulttuurin, joka tavallisesti vastaa konfliktiin väkivallalla, muuttaminen väkivallattomaksi on haastava tehtävä. Viime vuosien, vuosikymmenien ja vuosisatojen sodat tarjoavat kuitenkin riittävästi todisteita siitä, mitä tapahtuu, jos väkivaltaista suhtautumista konflikteihin ei muuteta.¹³⁷ Galtung korostaa lisäksi, että konfliktien käsitteleminen

¹³² Galtung 2002b, 179.

¹³³ Galtung 1975b, 83, 89.

¹³⁴ Galtung 1978a, 490-491.

¹³⁵ Galtung 1996, 71, 116.

¹³⁶ Brand-Jacobsen 2002, 21.

¹³⁷ emt, 21-22.

hyväksyttävällä ja kestäväällä tavalla on tärkeää, koska konflikteja muodostuu koko ajan¹³⁸. Kuten Galtung huomauttaa:

A state of conflictlessness is essentially a state of death.¹³⁹

2.3.4. *Konfliktin hallinta*

Koska konflikti voi alkaa mistä konfliktikolmion kulmasta tahansa, joko asenteesta, käyttäytymisestä tai ristiriidasta, niin konflikti on myös mahdollista lopettaa missä kulmassa tahansa. (ks. Kuva 3) Galtung viittaa kaikkiin näihin toimiin termillä konfliktin hallinta. Galtung huomauttaa, että termi ”konfliktin hallinta” sisältää näkemyksen konfliktia hallitsevista, ylemmässä arvoasemassa olevista toimijoista ja hallittavista, alemmassa arvoasemassa olevista toimijoista. Galtung korostaakin, että konfliktin hallintaa on demokratisoitava siten, että hallinnan objekteista tulee hallitsevia subjekteja.¹⁴⁰ Kuten Galtung toteaa:

conflict affects us all, for that reason conflict management belongs to all.¹⁴¹

Konfliktia voidaan Galtungin mukaan hallita joko kontrolloimalla asenteita ja käyttäytymistä tai ratkaisemalla osapuolten välinen ristiriita. Galtung korostaa, että toinen tapa ei ole toista parempi, sillä usein konfliktia on hallittava asenteiden ja käyttäytymisen kontrolloinnilla, koska ristiriitaa ei voida ratkaista. Galtung huomauttaa kuitenkin, että pelkkä asenteiden ja käyttäytymisen kontrollointi ei ratkaise olemassa olevaa ristiriitaa, eikä pelkkä ristiriidan ratkaiseminen välttämättä poista asenteita.¹⁴² Kuten kohdassa 2.3.3. todettiin, konfliktin pysyvä muutos edellyttää sekä asenteiden ja käyttäytymisen että ristiriidan käsittelemistä.

Galtungin mukaan konfliktin hallinta voi olla joko sisäistä tai ulkoista. Sisäisessä konfliktin hallinnassa osapuolet itse hallitsevat konfliktia ja ulkoisessa konfliktin hallinnassa ulkopuolinen toimija hallitsee konfliktia joko kokonaan tai osittain. Galtung toteaa, että ulkoinen konfliktin hallinta on yleistä konflikteissa, joissa molemmat osapuolet ovat alemmassa arvoasemassa. Esimerkkinä Galtung mainitsee ylemmässä arvoasemassa olevien valtioiden järjestämät YK:n rauhanturvaoperaatiot, joilla hallitaan alemmassa arvoasemassa olevien valtioiden

¹³⁸ Galtung 1996, 90.

¹³⁹ Galtung 1978a, 491.

¹⁴⁰ emt, 488-489, 505-506. Ks. myös Galtung 1975b.

¹⁴¹ emt, 506.

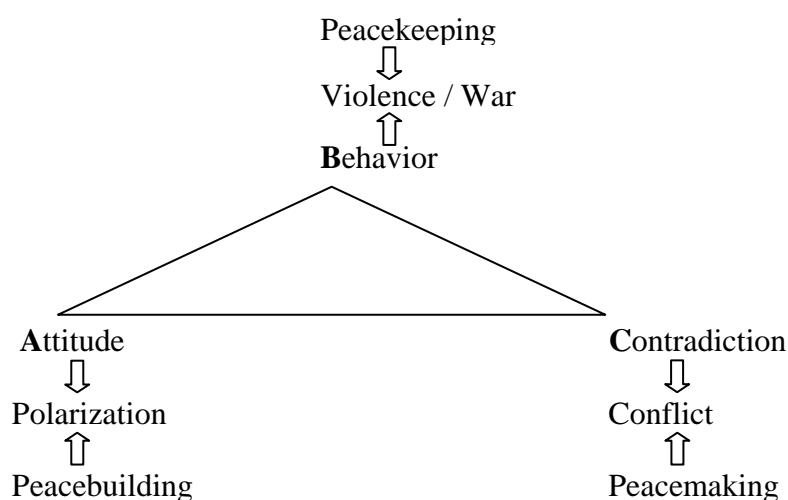
¹⁴² emt, 489-490. Ks. myös Galtung 1996.

välisiä konflikteja. Konflikteissa, joissa molemmat osapuolet ovat ylemmässä arvoasemassa, hallinta on tavallisesti sisäistä, ja epäsymmetrisissä konflikteissa hallinta voi olla joko sisäistä tai ulkoista riippuen ylemmässä arvoasemassa olevasta toimijasta.¹⁴³

2.3.5. *Konflikti, polarisaatio ja väkivalta*

Galtungin mukaan väkivaltaa edeltää kaksi vaihetta. Ensimmäinen vaihe on konflikti, tai varsinaisesti ratkaisematon konflikti, joka johtaa osapuolten turhautumiseen ja mahdollisesti aggressiiviseen käyttäytymiseen, koska osapuolten tavoitteet ovat toistensa tiellä. Toisesta vaiheesta Galtung käyttää käsitettä polarisaatio, joka tarkoittaa eriytymistä kahteen ryhmään – meihin ja muihin. Ryhmän sisällä vuorovaikutus on positiivista ja ryhmien välillä negatiivista. Galtungin mukaan nämä kaksi vaihetta ovat syynä väkivallan syntymiseen ja siten väkivalta voidaan estää poistamalla nämä syyt.¹⁴⁴ (ks. Kuva 4)

Konflikti poistetaan Galtungin mukaan muuttamalla sitä niin, että osapuolet voivat käsitellä välillään olevaa ristiriitaa luovasti ja väkivallattomasti. Polarisaatio poistetaan yhdistämällä kaksi eriytynyttä ryhmää uudestaan yhdeksi ryhmäksi. Galtung toteaa, että YK-sanastossa ensin mainitusta käytetään käsitettä rauhantekeminen¹⁴⁵ ja viimeksi mainitusta käsitettä rauhankentän rakentaminen¹⁴⁶. Rauhanturvaamisella¹⁴⁷ taas yritetään kontrolloida ja vähentää syntynyttä väkivaltaa.¹⁴⁸ (ks. Kuva 4)

Kuva 4. Konflikti–polarisaatio–väkivalta yhdistettynä konfliktikolmioon

¹⁴³ Galtung 1975b, 84-85.

¹⁴⁴ Galtung 2002a, 3.

¹⁴⁵ peacemaking.

¹⁴⁶ peacebuilding.

¹⁴⁷ peacekeeping.

¹⁴⁸ Galtung 2002a, 3-4.

2.4. Kolme tietä rauhaan: rauhantekeminen, rauhanturvaaminen ja rauhanrakentaminen

2.4.1. Rauhantekeminen: konfliktin ratkaiseminen

Galtung tarkoittaa konfliktin ratkaisemisella prosessia, joka johtaa ratkaisuun eli tilaan, jossa osapuolten välillä ei ole enää yhteensopimattomia tavoitteita. Konfliktin ratkaiseminen merkitsee, että päätetään voittajasta ja häviäjistä sekä tulevasta arvojakautumasta, toimitetaan arvunjako ja todetaan konflikti päättyneeksi. Konfliktin päättyminen edellyttää konfliktikäyttäytymisen lopullista lakkaamista. Galtung huomauttaa, että konfliktin ratkaisuun on siis sisällyttävä lopullisuuden elementti, sillä konflikti on mahdollista lopettaa myös ilman päätöstä voittajasta ja tulevasta arvojakautumasta, kuten aselevon tai välirauhan aikana. Tai on myös mahdollista, että voittajasta ja arvojakautumasta on päätetty, mutta konfliktikäyttäytyminen jatkuu, koska tehtyä sopimusta ei kannateta.¹⁴⁹

Konfliktin voittajaa ja häviäjää määriteltäessä, voittaja on Galtungin mukaan se osapuoli, joka on voittanut eniten (tai hävinnyt vähiten) verrattuna siihen mitä hänellä oli, kun taas vähiten voittanut (tai eniten hävinnyt) osapuoli on häviöjä. Tulevalla arvojakautumalla viitataan päätökseen siitä, miten olemassa olevat positiiviset arvot jaetaan sekä mitä sanktioita tai rangaistuksia tuomitaan. Periaatehan on, että häviäjän on menetettävä jotakin. Galtung korostaa, että konfliktin ratkaiseminen on mahdollista vain, jos osapuolet hyväksyvät ratkaisun. Hyväksymisen edellytyksenä on, että osapuolet hyväksyvät ratkaisuun käytetyn mekanismin, ja mekanismin hyväksymisen edellytyksenä on, että se on ”juurtunut” yhteiskuntaan eli institutionaalistettu.¹⁵⁰

Galtungin mukaan konfliktin ratkaiseminen sisältää kaksi tärkeää valintaa. Ensimmäinen valinta koskee yhteensopimattomia tavoitteita, jotka voidaan joko poistaa tai säilyttää. Galtung huomauttaa, että yhteensopimattomien tavoitteiden säilyttäminen on mahdollista, koska konfliktin ratkaisemisella tarkoitetaan tilaa, jossa osapuolet eivät enää tavoittele näitä tavoitteita. Toinen valinta koskee toimija-järjestelmää ja konflikti-järjestelmää, jotka voidaan samoin joko säilyttää tai muuttaa. Galtungin mukaan tässä on kolme eri mahdollisuutta: joko molemmat järjestelmät säilytetään, toimija-järjestelmä säilytetään ja konflikti-järjestelmää muutetaan, tai toimija-järjestelmää muutetaan, jonka seurauksena myös konflikti-järjestelmä

¹⁴⁹ Galtung 1978b, 438, 441-442.

¹⁵⁰ emt, 440-443. Institutionaalistetun konfliktinratkaisumekanismin on täytettävä tiettyjä edellytyksiä. Galtung käsittelee tekstissään 15 tällaista edellytystä.

muuttuu. Yhdistämällä nämä kaksi konfliktin ratkaisemiseen sisältyvää valintaa, Galtung muodostaa kaksitoista eri ratkaisumallia konfliktin ratkaisemiseen.¹⁵¹ (ks. Taulukko 3)

Taulukko 3. Kaksitoista ratkaisumallia konfliktin ratkaisemiseen¹⁵²

<i>Actor system</i>	<i>Conflict system</i>	<i>Incompatibility eliminated</i>	<i>Incompatibility preserved</i>
<i>preserved</i>	<i>preserved</i>	1. incompatibility resolved • empirically • logically (make the acceptable compatible)	7. add positive intra-action (protraction)
	<i>changed (expanded)</i>	2. compromise (make the compatible acceptable) 3. trading (make the compatible acceptable)	8. add positive inter-action (protraction) 9. add negative inter-action (protraction)
<i>changed</i> →	<i>changed (expanded)</i>		
expansions to more actors		4. multilateralization	10. interaction with other actors (protraction)
changing relations		5. disintegration	11. domination structural violence
contraction to one actor		6. integration	12. elimination direct violence • physical (killing, maiming) • social (seclusion, confinement) • geographical (escape, expulsion)

Konflikti voidaan siis ratkaista poistamalla yhteensopimattomat tavoitteet, johon on kuusi eri mahdollisuutta. Tavoitteiden yhteensopimattomuus on mahdollista ratkaista joko empiirisesti, esimerkiksi lisäämällä jaettavia resursseja, tai loogisesti, tulkitsemalla tilanne ja tavoitteet uudelleen. (1.) Molemmissa tapauksissa hyväksyttävästä tehdään mahdollista, kun taas kompromissiin ja kaupankäyntiin perustuvissa ratkaisuissa mahdollisesta tehdään hyväksyttävää.

¹⁵¹ Galtung 1976, 291.

¹⁵² Mukailtu: Galtung 1976, 292 ja Galtung 1975b, 86.

Kompromississa kysymyksessä oleva arvo jaetaan jonkun mallin mukaan tai arvoja lisätään niin, että toinen osapuoli voi pitää kysymyksessä olevan arvon ja toinen saa tietyn kompen-
saation. (2.) Kaupankäynnillä taas tarkoitetaan ratkaisua, jossa toimija-järjestelmä säilytetään,
mutta konflikti-järjestelmää laajennetaan sisällyttämällä siihen lisää konflikteja, joilla osapuol-
let käyvät kauppaa. (3.)¹⁵³

Galtung toteaa, että luultavasti vain pieni osa konflikteista ratkaistaan edellä mainituilla ta-
voilla. Yhteensopimattomat tavoitteet voidaankin Galtungin mukaan usein poistaa tehok-
kaammin monenkeskisellä ratkaisulla, jossa toimija-järjestelmää laajennetaan sisällyttämällä
siihen uusia toimijoita. (4.) A:n ja B:n välinen konflikti voidaan ratkaista toimija C:n avulla,
koska tällöin toimijoiden välille syntyy kulujen ja hyötyjen syklinen suhde. Toisin sanoen,
osapuoli B ottaa osapuoli C:ltä sen minkä B on hävinnyt sopimuksessa osapuoli A:n kanssa ja
C ottaa A:lta sen minkä C on hävinnyt sopimuksessa B:n kanssa. Galtung huomauttaa, että
ongelmana monenkeskisessä ratkaisussa on, että usein toimijoiden väliset suhteet ovat hie-
rarkkisia, eivätkä syklisiä, ja tämän vuoksi C ei saa mitään korvausta A:lta, koska A riistää
suorasti B:tä ja samalla epäsuorasti C:tä. Galtung korostaakin, että monenkeskisen ratkaisun
käyttäminen edellyttää, että alemmassa arvoasemassa oleva toimija on vahvistunut riittävästi.¹⁵⁴

Yhteensopimattomat tavoitteet voidaan Galtungin mukaan poistaa myös erottamalla kaksi
osapuolta toisistaan niin, että he voivat pyrkiä tavoitteisiinsa ilman, että toinen on tiellä. (5.)
Tai kaksi toimijaa voi sulautua yhdeksi toimijaksi, jolloin tavoitteet harmonisoituvat niin,
ettei yhteensopimattomuutta enää ole. (6.)¹⁵⁵ Galtung huomauttaa, että konflikti voidaan rat-
kaista myös säilyttämällä yhteensopimattomat tavoitteet, jos niiden poistaminen on mahdo-
tonta. Suurin osa konflikteista ratkaistaankin Galtungin mukaan luultavasti juuri siten¹⁵⁶.

Konfliktin ratkaiseminen säilyttämällä yhteensopimattomat tavoitteet on mahdollista kuudella
eri tavalla, vaikkakin neljä ensimmäistä ovat vain yhden suuremman ratkaisumallin, konfliktin
pitkittämisen, täsmennyksiä. Konfliktin osapuolet voivat esimerkiksi ryhtyä tekemään jo-
tain muuta tavoitteisiin pyrkimisen sijasta (7.) tai he voivat lisätä positiivista vuorovaikutusta
välillään. (8.) He voivat lisätä myös negatiivista vuorovaikutusta, jolloin he olettavat, että

¹⁵³ Galtung 1976, 291-292.

¹⁵⁴ Galtung 1975b, 87.

¹⁵⁵ Galtung 1976, 292.

¹⁵⁶ Galtung 1975b, 88.

toinen konflikti syrjäyttää toisen. (9.) Osapuolet voivat myös laajentaa toimija-järjestelmää olemalla vuorovaikutuksessa ulkopuolisten toimijoiden kanssa. (10.)¹⁵⁷

Viimeisiä, dramaattisia ratkaisumalleja, valtaa (11.) ja eliminointia (12.), harva edes pitää ”ratkaisemisena”, mutta Galtungin mukaan ratkaiseminen terminä käsitetäänkin tavallisesti liian ahtaasti. Valtaan perustuvassa ratkaisussa on edelleen kaksi toimijaa, mutta he eivät ole enää toistensa tiellä, koska toinen on eliminoitu psykologisesti siten, että hän ei kykene tavoittelemaan itsenäisesti tavoitteitaan. Tämä ratkaisu sisältää siis rakenteellista väkivaltaa ja eliminointia, jossa vähintään yhdelle toimijoista tehdään tavoitteisiin pyrkiminen mahdottomaksi joko fyysisen, sosiaalisen tai maantieteellisen eliminoinnin kautta, on suoraa väkivaltaa.¹⁵⁸

Galtungin mukaan konfliktin ratkaiseminen on tärkeää ja sitä tulisi aina yrittää, mutta samalla siihen liittyy myös ongelmia. Yhteensopimattomuuden ratkaiseminen, kompromissi, kaupankäynti ja monenkeskisyys ovat kaikki ratkaisuja, joita lähinnä vain vahvat toimijat voivat yrittää, koska heillä on mahdollisuuksia lisätä resursseja. Galtung huomauttaa, että näin peli muuttuu hieman, mutta samalla olemassa oleva järjestelmä säilyy. Toinen ongelma koskee konfliktin pitkittämistä, millä vältetään niin suora yhteenotto kuin todellisen ratkaisun saavuttaminenkin. Kyseenalaista on, miten kauan konfliktia voidaan pitkittää ilman, että perusasioita oikeasti käsiteltäisiin. Galtung korostaa, että jos edellä mainittuihin ongelmiin ei löydetä tyydyttäviä ratkaisuja, niin ennemmin tai myöhemmin toimijat tulevat käyttämään dramaattisempia ratkaisukeinoja kuten eroamista, valtaa ja eliminointia.¹⁵⁹

Jos osapuolet eivät kykene ratkaisemaan konfliktia keskenään, niin avuksi tulisi Galtungin mukaan kutsua ulkopuolinen toimija¹⁶⁰. Galtung toteaa, että ulkopuolinen toimija voi toimia konfliktin sovittelijana, jonka tarkoituksena on ylläpitää osapuolten välistä keskustelua, lisätä ymmärrystä vallitsevasta tilanteesta ja etsiä ratkaisua yhdessä osapuolten kanssa. Ulkopuolinen toimija voi myös hallita konfliktia, jolloin hän joko ehdottaa tai määrää konfliktin osapuolille ratkaisun. Galtung huomauttaa, että ulkopuolinen toimija tukee tavallisesti määrättyä ratkaisua porkkanoilla ja kepeillä. Konfliktin osapuolia toisin sanoen palkitaan, jos he suostuvat määrättyyn ratkaisuun ja rangaistaan, jos eivät suostu. Galtung korostaa, että keskustelun

¹⁵⁷ Galtung 1976, 292-293.

¹⁵⁸ emt, 293.

¹⁵⁹ emt, 293-294, 296.

¹⁶⁰ Galtung viittaa konfliktin ulkopuolelta tulevaan toimijaan mieluummin käsitteellä *ulkopuolinen toimija* (outside party) kuin *kolmas osapuoli* (third party). Galtungin mukaan viimeksi mainittuun liittyy mielikuva siitä, että konfliktissa olisi aina vain kaksi osapuolta. Ks. Galtung 1996, 103-104.

kautta saavutettu ratkaisu on parempi kuin ehdotettu tai määrätty ratkaisu, sillä osapuolet hyväksyvät ensin mainitun helpommin ja siten ratkaisu on myös kestävämpi kuin viimeksi mainitut.¹⁶¹

Ulkopuolisen toimijan apua tulisi Galtungin mukaan käyttää vain symmetrisen konfliktin ratkaisemisessa, sillä tavallisesti ulkopuolinen toimija suosittelee ratkaisuja, jotka säilyttävät olemassa olevan rakenteen tai korkeintaan sisällyttävät järjestelmään uusia toimijoita. Ulkopuolinen toimija ehdottaa siis harvoin rakenteen muuttamista esimerkiksi eroamisen kautta, vaan suosittelee lähinnä ristiriidan ratkaisemista, kompromissia, kaupankäyntiä ja monenkeskistä ratkaisua. Galtung huomauttaa lisäksi, että symmetrisen konfliktin ratkaisemisessa ulkopuolisen toimijan on helpompi pysyä puolueettomana.¹⁶²

Galtungin mukaan ulkopuolisen toimijan läsnäolo voi joskus estää osapuolia osallistumasta konfliktiin, koska ulkopuolisen toimijan apu on vaihtoehto suorille neuvotteluille. Symmetrisessä konfliktissa tämä voi johtaa uuden rakenteen syntymiseen, jossa ulkopuolinen toimija on ylemmässä arvoasemassa. Epäsymmetrisessä konfliktissa taas vallitseva, riistävä rakenne luultavasti säilyy, sillä Galtungin mukaan konfliktiin osallistuminen on tärkein keino, jolla heikompi osapuoli voi muuttaa vahvemman hallitsemia rakenteita.¹⁶³

Galtung kritisoi vahvasti epärealistista näkemystä, jonka mukaan konflikti on ratkaistu, kun molemmat osapuolet ratifioivat neuvotellun sopimuksen. Galtung huomauttaa, että toimijat voivat olla epärehellisiä tai he voivat korvautua uusilla toimijoilla, joita tehty sopimus ei enää sido. Sopimus on voitu tehdä myös esimerkiksi ulkopuolisen toimijan painostuksesta tilanteessa, jossa ei ole kiinnitetty huomiota sopimusta tukeviin rakenteellisiin tekijöihin. Galtung korostaakin, että osapuolet eivät tule noudattamaan sopimusta vain moraalisen velvollisuuden vuoksi, jos konfliktin syytä ei ole käsitelty ja muutettu ratkaisuprosessin aikana.¹⁶⁴ Galtung toteaa lisäksi, että sopimuksen laadinnassa tulisi olla mukana sekä eliitin että kansan edustajia, jotta konfliktin ratkaisu olisi hyväksyttävä ja kestävä¹⁶⁵.

¹⁶¹ Galtung 1996, 103-105, 108, 111.

¹⁶² Galtung 1976, 295-296.

¹⁶³ *ibid.*

¹⁶⁴ Galtung 1976, 296-297. Ks. myös Galtung 1996.

¹⁶⁵ Galtung 1996, 89.

2.4.2. Rauhanturvaaminen: erottava lähestymistapa

Erottavan lähestymistavan mukaan parasta mitä voi tehdä, kun osapuolet ovat konfliktissa, on pitää toimijat mahdollisimman erillään toisistaan. Tähän on monia eri keinoja, mutta Galtung käsittelee tarkemmin kolmea: maantieteellistä ja sosiaalista erottamista sekä rauhanturvaamista.¹⁶⁶ (ks. Taulukko 4)

Osapuolten maantieteellinen erottaminen perustuu maantieteelliseen etäisyyteen, osapuolten välissä on esimerkiksi meri tai aavikko, tai maantieteellisiin esteisiin kuten jokeen tai vuorijonoon. Valtioiden väliset ”luonnolliset rajat” ovat esimerkkejä maantieteeseen perustuvista erottavista ratkaisuista. Galtung huomauttaa, että teknologisen kehityksen seurauksena maantieteellisestä erottamisesta on tullut lähes merkityksetöntä. Maantieteellisten keinojen vaikutusta yritetäänkin Galtungin mukaan lisätä esimerkiksi miinoilla ja aidoilla.¹⁶⁷

Sosiaalinen erottaminen jaetaan Galtungin mukaan sisäiseen ja yhteiskunnalliseen kontrolliin. Sisäisellä kontrollilla tarkoitetaan ”sosiaalista etäisyyttä” esimerkiksi rodullisesti ja etnisesti eroavien ryhmien tai kansojen välillä niin, että niiden yksilöt eivät ole kontaktissa toistensa kanssa. Yhteiskunnallinen kontrolli taas perustuu sotilaalliseen puolustukseen ja vallan tasapaino -periaatteeseen.¹⁶⁸ Galtung kritisoi yhteiskunnallista kontrollia, koska se perustuu aseiden käytölle, ja huomauttaa myös, että yksilöiden välisen vuorovaikutuksen lisääntyessä ennakkoluulot poistuvat ja samalla sisäisen kontrollin merkitys vähenee¹⁶⁹.

Konfliktissa olevat osapuolet on mahdollista pitää erillään toisistaan myös ulkopuolisen toimijan harjoittamalla rauhanturvaamisella, jolla on tarkoitus ”ylläpitää rauhaa”, eli suoran väkivallan puuttumista. Galtung jakaa rauhanturvaamisen sisäiseen, alueelliseen ja kansainväliseen rauhanturvaamiseen. Sisäinen rauhanturvaaminen on valtion tärkeimpiä tehtäviä, ja alueellisella rauhanturvaamisella tarkoitetaan esimerkiksi jonkin alueellisen järjestön harjoittamaa rauhanturvaamista tietyllä alueella. Kansainvälisellä rauhanturvaamisella taas viitataan lähinnä YK:n rauhanturvaoperaatioihin. Galtung huomauttaa, että YK:n rauhanturvaoperaati-

¹⁶⁶ Galtung 1975b, 91; Galtung 1976, 282.

¹⁶⁷ Galtung 1976, 282-283.

¹⁶⁸ Galtung 1975b, 91-92.

¹⁶⁹ Galtung 1976, 282-283.

oiden esteenä on toisinaan doktriini, joka kieltää puuttumisen valtioiden sisäisiin asioihin. Operaatioilla täytyy siis olla asianomaisten valtioiden hyväksyntä.¹⁷⁰

Galtungin mukaan rauhanturvaamisessa kiinnitetään yleensä eniten huomiota ulkopuolisen toimijan löytymiseen, sen toimien oikeuttamiseen sekä toimijan riittävään kykyyn suoriutua tehtävästä. Galtung huomauttaa, että perusongelmana rauhanturvaamisessa on kuitenkin symmetristen ja epäsymmetristen konfliktien erottaminen. Symmetrisessä konfliktissa rauhaa turvaava ulkopuolinen toimija on todella ulkopuolinen toimija, mutta epäsymmetrisessä konfliktissa se on vain konfliktin osapuoli, joka asettuu sen toimijan puolelle, joka haluaa säilyttää olemassa olevan järjestelmän. Koska vain harvat konfliktit ovat symmetrisiä, niin Galtung korostaakin, että rauhanturvaamisella tulisi estää niin suoraa kuin rakenteellista väkivaltaa. Galtung huomauttaa, että toisinaan hallitsevan osapuolen tunnistaminen on ongelmallista, mutta selvissä tapauksissa rauhaa turvaavan ulkopuolisen toimijan tulisi Galtungin mukaan tukea sitä osapuolta, joka taistelee rakenteellista väkivaltaa vastaan.¹⁷¹

Galtung toteaa, että kriitikkistä huolimatta erottava lähestymistapa on myös tärkeä, sillä tutkimus asevarustelusta, aseistariisunnasta ja aseiden hallinnasta sekä vaihtoehtoisista turvallisuuspolitiikoista sijoittuu tälle alueelle. Samalla Galtung huomauttaa kuitenkin, että rauhan tutkimuksen tavoitteeseen nähden, negatiivisen ja positiivisen rauhan saavuttamiseen, erottava lähestymistapa on liian suppea, negatiivinen ja yhteistyöhaluton.¹⁷²

2.4.3. Rauhanrakentaminen: yhdistävä lähestymistapa

Yhdistävän lähestymistavan mukaan parasta mitä voi tehdä, kun osapuolet ovat konfliktissa, on pitää toimijat mahdollisimman lähellä toisiaan¹⁷³ sekä rakentaa heidän välilleen rauhanomainen suhde¹⁷⁴. Galtungin mukaan tämä suhde perustuu rauhan rakenteelle, joka ei sisällä suoraa tai rakenteellista väkivaltaa ja poistaa siten sotien syitä sekä tarjoaa vaihtoehtoja sodalle tilanteissa, joissa sota voisi syttyä. Galtung korostaa, että rauhan rakenne, joka koostuu oikeudenmukaisuudesta, entropiasta, symbioosista, laajuudesta, suuresta piiristä ja yläraken-

¹⁷⁰ Galtung 1976, 283-288.

¹⁷¹ emt, 283-284, 288-289.

¹⁷² Galtung 1985, 152.

¹⁷³ Galtung 1975b, 94.

¹⁷⁴ Galtung 1985, 151.

teesta, tulisi rakentaa sekä valtioihin että niiden välille, jotta rakenteella olisi arvoa taistelussa väkivaltaa vastaan.¹⁷⁵ (ks. Taulukko 4)

Rauhan rakenteen ensimmäisen periaatteen, oikeudenmukaisuuden, täytyminen edellyttää Galtungin mukaan, että rakenteessa ei riistetä ketään toimijaa. Galtung huomauttaa, että oikeudenmukaisuuden esteenä ei ole niinkään toimijoiden erilainen koko, vaan kehityksen taso. Toimijoiden on siis yleensä oltava lähes samalla kehityksen tasolla, jotta heidän välinen vuorovaikutuksensa olisi oikeudenmukaista ja horisontaalista. Rauhan rakenteen toisen periaatteen, entropian, täytyminen taas edellyttää Galtungin mukaan, että esimerkiksi valtioiden väliseen vuorovaikutukseen osallistuvat hallitusten ja eliitin lisäksi myös muut yhteiskuntaryhmät. Jotta rakenne täyttäisi myös rauhan rakenteen kolmannen periaatteen, symbioosin, toimijoiden on oltava toisistaan riippuvaisia siten, että molemmat ymmärtävät, että toisen vahingoittaminen vahingoittaa samalla myös itseä. Galtung huomauttaa, että toisinaan symbioosin vastakohta, eristäytyminen, on ainoa keino, jolla toimija voi päästä eroon riistävästä rakenteesta. Eristäytyminen ei kuitenkaan Galtungin mukaan ole pysyvä tila, sillä toimijat tarvitsevat toisiaan.¹⁷⁶

Oikeudenmukainen rakenne poistaa Galtungin mukaan motivaation väkivallan aloittamiseen, koska kukaan toimijoista ei ole hallitsevassa asemassa. Symbioosi taas vahvistaa toimijoiden välistä sidettä, sillä horisontaalisen työnjaon ansiosta kansallisesta omavaraisuudesta luovutaan. Entropia taas muuttaa valtioiden väliset suhteet pikemminkin valtioiden sisäisiksi suhteiksi, koska kaikenlaiset ryhmät ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa ja osallistuvat päätöksentekoon. Galtung huomauttaa, että edellä mainittu ei merkitse kuitenkaan välttämättä ongelmien loppumista. Tässä vaiheessa voi Galtungin mukaan syntyä selviä tavoitekonflikteja ja usein sitä enemmän mitä syvempi integraatio on. Rauhan rakenteen neljäs ja viides periaate, laajuus ja suuri piiri, tarjoavat kuitenkin mahdollisuuden näiden konfliktien ratkaisemiseen. Toisin sanoen, mitä laajempaa toimijoiden välinen yhteistyö on, sitä enemmän heillä on yhteisiä konflikteja, joilla on mahdollista käydä kauppaa. Ja mitä enemmän yhteistyön piirissä on toimijoita, sitä mahdollisempia ovat sykliset konfliktit ja monenkeskiset ratkaisut. Galtung toteaa, että rauhan rakenteen kuudes periaate, ylärakenne, tulisi muodostaa vain perustalle, joka täyttää kaikki edellä mainitut viisi periaatetta.¹⁷⁷

¹⁷⁵ Galtung 1976, 298-299, 303.

¹⁷⁶ emt, 298-300, 304.

¹⁷⁷ emt, 299-302.

Galtungin mukaan rauhan rakenne, joka sisältää oikeudenmukaisuuden, entropian, symbioosin, laajuuden, suuren piirin ja ylärakenteen, tuottaa niin sanotun ”turvallisuus-alueen”, jossa laajamittainen väkivalta on varsin epätodennäköistä. Galtung mainitsee esimerkkinä tällaisesta alueesta Pohjoismaat ja Euroopan Unionin.¹⁷⁸ Galtung huomauttaa, että yhdistävä lähestymistapa sopii hyvin symmetristen konfliktien ratkaisemiseen, mutta epäsymmetristen konfliktien ratkaisemisessa yhdistävää lähestymistapaa ei tulisi käyttää, koska se lisää tavallisesti ylemmässä arvoasemassa olevan toimijan valtaa. Epäsymmetrinen konflikti on siis ensin muutettava erottavan lähestymistavan avulla symmetriseksi, kuten kohdassa 2.3.2. todettiin (ks. Taulukko 2 ja Taulukko 4), jotta yhdistävän lähestymistavan käyttö olisi mielekästä. Galtungin mukaan erottava lähestymistapa ei siis ole aina ”huono” ratkaisukeino ja yhdistävä lähestymistapa ”hyvä”, vaan erilaiset konfliktit ratkaistaan eri tavoin.¹⁷⁹ Galtung korostaa kuitenkin, että konfliktin ratkaisemisen ei tulisi koskaan päättyä negatiivisen rauhan saavuttamiseen, vaan päämääränä tulisi aina olla positiivinen rauha¹⁸⁰.

Taulukko 4. Erottava ja yhdistävä lähestymistapa¹⁸¹

	Fighting against DIRECT VIOLENCE		Fighting against STRUCTURAL VIOLENCE				
D I S S O C I A T I V E	Geographical	<i>Distance</i> oceans, deserts	<i>Impediments</i> mountains, rivers				
		internalized control: prejudice, stereotypes	institutionalized control: ”balance of power” military, nonmilitary deterrence				
	Artificial	use of technology (mines, fences), use of outside parties (peacekeeping)					
S O C I A L I T Y	Slow	<table border="1"> <tr> <td><i>Actor-oriented</i></td> <td><i>Structure-oriented</i></td> </tr> <tr> <td>mobility, indirect democracy</td> <td>people stop one activity; people start another</td> </tr> </table>		<i>Actor-oriented</i>	<i>Structure-oriented</i>	mobility, indirect democracy	people stop one activity; people start another
		<i>Actor-oriented</i>	<i>Structure-oriented</i>				
mobility, indirect democracy	people stop one activity; people start another						
A S S O C I A T I V E	Quick	<table border="1"> <tr> <td>banishment, seclusion, killing</td> <td>noncooperation, civil disobedience, decoupling</td> </tr> </table>		banishment, seclusion, killing	noncooperation, civil disobedience, decoupling		
		banishment, seclusion, killing	noncooperation, civil disobedience, decoupling				
5. Self-reliance		1. Consciousness formation 2. Organization building 3. Confrontation 4. Fight against dominance					
A S S O C I A T I V E	3. <i>Symbiosis</i> (making the parties interdependent)		5. Self-reliance				
	4. <i>Broad scope</i> of interdependence (many spheres, widening agendas)						
	5. <i>Large domain</i> (more than two parties, but not too many)						
	6. <i>Superstructure</i> for planning, for problem and conflict articulation and resolution						
	1. Recoupling, on the basis of <i>equity</i>						
	2. <i>Entropy</i> , interaction at all levels, in all directions, not only at the elite level						

¹⁷⁸ Galtung 1976, 298-299.

¹⁷⁹ Galtung 1975b, 99-100.

¹⁸⁰ Galtung 1985, 152.

¹⁸¹ Mukailtu: emt, 150.

3. HISTORiantutkimuksen menetelmät

3.1. Poliittisen historian ja yhteiskuntatieteiden suhde

Historia käsitteenä merkitsee sekä menneisyyden tapahtumia että tutkimusta näistä tapahtumista. Kaikista menneisyyden tapahtumista ei kuitenkaan tehdä tutkimusta, vaan kuten Jorma Kalela toteaa, ainoastaan ne tapahtumat muuttuvat historiaksi, jotka otetaan tutkimuksen kohteeksi. Keskeistä tutkimuksen kohteeksi otettavissa ilmiöissä tai asioissa on, että niitä pidetään muistamisen arvoisina tai selitystä tarvitsevinä. Kalela huomauttaa, että historiaa tutkivat myös muut kuin alan ammattilaiset ja siten ammattilaisten tekemät tutkimukset ovat vain yksi osa erilaisista historian esityksistä. Suurin osa historian esityksistä ei kuitenkaan ole historian-tutkimusta, sillä kuten Kalela korostaa, historiantutkimuksen erottaa muusta historiankirjotuksesta tieteellisen työskentelyn periaatteet.¹⁸²

Poliittisia ilmiöitä tutkiva poliittinen historia kiinnittää muita historian aloja enemmän huomiota erityisesti lähihistoriaan¹⁸³. Suomessa – Helsingissä ja Turussa – toimivat poliittisen historian oppituolit ovat ottaneet tehtäväkseen johdatuksen nykyisyyteen ja siten poliittinen historia eroaa näkökulmaltaan niistä muista historian aloista, joiden tutkimuskohteena on lähihistoria. Toisin kuin poliittinen historia, nämä historian alat eivät tarkastele lähihistoriaa johdantona nykyisyyteen vaan omana erillisenä kokonaisuutenaan.¹⁸⁴

Poliittisen historian alalla kiinnostus lähihistoriaan ja lähes reaaliaikaan siirtyi Timo Soikkanen mukaan etenkin murroksen vuosina 1980- ja 90-lukujen vaihteessa, ja samalla historian ja nykyhetken suhde on tullut yhä ajankohtaisemmaksi¹⁸⁵. Lauri Hyvämäki kirjoitti 1960-luvulla, että historian ja nykyhetken suhde on tiedonfilosofisesti ja metodologisesti hyvin kiinnostava ongelma, josta metodioppaat yleensä kuitenkin vaikenevat¹⁸⁶. Saman toteaa myös Soikkanen 1990-luvulla toimittamassaan teoksessa¹⁸⁷. Positivistinen historiantutkimus on hyväksynyt

¹⁸² Kalela 2000, 11-17, 33-34, 38-39, 47, 62.

¹⁸³ Käytän tässä termiä lähihistoria, joka vastaa oman ajan käsitettä, vaikkakin lähihistorian käsite mielletään yleensä ajallisesti lyhyemmäksi ja lähemmäs tätä päivää rajautuvaksi kuin oman ajan käsite. Vrt. englanniksi käsitteet contemporary history ja current history, sekä ranskaksi käsitteet histoire contemporaine ja temps présent/histoire immédiate. Ks. esim. Soikkanen 1995a, 108, 111.

¹⁸⁴ Nevakivi, Hentilä & Haataja 1993, 10-11, 20-22.

¹⁸⁵ Soikkanen 1995b, 7-8 ja Soikkanen 1995a, 105-106.

¹⁸⁶ Hyvämäki 1967, 13.

¹⁸⁷ Soikkanen 1995a, 106.

tutkimuksen kohteeksi vain aiheita, joista on saatavilla luotettavia asiakirjoja¹⁸⁸ ja siten tutkitun historian ja nykyhetken välissä on sanottu olevan aina ei-kenenkään-maa, jolle eräät historian alat Soikkasen mukaan välttävät astumasta vielä nykyäänkin. Lähihistorian tutkimusta vastaan on esitetty väitteitä, jotka koskevat lähinnä lähdepohjaa sekä tutkijan ja tutkittavan ilmiön välistä suhdetta, mutta Soikkanen huomauttaa, että lähemmin tarkasteltuna nämä väitteet muuttuvat yhteisiksi ongelmiksi koko historiatieteelle. Soikkanen korostaakin, että lähihistorian tutkimus tulisi tunnustaa yhdeksi tärkeäksi tehtäväksi historiantutkimuksen kokonaisuudessa.¹⁸⁹

Kuten edellisessä kappaleessa todettiin, lähihistorian tutkimukseen liittyvää metodikirjallisuutta on saatavilla varsin vähän. Soikkasen mukaan puutteita voidaan yrittää paikata systemaattisten yhteiskuntatieteiden metodologioilla, mutta samalla Soikkanen toteaa, että historiantutkimuksen traditionaalisten metodien ja systemaattisten yhteiskuntatieteiden metodologioiden välissä on selvä lähihistorian tutkimusta koskeva katvealue. Soikkanen huomauttaa kuitenkin, että lähihistorian tutkimuksen ja systemaattisten yhteiskuntatieteiden välinen raja on ”veteen piirretty viiva”.¹⁹⁰

Poliittinen historia on tutkimuskohteiltaan lähellä useita eri yhteiskuntatieteitä, mutta Jukka Nevakiven, Seppo Hentilän ja Lauri Haatajan mukaan poliittinen historia tarkastelee näitä tutkimuskohteita ajallisesti eri kulmasta kuin yhteiskuntatieteet. Esimerkiksi, tutkimuskohteiltaan huomattavan samanlaiset kansainvälinen politiikka ja poliittisen historian yksi osa, kansainvälisten suhteiden historia, eroavat toisistaan siten, että historioitsija käsittelee korostetusti muutos- tai kehitysprosessia. Nevakiven ym. mukaan yhteiskuntatieteet eivät voi analysoida historiantutkimuksen tavoin menneisyydestä nykyisyyteen jatkuvaa kehitystä, koska yhteiskuntatieteet tarkastelevat tutkimuskohteitaan nykyhetkestä käsin. Historiantutkimus taas etenee menneisyydestä nykyisyyteen, mikä mahdollistaa kehityksen geneettisen tarkastelun.¹⁹¹

Poliittisen historian asema ja tehtävät ovat Nevakiven ym. mukaan muuttuneet perusteellisesti etenkin toisen maailmansodan jälkeen, kun poliittiset ilmiöt ovat tulleet yhä moninaisemmiksi. Käsitettä ”poliittinen ilmiö” ei ole mahdollista rajata eksplisiittisesti, sillä poliittisten ilmiöiden sisällöt muuttuvat ajan ja näkökulmien mukaan. Nevakivi ym. toteavat, että epävar-

¹⁸⁸ Nevakivi ym. 1993, 20.

¹⁸⁹ Soikkanen 1995a, 104, 114, 118-119, 127; ks. myös Hyvämäki 1967, 13-15.

¹⁹⁰ Soikkanen 1995b, 8.

¹⁹¹ Nevakivi ym. 1993, 11, 16, 33-35, 59.

moista sisällöllisistä lähtökohdista huolimatta niin poliittiselle historialle kuin politiikan tutkimuksellekin on osoitettavissa omat erityiset toiminta-alueensa. Samalla Nevakivi ym. kuitenkin huomauttavat, että epävarmaa tutkimustehtävien lisääntyessä ja muuttuessa on, kykeneekö poliittinen historia säilyttämään oman identiteettinsä yhteiskuntatieteiden ja muiden historian alojen paineessa.¹⁹²

Osmo Apusen mukaan tieteenalan identiteetin kannalta on keskeistä toisaalta se, miten tieteenala eroaa muista tieteistä, mutta myös se, mitä yhteistä tieteenalalla on muiden tieteiden kanssa. Edellytyksenä tieteenalan identiteetille on, että sillä on jokin järjestäytynyt tietojärjestelmä ja siten tieteenalan identiteetti Apusen mukaan perustuu sille ominaiseen tutkimusprosessiin sekä tästä syntyvän tiedon sisältöön. Apunen toteaa, että tietojärjestelmien lisäksi tutkimusta ohjaavat paradigmaattiset kaanonit, jotka ilmaisevat, miten tieteellinen toiminta tuottaa versioita ”todellisuudesta”. Paradigmaattiset kaanonit perustuvat tietoteoriaan, tieteenfilosofiaan ja yhteiskuntafilosofiaan ja siten esimerkiksi kansainvälisen politiikan tutkimuksella ei ole ”omia” kaanoneita, vaan tutkimuksessa sovelletaan yleisempiä periaatteita. Apunen korostaakin, että paradigmaattiset kaanonit toimivat yhdistävänä tekijänä erityistieteiden välillä ja näin ollen tieteenalan itsenäistyminen ei tarkoita muista tieteistä eristäytymistä, vaan oman soveltavan identiteetin etsimistä.¹⁹³

Historiantutkimuksella ja yhteiskuntatieteillä on yhteisiä tutkimuskysymyksiä, joiden käsittelemistä ovat Hyvämäen mukaan haitanneet keskinäiset ennakkoluulot, jotka kohdistuvat molempien tutkimussuuntien tavoitteisiin ja menetelmiin¹⁹⁴. Ennakoasenteiden sijaan sekä historian tutkimuksen että yhteiskuntatieteiden on hyödynnettävä toisen tutkimussuunnan metodien tarjoamat mahdollisuudet, sillä kuten Juhani Paasivirta toteaa, interdisiplinäärisen tutkimuksen kautta niin näkökulmat kuin käytetyt menetelmätkin monipuolistuvat¹⁹⁵.

Poliittista historiaa pyrittiin yhteiskuntatieteellistämään 1960- ja 70-luvuilla omaksumalla oppiaineeseen yhteiskuntatieteiden teorioita ja menetelmiä¹⁹⁶. Poliittisesta historiasta valmistunut Apunen kritisoi vuonna 1965, että poliittisen historian tutkijat käsitelivät kansainvälisiä ongelmia vain yksilökeskeisesti, eri valtioiden noudattaman ulkopolitiikan näkökulmasta. Apusen mukaan tutkimus oli ulotettava sekä itsenäiseksi rakenteeksi muodostuvaan kansain-

¹⁹² Nevakivi ym. 1993, 17-21, 31.

¹⁹³ Apunen 1991, 26-28.

¹⁹⁴ Hyvämäki 1967, 16-17.

¹⁹⁵ Paasivirta 1967, 40-41.

¹⁹⁶ Soikkanen 2005, 20-22; ks. myös Kettunen 1990, 199-200.

väliseen politiikkaan että ulkopoliitiikan yhteiskunnallisiin ehtoihin. Apunen korosti, että myös historiantutkijat käyttivät teorioita ja siten tutkijoiden oli hyödynnettävä yhteiskuntatieteiden teoreettisia välineitä aineistonsa ja tutkimusprosessinsa hallitsemiseksi.¹⁹⁷ Poliittinen historia vastasi yhteiskuntatieteellistämisen haasteeseen kehittämällä omaa tieteellistä identiteettiään sekä keskittymällä lähihistorian tarkasteluun johdantona nykyisyyteen¹⁹⁸. Yhteiskuntatieteellistämistä vaatinut Apunen nimitettiin vuonna 1973 Tampereen yliopiston kansainvälisen politiikan professorin virkaan¹⁹⁹.

Kansainvälinen politiikka on tieteenalana kehittynyt oppihistoriallisesti siitä, että kansainvälisiä kysymyksiä on tarkasteltu erilaisista vakiintuneista tieteenaloista kuten historiasta, oikeus- ja taloustieteestä sekä poliittisesta maantieteestä käsin. Vähitellen kansainvälinen politiikka on eriytynyt omaksi oppialakseen. Tieteenalasta käytetään 'kansainvälisen politiikan'²⁰⁰ lisäksi nimitystä 'kansainväliset suhteet'²⁰¹ tai 'International Studies', jolle ei ole vakiintunut täsmällistä suomenkielistä vastinetta. 'International Studies' -termillä viitataan siihen kansainvälisiin kysymyksiin kohdistuvaan tutkimukseen, joka perustuu eri tutkimustraditioihin ja tieteenaloihin, kun taas 'kansainvälinen politiikka' ja 'kansainväliset suhteet' -termeillä tarkoitetaan metodologisesti erikoistuneita tapoja tarkastella kansainvälisiä kysymyksiä. Kansainvälinen politiikka yhdistetään usein realistiseen suuntaukseen ja kansainväliset suhteet behavioralistiseen tutkimusorientaatioon, vaikka viimeksi mainitulla voidaan viitata myös monitieteelliseen kansainvälisten kysymysten tutkimukseen. Kansainväliset suhteet ja International Studies eroavatkin lähinnä siten, että ensin mainitun tavoitteena on luoda yhtenäinen, tieteelliseen tutkimukseen perustuva tietoperusta, kun taas International Studies on enimmäkseen institutionaalinen kanssakäymisen muoto alan tutkijoiden kesken.²⁰²

Kansainvälisen politiikan tieteenalaan yhdistetään toisinaan myös rauhantutkimus, vaikka sitä ei voidakaan pitää kansainvälisen politiikan erityisenä osana, koska rauhantutkimuksen kohteena ovat myös muut kuin kansainväliset konfliktit ja tutkimuksessa sovelletaan poikkeuksellisen joustavasti eri tieteenalojen teorioita ja menetelmiä²⁰³. Näiden kahden tieteenalan tutki-

¹⁹⁷ Apunen 1965, 406-409.

¹⁹⁸ Soikkanen 2005, 20-22, 31-32.

¹⁹⁹ Apunen 1991, 59.

²⁰⁰ International politics.

²⁰¹ International relations.

²⁰² Apunen 1991, 26, 38-40.

²⁰³ Hakovirta 1981, 21.

muskohteiden läheisyydestä johtuen kansainvälisen politiikan tutkijoilla on kuitenkin aina ollut suora yhteys rauhantutkimuksen ongelmiin²⁰⁴.

Poikkitieteellisestä luonteesta johtuen rauhantutkimus kerää tarvitsemansa tiedot ja lainaa metodologiset työvälineet eri perustutkimuksilta kuten esimerkiksi historialta. Vaikka historiantutkijat suhtautuisivatkin hieman arvelevasti poikkitieteelliseen yhteistyöhön erityisesti rauhantutkimuksen päämäärien hyväksi, tarjoaa historiantutkimus Risto Kivelän mukaan rauhantutkimukselle sellaista tietoa, jota mikään toinen tieteenala ei samalla tavalla tuota. Esimerkiksi, historiantutkimuksen deskriptiivisellä menetelmällä tehdyistä historiallisten tilanteiden, etenkin konfliktitilanteiden analyyseista rauhantutkimus saa menneisyyttä koskevaa tietoa teorioidensa tueksi.²⁰⁵

3.2. Versiot todellisuudesta

Tieteellisen toiminnan tehtävänä on etsiä todellisuutta ja totuutta. Todellisuudesta on monia käsityksiä ja siten tiede tuottaa erilaisia versioita maailmasta riippuen taustalla olevasta todellisuuskäsityksestä. Osmo Apunen huomauttaa, että eri versiot todellisuudesta voivat kuitenkin olla tieteellisiä vain, jos menettelyn ehdoista on käyty dialogia.²⁰⁶

Realistisen käsityksen mukaan todellisuus on olemassa tarkastelijasta riippumatta, kun taas idealistinen käsitys katsoo, että todellisuus syntyy tarkastelijan mielessä tai tarkastelija vähintäänkin aina muovaa todellisuutta havainnoinnin ja tulkinnan kautta²⁰⁷. Realistiseen todellisuuskäsitykseen yhdistetään ns. korrespondenssiteoria, jonka mukaan väite on tosi silloin, kun se vastaa kiistattomia ja tutkijasta riippumattomia tosiasioita. Toisin sanoen, korrespondenssiteorian mukaan tutkijalla on mahdollisuus esittää tapahtuma täysin todellista tapahtumaa vastaavana. Yhteiskuntatieteissä ja historiantutkimuksessa korrespondenssiteoria joudutaan hylkäämään, sillä näillä tieteenaloilla tutkija ei voi tehdä todellisuudesta puhtaita havaintoja, vaan ne ovat aina värittyneitä. Tämän vuoksi yhteiskuntatieteille ja historiantutkimukselle korrespondenssiteoriaa sopivampi on idealistiseen todellisuuskäsitykseen liittyvä ns. koherenssiteoria, jonka mukaan väite on tosi silloin, kun se ei ole ristiriidassa muiden tietojemme

²⁰⁴ Berndtson 1995, 271.

²⁰⁵ Kivelä 1969, 21-22, 24-25.

²⁰⁶ Apunen 1991, 14-16, 35-36.

²⁰⁷ Hakovirta 2002, 11.

kanssa. Irrallisen tiedon merkitys tulee näin ollen esille vain jonkun laajemman kokonaisuuden osana.²⁰⁸

Kuten edellisessä kappaleessa kävi ilmi, yhteiskuntatieteissä ja historiantutkimuksessa subjektia ja objektia ei ole mahdollista erottaa, sillä tutkija on aina osa tutkittavaa todellisuutta. Harjo Hakovirta huomauttaa kuitenkin, että käytännön syistä subjekti ja objekti kannattaa tavallisesti erottaa tutkimusta tehdessä, koska muuten tutkimustyö saattaa juuttua loputtomaan filosofiseen pohdintaan²⁰⁹. Tutkimusta tehdessään tutkija siis yleensä näkee todellisuuden realistisen käsityksen tavoin itsestään riippumattomana, mutta ymmärtää samalla, että idealistisen käsityksen mukaan kaikki hänen havaintonsa todellisuudesta ovat värittyneitä.

Apunen mukaan todellisuudesta muodostuvan käsityksen syntymistä tulisi tarkastella diskurssiteorian näkökulmasta, sillä se vie tarkastelun teoreettisia todellisuuskäsityksiä syvemmälle. Diskurssiteorian mukaan käsityksemme todellisuudesta syntyvät kielessä ja siten toiminnan tieteellisyys edellyttää, että tekstistä tulkinnan kautta saadaan esille näkyvän lisäksi myös piilevät käsitykset. Apunen huomauttaa, että erilaisten tulkintojen pätevyydelle ei ole selkeitä rajoja, vaan tieteellisyyden ehdoista käydään jatkuvaa keskustelua. Diskurssiteorian tarkoituksena onkin saavuttaa yhteisymmärrys maailmasta dialogin avulla.²¹⁰

Tieteellisessä käytännön toiminnassa keskeiset tutkimustulokset yritetään Apusen mukaan saada johonkin teoreettiseen muotoon²¹¹. Hakovirta korostaa, että tutkimuksen tehtävänä ei ole jäljentää monimutkaista reaalimaailmaa teoriaan, vaan teorian on jäsennettävä todellisuutta yksinkertaistamalla ja yleistämällä²¹². Teoria ei siis koskaan ole täydellinen kuvaus todellisuudesta ja siten totuudellisuuden vaatimus ei Jorma Kalelan mukaan edellytä kaikkea tietoa, vaan oikeata tietoa. Kalela huomauttaa, että teorian on kuitenkin sisällettävä tietoa tutkimuskohteesta riittävän paljon sekä kaikki relevantit tekijät. Lisäksi eri yksityiskohdat on sijoitettava oikein kokonaisuudessa.²¹³

Hakovirran mukaan tutkimuksen kohteena oleva todellisuus jakautuu tavoitettavaan ja tavoittamattomaan osaan. Toisin sanoen, todellisuudessa tapahtuu paljon myös asioita, joita tiede ei

²⁰⁸ Kalela 1976, 14-16; ks. myös Apunen 102-103, 125-126.

²⁰⁹ Hakovirta 2002, 12; ks. myös Mylly 1995, 40-47.

²¹⁰ Apunen 1991, 27-36.

²¹¹ emt, 36.

²¹² Hakovirta 2002, 14.

²¹³ Kalela 1976, 16.

kykene koskaan selittämään. Hakovirta huomauttaa, että onnistuessaan tutkimus kaventaa tätä tieteen ulkopuolista osaa, mutta epäonnistuessaan tutkimus tuottaa virheellisiä todellisuuskäsityksiä ja samalla omaa keinotodellisuuttaan. Todellisuuden kanssa ristiriidassa olevat virheelliset käsitykset häviävät tavallisesti, vaikka Hakovirta toteaaakin, että esimerkiksi kansainvälisen politiikan ilmiöistä suurin osa on niin tulkinnanvaraisia, ettei mahdollinen ristiriita aina vaikuta.²¹⁴

Apusen mukaan käytännössä on vaikea tietää, milloin tutkimus todella löytää jotakin olemassa olevaa tai milloin se tuottaa totuutena pidetyn seikan. Tutkimustuloksiin vaikuttavat merkittävästi tutkijan tekemät tutkimuspoliittiset valinnat²¹⁵, sillä kuten Nelson Goodman toteaa:

What we find, or succeed in making, is heavily dependent on how and what we seek.²¹⁶

3.3. Historiantutkijan tutkimusprosessi

3.3.1. Tutkimuksen lähtökohtien eritteleminen

Jorma Kalelan mukaan historiantutkija aloittaa työnsä osoittaakseen miten asiat oikein olivat

erotukseksi siitä, miten niiden väitetään tai uskotaan olleen.²¹⁷

Toisin sanoen, tutkijan valitsemaa tutkimuskohdetta koskevat historiakuvat ovat virheellisiä tai puutteellisia ja siten tutkijan tavoitteena on muuttaa niitä todenmukaisemmiksi. Kalela huomauttaa, että historiantutkijan tavoitteen ei tarvitse aina olla negatiivinen suhteessa vallitsevaan historiakuvaan, vaan se voi olla myös positiivinen. Usein tutkimuksen lähtökohtana onkin tiedon tuottaminen niistä asioista ja ilmiöistä, joista tiedetään vain vähän.²¹⁸

Tutkimuskohteen valitsemisen lisäksi tutkija päättää tutkimustehtävää rajatessaan näkökulmasta, josta hän aikoo tarkastella tutkimuskohdettaan. Historiantutkimuksen tavoitteena on Kalelan mukaan selittää tai tehdä tutkittava ilmiö ymmärrettäväksi osoittamalla se jonkin laajemman kokonaisuuden osaksi. Tutkimuskohteella on kuitenkin yhteyksiä useisiin ilmiöihin

²¹⁴ Hakovirta 2002, 12-13.

²¹⁵ Apunen 1991, 14.

²¹⁶ Goodman 1978, 39.

²¹⁷ Kalela 2000, 54.

²¹⁸ *ibid.*

ja Kalela huomauttaakin, että tutkijan on mahdotonta tarkastella tutkimuskohdettaan kaikista mahdollisista näkökulmista. Tämän vuoksi tutkijan on valittava, mitkä tutkimuskohteen yhte-yksistä toisiin ilmiöihin ovat muita tärkeämpiä.²¹⁹

Tutkimuksensa näkökulmaa valitessa tutkijalla on näkemys siitä, miksi tutkimuskohdetta on tarkasteltava juuri tässä asiayhteydessä. Kalela toteaa, että historiantutkijakin rakentaa omaa historiakäsitystään erilaisten yhteiskunnassa olevien historian esitysten kautta ja siten tutkijan tutkimuskohdetta ja näkökulmaa koskevat ratkaisut osoittavat, miltä osin tutkija haluaa muu-ttaa yhteiskunnassa vallitsevia historiakuvia.²²⁰ Kuten Edward Hallet Carr asian ilmaisee:

Alkaessaan kirjoittaa historiaa historioitsija on historian tuote.²²¹

Kalela korostaa, että tutkijan on tiedostettava ja perusteltava tutkimuksensa lähtökohdat, jotta hän voi kontrolloida omia ennakkonäkemyksiään sekä pohtia tutkimuksensa mahdollisia yhteiskunnallisia seurauksia. Tutkija arvioi aina jonkin yleisön historiakuva ja siten tutkija Kalelan mukaan osallistuu tutkimuksellaan yhteiskunnassa tapahtuvaan historiallisen määrittä-misen prosessiin.²²²

Tutkimuskohdettaan ja näkökulmaansa valitessa historiantutkijan on myös huomioitava, että hänen tehtävänään Carrin mukaan on tehdä menneisyys ihmisille ymmärrettäväksi ja auttaa samalla heitä ymmärtämään paremmin myös nykyisyyttä²²³. Tehtävän täyttäminen edellyttää Kalelan mukaan, että tutkijalla on näkemys siitä, mikä hänen aikalaisilleen on tärkeää. Histo-riantutkijan on siis valittava tutkimuksensa näkökulma siten, että tutkimuskohteesta on mah-dollista yleistää säännönmukaisuuksia, joista on hyötyä tutkijan aikalaisille. Kalela toteaa, että tutkijan tehtävänä on osoittaa, mitä samanlaista menneessä ja nykyisessä yhteiskunnassa on ja mitä tästä samanlaisuudesta on mahdollista oppia. Toisaalta tutkijan on myös osoitettava, mi-ten menneet ja nykyinen yhteiskunta eroavat toisistaan ja mitkä menneisyydessä tehdyt ratkai-sut eivät siten sovi nykyisyyteen.²²⁴ Carr korostaa, että historiantutkija näkee menneisyyden aina nykyisyyden silmin ja valitsee siten tutkimuskohteensa ja näkökulmansa sen mukaan, mikä hänen mielestään menneisyydessä on nykyisyyden kannalta tärkeää.²²⁵

²¹⁹ Kalela 1976, 17-19, 55.

²²⁰ Kalela 2000, 23-25, 76-77.

²²¹ Carr 1963, 41.

²²² Kalela 2000, 78-83.

²²³ Carr 1963, 58.

²²⁴ Kalela 1976, 23-24.

²²⁵ Carr 1963, 22, 26, 58.

Kalelan mukaan historiantutkijan on tutkimuksensa näkökulmaa valitessa arvioitava, tuottaa-ko valittu asiayhteys hedelmällisiä tutkimustuloksia, joihin sisältyy myös sanoma. Tutkimustuloksia pidetään hedelmällisinä, jos ne ovat kokonaan uutta tietoa tai tietoa, joka vahvistaa, muuttaa tai mitätöi aikaisempia tuloksia. Tutkimustulokset ovat hedelmällisiä myös silloin, kun ne on saavutettu uudella menetelmällä tai ne herättävät uusia tutkimuskysymyksiä. Tutkimuksen sanomalla Kalela viittaa ”opetukseen”, jonka tutkija haluaa tutkimuksellaan välittää lukijoille. Tutkija voi esimerkiksi tehdä palan vierasta kulttuuria ymmärrettäväksi aikalaisilleen ja antaa siten heille mahdollisuuden verrata omaa kulttuuriaan toiseen kulttuuriin.²²⁶

Historiantutkijan työhön sisältyy Kalelan mukaan pysyvä jännite, sillä tutkijan tehtävänä on osoittaa tutkimustulostensa merkittävyys yleisölle samalla kun hänen on esitettävä oikeudenmukainen kuvaus tutkimuskohteesta. Kalela käyttää ensin mainitusta tehtävästä käsitettä argumentaatio ja toisesta käsitettä rekonstruktio. Kalela toteaa, että moni tutkija tuntee varmasti houkutusta tinkiä oikeudenmukaisen kuvauksen vaatimuksesta saadakseen tuloksensa näyttämään tärkeämmiltä, mutta huomauttaa samalla, että argumentaatio ja rekonstruktio edellyttävät toisiaan. Toisin sanoen, merkittävät tulokset edellyttävät oikeudenmukaista kuvausta ja oikeudenmukainen kuvaus edellyttää suhdetta yleisöön. Kalela korostaa, että pätevä historiantutkija antaakin rekonstruktion asettaa asianmukaiset rajat argumentaatiolle.²²⁷

Kalelan mukaan oikeudenmukaisen kuvauksen esittäminen edellyttää, että historiantutkija erittelee tutkimuksensa lähtökohdat mahdollisimman perusteellisesti. Pohtimalla ja perustelemalla tutkimuskohdetta ja näkökulmaa koskevia valintojaan tutkija voi paremmin kontrolloida lähtökohtiaan ja varmistaa, etteivät omat ennakkonäkemykset ja tavoitteet ole esteenä oikeudenmukaisen kuvan esittämiselle. Kalela korostaa, että tutkijan on esiteltävä ja perusteltava tutkimuspoliittiset valintansa myös lukijalle, jotta tutkimusta voidaan arvioida oikein.²²⁸

Kuten Carr toteaa:

historiankirjoittajan työn tulosta ei voi täysin ymmärtää ja arvostaa, ellei tunne hänen omaa näkökulmaansa työhön.²²⁹

²²⁶ Kalela 2000, 81-83, 207-209.

²²⁷ emt, 54-56, 63, 243-244.

²²⁸ emt, 70-71, 83.

²²⁹ Carr 1963, 41.

3.3.2. Lähteen ja kysymyksen pätevyyden arvioiminen

Jorma Kalelan mukaan oikeudenmukaisen kuvauksen esittäminen tutkimuskohteesta edellyttää, että historiantutkija tutkimuksensa lähtökohtien lisäksi erittelee myös omaa kulttuurista sidonnaisuuttaan. Kalela toteaa, että moni historiantutkija kontrolloi kulttuurista sidonnaisuuttaan vain lähdekritiikillä sekä välttämällä anakronismeja²³⁰. Kalela kuitenkin korostaa, että tutkijan on ennemminkin eriteltävä omaa todellisuuskäsitystään sekä omaa kieltään ja ymmärrettävää, ettei hänen todellisuuskäsityksensä ole objektiivinen tai kielensä neutraali. Kalelan mukaan oman kulttuurin järjestelmällinen erittely on sitä tärkeämpää, mitä lähempänä tutkijan kulttuuria tutkimuskohteen kulttuuri on. Omaa kulttuurista sidonnaisuuttaan kontrolloimalla historiantutkija siis välttää esittämästä tutkimuksen kohteena olevia ihmisiä itsensä ja aikalaisensa kaltaisina.²³¹ Kuten E. H. Carr kirjoittaa:

[...] historioitsija, joka mahdollisimman hyvin tuntee oman asemansa, myös kykenee paremmin irtautumaan sen kahleista ja paremmin arvioimaan olennaiset erot oman yhteiskuntansa ja oimien katsomustensa sekä toisaalta muiden aikojen ja muiden yhteiskuntien sekä katsomusten välillä kuin sellainen historioitsija joka ilmoittaa jyrkästi olevansa yksilö eikä mikään yhteiskunnallinen ilmiö. [...] ihminen on sitä ”vapaampi” yhteiskunnallisesta ja historiallisesta sidonnaisuudesta mitä herkemmin hän sidonnaisuutensa tajuaa.²³²

Kuten edellisessä kappaleessa mainittiin, Kalelan mukaan moni historiantutkija kontrolloi kulttuurista sidonnaisuuttaan vain lähdekritiikillä²³³. Antero Heikkinen määrittelee lähdekritiikin toiminnaksi, jolla pyritään selvittämään lähteen välittämien tietojen suhdetta tutkimuksen kohteena olevaan tapahtumaan tai ilmiöön. Heikkinen toteaa, että historiantutkimuksen syntyminen tieteenalana yhdistetään lähdekriittisen ajattelun kehittymiseen, sillä silloin lähteiden välittämiä tietoja ryhdyttiin tarkastelemaan tarkemmin.²³⁴ Lähdekriittisessä ajattelussa tutkijan tehtävänä Kalelan mukaan on tuottaa varmaa tietoa menneisyydestä ja siten tutkija suosii lähteitä, joita hän voi käyttää jäänteinä. Jäänteet, esimerkiksi nimitysasiakirjat, ovat muodostaneet osan tutkittavasta tapahtumasta ja ovat näin ollen lähdekriittisessä ajattelussa huomattavasti luotettavampia kuin traditiolähteet, jotka välittävät tietoa tapahtuman ulkopuolisista asioista. Kalela kritisoi perinteistä lähdekritiikkiä siitä, että varmaan tietoon pyrkiessään se eliminoi lähteiden subjektiivisia aineksia ja karsii samalla hedelmällistä tietoa. Kalelan mukaan

²³⁰ Anakronismi tarkoittaa sijoittamista väärään aikaan tai aikaansa kuulumatonta ilmiötä tai käsitystä.

²³¹ Kalela 2000, 83-89.

²³² Carr 1963, 46.

²³³ Kalela 2000, 85, 89.

²³⁴ Heikkinen 1974, 26.

lähdekritiikin sijasta tulisikin käyttää ilmaisua lähteiden lukeminen, sillä lähteitähän ei ”kritisoida”, vaan niistä yritetään saada esille mahdollisimman paljon informaatiota.²³⁵

Alkuperäinen lähdekritiikki on Kalelan mukaan kehittynyt viime vuosikymmeninä kohti uutta ajattelutapaa, jossa varman tiedon sijasta pyritään pätevään tietoon ja siten lähteitäkään ei enää luokitella luotettaviin tai epäluotettaviin, vaan ne ovat eri tavoin informatiivisia. Kehittyneessä lähdekriittisessä ajattelussa tutkijan rooli korostuu, sillä lähteen pätevyys riippuu tutkijan kysymyksestä. Toisin sanoen, lähteet puhuvat vain, jos tutkija kysyy niiltä jotain. Kalela korostaa, että kehittynyt lähdekritiikki ei syrji mitään lähdetyyppiä, koska tutkija valitsee tarvittavat lähteet kysymyksensä mukaan. Mahdollisesti informatiivisen lähteen löytämisen jälkeen tutkija päättelee lähteen tehtävän, sillä Kalelan mukaan jokaisella lähteellä on jokin tehtävä, josta lähteen sisältö on riippuvainen. Lähteen tehtävän selvittämisen jälkeen tutkija päättää lähteen pätevyydestä ja arvioi tarvittaessa, tukevatko vai muuttavatko lähteen antamat tiedot hänen oletustaan.²³⁶

Kalelan mukaan alkuperäinen lähdekritiikki peittää näkyvistä todistuskappaleen ja lähteen välisen eron. Kalela huomauttaa, että konkreettinen todistuskappale on aina myykkä ja muuttuu lähteeksi vasta, kun tutkija kysyy siltä jotain. Näin ollen historiantutkijan tutkimustulokset perustuvat mykkiin todistuskappaleisiin, jotka eivät välitä tietoa ilman tutkijan tulkintaa.²³⁷ Carrin mukaan historiantutkijan on lähteitä valitessaan huomioitava, että joku tai useammat ovat tehneet saman prosessin jo ennen häntä. Toisin sanoen, kaikista menneisyyden tosiasioista ei ole tullut historian tosiasioita, vaan vain osasta menneisyyden tapahtumia on tullut historiaa aiempien tutkijoiden näkökulmien ja tulkintojen kautta. Carr lainaa kirjassaan Geoffrey Barracloughia, joka toteaa:

Historia jota luemme on rakennettu tosiasioille, mutta ei tarkasti ottaen sisällä lainkaan tosiasioita, vaan sarjan hyväksytyjä mielipiteitä.

Carr huomauttaa, että lähihistoriaa tutkivan tutkijan tehtävä on kaksinkertainen verrattuna kaukaisempaa menneisyyttä tarkastelemaan tutkijaan. Kun viimeksi mainitulle aika on seulonut sopivan määrän historian tosiasioita, niin ensin mainitun on valittava, mitkä lähihistorian lukemattomista tosiasioista ovat merkittäviä ja tämän jälkeen tutkijan on vielä muutettava ne historiaksi.²³⁸

²³⁵ Kalela 2000, 89-91.

²³⁶ emt, 92-97.

²³⁷ emt, 95-96, 144.

²³⁸ Carr 1963, 11-16.

Oikeudenmukaisen kuvauksen esittäminen tutkimuskohteesta edellyttää Kalelan mukaan, että tutkija arvioi lähteen pätevyyden lisäksi myös kysymyksensä pätevyyttä. Tutkijan on toisin sanoen varmistettava, että hänen lähteelle esittämänsä kysymys ei ole anakronistinen ja siten tutkijan on vertailtava järjestelmällisesti omaa kulttuuriaan ja tutkimuskohteen kulttuuria. Historiantutkijan on Kalelan mukaan ajateltava, että tutkimuskohde sijaitsee vieraassa kulttuurissa ja näin ollen tutkimuksen kohteena olevien ihmisten todellisuuskäsitys ja heidän kielensä ovat vieraita tutkijalle. Kalela huomauttaa, että etenkin lähihistorian tutkijan on vertailtava omaa kulttuuriaan ja tutkimuskohteen kulttuuria, sillä mitä lähempänä nämä ovat toisiinsa, sitä helpommin tutkija olettaa, että tutkimuksen kohteena olevien ihmisten todellisuuskäsitys ja kieli ovat samoja kuin hänellä itsellään. Kalela korostaa, että tutkijan on arvioitava oman todellisuuskäsityksensä ja oman kielensä vaikutuksia jokaisessa tutkimusprosessin vaiheessa, jotta hän voi kontrolloida omaa kulttuurista sidonnaisuuttaan ja samalla välttää esittämästä tutkimuksen kohteena olevia ihmisiä oman kulttuurinsa edellyttämällä tavalla.²³⁹

3.3.3. *Ristiriidattoman kokonaistulkinnan rakentaminen*

Jorma Kalelan mukaan historiantutkijan on mahdotonta selvittää, miten asiat oikein olivat, koska menneisyydestä välittävät tiedot mykät lähteet, jotka puhuvat vain, jos tutkija kysyy niiltä jotain. Tämän vuoksi tutkijan versio tapahtuneesta on aina päättelyn ja tulkinnan tulos ja siten tutkija ei voi esittää varmaa kuvausta menneestä, vaan vain mahdollisen kuvauksen. Kalela huomauttaa kuitenkin, että historiantutkijan liikkumavara tulkintojen osalta on lopulta varsin pieni, sillä tutkijan on aina verrattava esitystään toisiin tutkimuksiin sekä huomioitava, että hänen tulkinnastaan keskustellaan julkisesti.²⁴⁰ E. H. Carrin mukaan historiantutkijan työ onkin

jatkuvaa tosiasioiden sovittamista tulkintaan ja tulkinnan sovittamista faktoihin. Kummallekaan ei voi antaa etusijaa.²⁴¹

Kalela korostaa, että kaikkia tulkintoja ja etenkin vastakkaisia tulkintoja tietystä tapahtumasta ei voida pitää samanarvoisina, sillä menneisyyttä tarkasteleva esitys on historiantutkimusta vain, jos työ on johdonmukainen ja sisäisesti ristiriidaton. Tutkijan kokonaistulkinta ei toisin sanoen voi olla ristiriidassa yksittäisten tosiasioiden kanssa. Kalela huomauttaa, että koko-

²³⁹ Kalela 2000, 98-110, 186-189.

²⁴⁰ emt, 108-109, 144, 147, 171.

²⁴¹ Carr 1963, 32.

naistulkinta perustuu yksittäisiin tosiasioihin ja siksi niiden on oltava kestäviä, jotta tutkija voi argumentoida tulkintansa puolesta.²⁴²

Historiantutkija selittää historian ilmiöitä sijoittamalla ne Kalelan mukaan jonkin tilanteen tai prosessin osaksi²⁴³. Pentti Renvall käyttää tästä tilanteesta tai prosessista käsitettä rakennekokonaisuus. Rakennekokonaisuudella Renvall tarkoittaa ilmiöryhmää, jonka osat ovat jonkin keskeisen rakenneominaisuuden määräämissä suhteissa toisiinsa. Toisin sanoen, tietyille ilmiöille on yhteistä jokin säännöllinen tekijä, esimerkiksi henkilön toimia yhdistää sama tavoite. Renvall huomauttaa, että rakenne särkyä, jos säännöllinen tekijä joutuu ristiriitaan jonkin tarkasteltavana oleviin ilmiöihin rinnastettavan tapauksen kanssa. Tällöin tutkijan on määriteltävä säännönmukaisuus uudelleen, jotta rinnastettava tapaus olisi sopusoinnussa rakenteen kanssa.²⁴⁴

Renvallin mukaan rakennekokonaisuuksien keskeisenä ominaisuutena on usein kehitys, joka yhdistää tietyt ilmiöt mielekkääksi tapahtumaketjuksi. Tutkija toisin sanoen selittää historian ilmiön suhteuttamalla sen sitä edeltäviin ja sitä seuraaviin ilmiöihin.²⁴⁵ Kalela huomauttaa, että ilmiöiden tarkastelemiseen edellä mainitusta ”ajan perspektiivistä” sisältyy riski, että tutkija rakentaa keinotekoisia yhteyksiä ilmiöiden ja asioiden välille. Kalelan mukaan oikeudenmukaisen kuvauksen esittäminen tutkimuskohteesta edellyttää, että tutkija ei anna ilmiöiden välisen oletetun jatkuvuuden määrätä ennalta tutkimuksen tuloksia, vaan huomioi, että ilmiöiden sijoittaminen jonkin tilanteen tai prosessin osaksi on aina tutkijan päättelyn tuote ja samalla tutkimustulos. Kalela korostaa lisäksi, että tutkijan tutkimuskohteelle valitsema konteksti ei saa olla ristiriidassa tutkijan tai toisten tutkijoiden esittämien asiaa koskevien tietojen kanssa.²⁴⁶

Antero Heikkisen mukaan rakennekokonaisuuksien muodostaminen ei ole sama asia kuin niiden selittäminen, vaikka Heikkinen samalla huomauttaakin, että joskus rakennekokonaisuuden keskeistä ominaisuutta pidetään myös selittävänä tekijänä. Tavallisesti pelkkä ilmiöiden ryhmitteleminen rakennekokonaisuuksiksi ei kuitenkaan vielä riitä, vaan esimerkiksi ilmiöryhmien välisten erojen syiden selittäminen edellyttää rakennekokonaisuuksien yhdistämistä johonkin selitykseen. Yleensä selitykset ovat joko kausaalisia tai finaalisia. Kausaali-

²⁴² Kalela 2000, 143-148.

²⁴³ emt, 136.

²⁴⁴ Renvall 1965, 335-338.

²⁴⁵ emt, 18-20.

²⁴⁶ Kalela 2000, 111-138, 146.

nessa selityksessä joidenkin ilmiöiden osoitetaan olevan seurausta tietyistä niitä edeltäneistä ilmiöistä. Kausaalisuhde on empiirinen, selitettävät ilmiöt on toisin sanoen havaittava erillään selittävistä tekijöistä. Finaalisessa selityksessä inhimillinen toiminta selitetään osoittamalla toiminnan päämäärä. Selitettävän ja selittävän tekijän välinen suhde on käsitteellinen ja siten päämäärää ei voida havaita toiminnasta erillään. Finaalista selittämistä kutsutaan myös ymmärtämiseksi, sillä siinä päämäärän osoittamisen kautta toiminta tehdään ymmärrettäväksi.²⁴⁷

Historiantutkijoiden välinen keskustelu 1960- ja 1970-luvuilla historiantutkimukselle sopivasta selitystyyppistä oli Kalelan mukaan varsin etäällä tutkimuskäytännöstä, sillä historiantutkijat ovat aina käyttäneet sekä kausaalisia että finaalisia selityksiä²⁴⁸. Heikkinen huomauttaa kuitenkin, että pääasiassa selitykset ovat historiantutkimuksessa olleet finaalisia²⁴⁹. Harto Hakovirran mukaan sosiaalisten asioiden ja ilmiöiden suhteet ovat harvoin niin ehdottomia kuin luonnontieteellinen kausaaliajattelu edellyttää ja siten inhimillisten, yhteiskunnallisten ja kansainvälisten asioiden tutkimuksessa käytetään tavallisesti ymmärtävää selittämistä. Hakovirta toteaa kuitenkin, että käytännössä eri tutkimustapojen välinen raja on häilyvä, koska usein tutkimuksessa on kausaalisen ja ymmärtävän selittämisen lisäksi myös kuvailua, tulkintaa ja arviointia.²⁵⁰ Kalelan mukaan historiantutkijat eivät enää etsi historiantutkimukselle ominaista selitysmallia. Kalela korostaakin, että nykyään tutkimusta tulisi tehdä erityisesti historiantutkijan käyttämistä päätelmän tyypeistä, sillä historiantutkija työskentelee nimenomaan päätelmällä.²⁵¹

Historiantutkimusta on pyritty erottamaan yhteiskuntatieteistä Heikkisen mukaan muun muassa siten, että historiantutkimuksen tehtäväksi on määritelty ainutkertaisten historian ilmiöiden selittäminen, ei teorioiden ja ennusteiden luominen kuten yhteiskuntatieteissä. Heikkinen huomauttaa kuitenkin, että käytännössä tämä ero historiantutkimuksen ja yhteiskuntatieteiden välillä on näennäinen, sillä myös historiantutkijat hyödyntävät teorioita ja tekevät yleistyksiä. Heikkinen korostaa lisäksi, että historiantutkimuksenkin yhtenä päämääränä on teorioiden muodostaminen tai niiden pätevyyden koetteleminen menneisyydestä saatujen tietojen avulla.²⁵²

²⁴⁷ Heikkinen 1973, 63-64, 68-69.

²⁴⁸ Kalela 2000, 170-171.

²⁴⁹ Heikkinen 1973, 64.

²⁵⁰ Hakovirta 2002, 15-18.

²⁵¹ Kalela 2000, 171-172.

²⁵² Heikkinen 1974, 69, 71, 75-76.

3.4. Totuuden loputon etsintä

Jorma Kalelan mukaan historiantutkimus tulisi ymmärtää jatkuvaksi prosessiksi, jossa on mahdotonta saavuttaa lopullisia tuloksia. Toisin sanoen, näkemyksen tieteen etenemisestä kohti jotain ennalta asetettua tavoitetta on korvannut käsitys tieteestä loputtomana prosessina, jonka edetessä tutkimusongelmat ja vastaukset muuttuvat aina tilanteen mukaan. Yhden ongelman ratkaiseminen luo uusia ja erilaisia ongelmia, joiden selvittäminen edellyttää toisenlaista lähestymistapaa. Kalela toteaa, että tutkijoiden voidaan ajatella piirtävän karttaa koko ajan muuttuvasta ja laajentuvasta alueesta. Kaikki tutkijat eivät kuitenkaan Kalelan mukaan välttämättä piirrä samaa karttaa ja siten todellisuudestaan ei ole perusteltua puhua yksikössä.²⁵³

Kalela lainaa kirjassaan Pieter Geylia, jonka mukaan historia on päättymätöntä väittelyä. Kalela toteaa, että Geylin kuvaus historian ja totuuden suhteesta ”päättymättömänä väittelynä” on parempi kuin huomattavasti yleisempi ”historian kirjoittaminen uudelleen”. Kalela korostaa, että uudet tulkinnat eivät kyseenalaista koko historiaa, vaan vain jonkin osan olemassa olevasta tiedosta. Koska kaikkea tietoa ei voida kyseenalaistaa yhdessä tutkimuksessa, tutkijat joutuvat ottamaan uusissa tulkinnoissaan ”tosina” monia aiempia tutkimustuloksia. Tutkijat siis hyväksyvät nämä aiemmat tulokset kiistattomiksi, ”kunnes toisin osoitetaan”, ja rakentavat uudet tulkintansa siten, että ne ovat ristiriidattomia näiden ”tosina” otettujen tulosten kanssa.²⁵⁴

Tutkijat tekevät uusia tulkintoja Kalelan mukaan harvoin sen vuoksi, että edelliset tulkinnat olisivat vääriä, vaan ennemminkin sen takia, että edelliset tulkinnat ovat mahdollisesti liian yksipuolisia tai heikosti perusteltuja. Kalela korostaa kuitenkin, että historiantutkimusta edistävät ennen kaikkea uudet näkökulmat, jotka kehittyvät yhteiskunnan ja tilanteiden muuttuessa. Kalela huomauttaa, että uusi näkökulma tuo tutkimuskohteesta aina esiin uusia asioita ja siten tutkimuskohde ei enää ole ”sama” kuin edellisessä tulkinnassa. Historiantutkimus on siis Kalelan mukaan osa historian yhteiskunnallisen määrittämisen päättymätöntä prosessia, jota ohjaa totuuden loputon etsintä.²⁵⁵ Jean-Baptiste Duroselle ilmaisee asian hieman toisin:

²⁵³ Kalela 2000, 236-239, 242-243.

²⁵⁴ emt, 236.

²⁵⁵ emt, 236-239, 247.

Etsimme totuutta, joka [...] on menneistä tapahtumista varmasti olemassa, vaikkakin tulkintojen kannalta pakenevana ja hauraana.²⁵⁶

3.5. Historiantutkimuksen menetelmät konfliktintutkimuksessa

Tutkimukseni lähtökohtana on tuottaa tietoa valtioiden sisäisten konfliktien ratkaisemisesta, sillä kuten kohdassa 1.1. todettiin, kyseisten konfliktien ratkaisemisesta on tutkittu varsin vähän. Historiantutkimus tarkastelee tutkimuskohteita ajallisesti eri kulmasta kuin yhteiskuntatieteet ja siten historiallisella lähestymistavalla voin käsitellä Sierra Leonen konfliktin kehitysprosessia menneisyydestä nykyisyyteen sekä osoittaa, mitä Sierra Leonen konfliktin ratkaisemisesta voidaan oppia. Historiantutkimuksen menetelmillä saan lisäksi tietoa Sierra Leonen konfliktista, jotta voin verrata sitä empiirisen tutkimuksen mukaisesti Johan Galtungin näkemykseen konfliktien ratkaisemisesta. Kuten kohdassa 3.3.3. mainittiin, historiantutkimuksenkin yhtenä tehtävänä on yhteiskuntatieteiden tavoin teorioiden pätevyyden koetteleminen menneisyydestä saatujen tietojen avulla.

Kohdassa 3.3.3. todettiin myös, että menneisyydestä välittävät tietoa mykät lähteet, jotka puhuvat vain, jos tutkija kysyy niiltä jotain. Tutkijan tekemät tutkimuspoliittiset valinnat vaikuttavat siis merkittävästi tutkimustuloksiin ja siten tutkijan versio tapahtuneesta on aina päätelty ja tulkinnan tulos. Tutkijan on kuitenkin tulkintaa rakentaessaan huomioitava, että menneisyyttä tarkasteleva esitys on historiantutkimusta vain, jos työssä on noudatettu tieteellisen työskentelyn periaatteita ja se on johdonmukainen sekä sisäisesti ristiriidaton. Yksittäiset tosiasiat, joihin tutkijan kokonaistulkinta perustuu, eivät toisin sanoen voi olla ristiriidassa keskenään, ja tutkijan kokonaistulkinta ei voi olla ristiriidassa yksittäisten tosiasioiden kanssa. Jotta ristiriidattoman kokonaistulkinnan rakentaminen on mahdollista, historialliseen lähestymistapaan perustuvan tutkimuksen tutkimusaineiston on oltava riittävän laaja. Kuten kohdassa 1.4. esittelin, tutkielmani tutkimusaineiston perustana on kaksi Sierra Leonen konfliktia käsittelevää teosta, joiden kuvausta konfliktista täydennän muun muassa tieteellisten julkaisujen artikkeleilla, Keesing:ien arkiston raporteilla, YK:n turvallisuusneuvoston päätöksillä sekä konfliktissa laadituilla sopimuksilla. Koska tutkimusaineistoni koostuu kokonaisuudessaan sekundäärilähteistä, olen kiinnittänyt lähteiden valinnassa erityistä huomiota niiden luotettavuuteen, sillä sekundäärilähteethän ovat tulosta yhden tai useamman tutkijan tulkintaprosessista.

²⁵⁶ Duroselle 1990, 131.

Tutkimusaineiston valinnassa on edellä mainitun lisäksi huomioitava myös, että valitut lähteet ovat päteviä vastaamaan tutkijan tutkimuskysymyksiin. Kuten kohdassa 1.2. totesin, ensisijainen tutkimuskysymykseni on: *miten Sierra Leonen konfliktin ratkaiseminen vastaa Johan Galtungin näkemystä konfliktien ratkaisemisesta*. Näin ollen tutkielmani neljännessä luvussa rakennan historiantutkimukselle ominaisen tutkimusprosessin kautta tutkimusaineistooni perustuvan kokonaistulkintani Sierra Leonen konfliktin ratkaisemisesta ja vertaan kerättyä tietoa empiirisen tutkimuksen mukaisesti Johan Galtungin näkemykseen konfliktien ratkaisemisesta. Tarkastelen myös, *mitä ratkaisumenetelmiä Sierra Leonen konfliktin ratkaisemisessa käytettiin sekä miten käytetyt menetelmät toimivat konfliktin ratkaisemisessa*. Tutkimukseni päämääränä on siis osoittaa, mitä Sierra Leonen konfliktin ratkaisemisesta on mahdollista oppia, vaikka tiedostankin, että empiirisen tutkimuksen avulla menneestä saatu tieto ei välttämättä pidä paikkaansa tulevaisuudessa. Toisaalta, kuten kohdassa 3.4. todettiin, millään tutkimuksella ei ole mahdollista saavuttaa lopullisia tuloksia, sillä tiede on jatkuva prosessi. Tutkimus on toisin sanoen hedelmällistä silloin, kun se herättää uusia tutkimuskysymyksiä ja edistää siten tätä tieteen loputonta prosessia.

4. SIERRA LEONEN KONFLIKTIN RATKAISEMINEN

4.1. Konfliktin syyt

4.1.1. Huono hallinto ja korruptio

Sierra Leone itsenäistyi Iso-Britanniasta huhtikuussa 1961. Valtion ensimmäinen pääministeri, SLPP:n²⁵⁷ johtaja, Sir Milton Margai, yritti vilpittömästi rakentaa yhtenäistä kansakuntaa, mutta hänen kuolemansa jälkeen vuonna 1964 Sierra Leonen politiikka alkoi korruptoitua. Sir Miltonin seuraajaksi tuli hänen veljensä, Albert Margai, joka käytti asemaansa pikemminkin henkilökohtaisen hyödyn kasvattamiseen kuin kansan hyväksi toimimiseen.²⁵⁸

Vuonna 1967 hallitseva SLPP-puolue hävisi vaalit APC-puolueelle²⁵⁹, ja puolueen karismaattisesta ja juonikkaasta johtajasta, Siaka Stevensistä, tuli Sierra Leonen presidentti. Stevensin tullessa valtaan Sierra Leonessa oli Britannian mallin mukaan rakennettu monipuoluejärjestelmä, mutta vuonna 1978 Sierra Leonessa siirryttiin yksipuoluejärjestelmään. Stevens tuhosi ja rappeutti valtion jokaisen instituutin tekemällä parlamentista merkityksettömän, uhkailemalla ja lahjomalla tuomareita, väheksymällä koulutusta sekä heikentämällä armeijaa. Lisäksi Stevens turmeli Sierra Leonen talouden.²⁶⁰

Muutamit yhteiskuntaryhmät uskalsivat vastustaa APC-puolueen hallintoa, ja myös Sierra Leonen lannistumaton lehdistö kritisoi vaikeista olosuhteista huolimatta hallituksen korruptiota²⁶¹. Kansainväliset toimijat eivät sen sijaan ottaneet mitään kantaa Sierra Leonen tilanteeseen, koska ongelmien, joilla ei ollut vaikutuksia Iso-Britannian tai Yhdysvaltojen talouteen, katsottiin olevan valtion sisäisiä. Kukaan ei aavistanut tilanteen pitkäaikaisia seurauksia, sillä poliittinen korruptio ja valtion taloudellisen tilan rappeutuminen johtivat vuosien kuluessa ihmisten lisääntyneeseen kyynisyyteen, koulutusjärjestelmän romahtamiseen sekä nuoren ja tyytymättömän sukupolven syntymiseen.²⁶²

²⁵⁷ Sierra Leone People's Party.

²⁵⁸ Hirsch 2001a, 28.

²⁵⁹ All People's Congress.

²⁶⁰ Hirsch 2001a, 28-29.

²⁶¹ Adebajo 2002, 81.

²⁶² Hirsch 2001a, 28-29.

4.1.2. Valtion heikko taloudellinen tilanne ja yhteiskunnallinen eriarvoisuus

Vuonna 1985 Stevens luovutti asemansa Sierra Leonen presidenttinä valmiiksi valitulle seuraajalleen, majurikenraali Joseph Momohille. Momohin seitsemän vuotta kestäneen presidenttikauden aikana Sierra Leone sekaantui kohtalokkaasti Liberian sisällissotaan ja Sierra Leonen talous romahti. Vuosien 1984 ja 1992 välisenä aikana timanttien virallinen vienti Sierra Leonesta väheni 31 prosentista 21 prosenttiin, kun taas lähes 50 prosenttia timanteista todennäköisesti salakuljetettiin maasta. Lisäksi vuosien 1980 ja 1987 välisenä aikana valtio vähensi terveydenhoitoon ja koulutukseen tarkoitettuja varoja 60 prosentilla. Korruptio, valtion heikko taloudellinen tilanne sekä yhteiskunnallinen eriarvoisuus pienen eliittiryhmän ja kouluttamattoman ja köyhän enemmistön välillä tuottivat lukuisia työttömiä ja tyytymättömiä nuoria etenkin Sierra Leonen maaseudulle.²⁶³

Sierra Leonen koulutusjärjestelmä romahti, kun Joseph Momohin hallitus lopetti palkkojen maksamisen opettajille, ja opettajien täytyi pyytää oppilaiden vanhemmilta maksua opetuksesta. Koska vain muutamat perheet pystyivät maksamaan nämä maksut, useat lapset ja nuoret eivät saaneet mahdollisuutta koulutukseen ja työhön.²⁶⁴ Tilanteen seurauksena monet epätoivoiset ja yhteiskunnasta vieraantuneet nuoret liittyivät mielellään, tai värvättiin pakolla, RUF:n kapinallisiksi, sillä useat näkivät sodan mahdollisuutena ryöstää, louhia timantteja sekä syrjäyttää hallitseva eliitti Freetownissa²⁶⁵.

Sierra Leonen yhteiskuntajärjestelmässä oli kohdassa 2.2.1. esitetyn Galtungin määritelmän mukaan rakenteellista väkivaltaa. Olemassa olevat resurssit ja mahdollisuudet jakautuivat epätasaisesti pienen eliittiryhmän ja köyhän enemmistön välillä, ja hallituksen virkamiehet käyttivät valtion resursseja mieluummin oman hyödyn kasvattamiseen kuin kansan aseman parantamiseen. Rakenteellinen väkivalta aiheutti eron mahdollisen ja todellisen välille, sillä terveydenhoitoon ja koulutukseen tarkoitettujen varojen vähentämisen seurauksena suurin osa kansalaisista jäi ilman riittävää terveydenhoitoa ja monet lapset ja nuoret joutuivat lopettamaan koulun. RUF värväsi kouluttamattomia ja työttömiä nuoria helposti kapinallisiksi, sillä heille sota tarjosi mahdollisuuden muuttaa epätasa-arvoisia rakenteita.

²⁶³ Adebajo 2002, 79, 81.

²⁶⁴ Hirsch 2001a, 30.

²⁶⁵ Adebajo 2002, 79. Ks. myös Krijn Petersin ja Paul Richardsin artikkeli (1998) nuorista taistelijoista Sierra Leonen sisällissodassa.

Siaka Stevensin ja Joseph Momohin huonolla hallinnolla ja korruptiolla oli kauaskantoisia seurauksia, sillä infrastruktuurin ja valtion etiikan rapistuessa, suurin osa kouluttautuneista muutti Sierra Leonesta Eurooppaan ja Yhdysvaltoihin ja jätti taakseen valtion, joka väistämättä ajautui kohti pohjaa. YK:n tilastojen mukaan Sierra Leone luokiteltiin 1990-luvun alussa yhdeksi maailman köyhimmistä valtioista huolimatta maan runsaista luonnonvaroista kuten timanteista, kullasta, rautamalmista, kahvista ja kaakaosta. Itsenäistyessään vuonna 1961 Sierra Leone sijoittui Singaporen ja Malesian edelle, mutta neljäkymmentä vuotta myöhemmin valtio luokiteltiin siis jopa Somalian ja Ruandan alapuolelle.²⁶⁶

4.1.3. *Timantit*

Sierra Leonen sisällissota puhkesi maaliskuun 23. päivänä 1991, kun pieni ryhmä sierraleonelaisia taistelijoita sekä Charles Taylorin johtaman NPFL:n²⁶⁷ liberalilaisia taistelijoita, jotka olivat saaneet koulutuksen sissisotaan Libyassa ja Burkina Fasossa, hyökkäsivät Sierra Leonen itäiseen osaan, Kailahunin alueelle. Entisen armeijan kenraalin ja ammattivalokuvaajan, Foday Sankohin, johtamaan RUF:n²⁶⁸ kapinallisryhmään kuului myös palkkasotilaita Burkina Fasosta. RUF:n kapinalliset ilmoittivat taistelevansa valtion resursseja varastavia hallituksen virkamiehiä ja heidän liikekumppaneitaan vastaan, mutta todellisuudessa kapinallisten viha kohdistui syyttömään maalaisväestöön.²⁶⁹ Toisin kuin Charles Taylorin johtaman NPFL:n hyökkäys Liberiassa 1989 presidentti Samuel Doea vastaan, RUF:n kapinalliset eivät saaneet paikallisilta tukea hyökkäykselleen. Suurin osa sierraleonelaisista vihasi kapinallisia heidän raakojen menetelmien kuten lyömisen, kiduttamisen ja silpomisen vuoksi.²⁷⁰

RUF:n johtaja, Foday Sankoh, oli osallistunut 1971 vallankaappausyritykseen Siaka Stevensiä vastaan, josta hänet tuomittiin vankilaan ja erotettiin armeijasta. Vankilasta vapauduttuaan Sankoh lähti sotilaiden koulutusleirille Libyaan, jossa hän tapasi tulevan NPFL:n johtajan, Charles Taylorin. Muammar Qaddafi tuki sekä Sankohia että Tayloria rahallisesti, koulutti sissejä ja toimitti aseita, sillä Qaddafi tarvitsi liittolaisia taisteluunsa Sierra Leonen ja Liberian kaltaisia heikkoja länsimielisiä hallituksia vastaan.²⁷¹ Vangitseminen oli Sankohille yksi mo-

²⁶⁶ Hirsch 2001a, 30-31.

²⁶⁷ National Patriotic Front of Liberia.

²⁶⁸ Revolutionary United Front.

²⁶⁹ Hirsch 2001b, 147-148.

²⁷⁰ Adebajo 2002, 83.

²⁷¹ Hirsch 2001a, 30.

tiivä aloittaa RUF:n hyökkäys, sillä hän halusi kostaa sen Stevensin seuraajalle, Joseph Momohille ja hänen hallitukselleen²⁷².

RUF:n kapinallisia tukemalla, NPFL:n johtajan, Charles Taylorin, tarkoituksena oli kostaa presidentti Momohin hallituksen päätös tukea ECOMOG:n²⁷³ operaatiota Liberiassa, avustaa kapinallisten valtaan pääsyä Freetownissa sekä hyötyä Sierra Leonen timanttikaupasta²⁷⁴. Sierra Leonen timanteilla rahoitettiin sekä Sankohin että Taylorin kapinallisryhmiä, sillä 1990-luvun puolivälissä lähes kaikki Sierra Leonen tuottamista timanteista, joiden arvo oli 300 miljoonasta 450 miljoonaan dollariin, salakuljetettiin Liberian ja Norsunluurannikon kautta. Todennäköisesti alle 10 prosenttia näistä timanteista vietiin maasta hallituksen virallisen kanavan kautta, sillä 1990-luvulla Sierra Leonen hallituksen tulot laillisesta timanttikaupasta olivat vähäisiä.²⁷⁵ Timanttirikkkaiden Konon ja Tongon alueiden hallinta mahdollisti kapinallisille timanttien vaihtamisen aseisiin, huumeisiin ja palkkasotilaisiin²⁷⁶.

4.1.4. Kielteiset asenteet ja osapuolten yhteensopimattomat tavoitteet

Sierra Leonen konfliktin laajenemista on mahdollista tarkastella Galtungin muodostaman konfliktikolmion avulla. Konflikti alkoi kielteisistä asenteista, joita sekä Foday Sankohilla että hänen tukijallaan, Charles Taylorilla, oli Joseph Momohin hallintoa kohtaan. Sankoh oli katkeroitunut vangitsemisestaan ja Taylor halusi kostaa Momohin hallinnon antaman tuen ECOMOG:n operaatiolle Liberiassa. Kielteisten asenteiden lisäksi konfliktin aloittamisen ja etenkin sen jatkamisen motiivina oli osapuolten välinen ristiriita. Sankohin johtaman RUF:n ja Sierra Leonen hallituksen tavoitteet olivat toisin sanoen yhteensopimattomat, koska Sankohin tavoitteena oli myös Sierra Leonen politiikan ja samalla valtion runsaiden luonnonvarojen hallinta. Vaikka RUF:n kapinalliset julistivat taistelevansa epätasa-arvoisia rakenteita vastaan, niin todellisuudessa kapinalliset halusivat hyötyä valtion resursseista samalla tavoin kuin niitä varastelevat hallituksen virkamiehet. Kielteiset asenteet ja osapuolten välinen ristiriita johtivat tuhoavaan käyttäytymiseen, kun RUF hyökkäsi Sierra Leonen itäiseen osaan maaliskuussa 1991. (ks. Kuva 5)

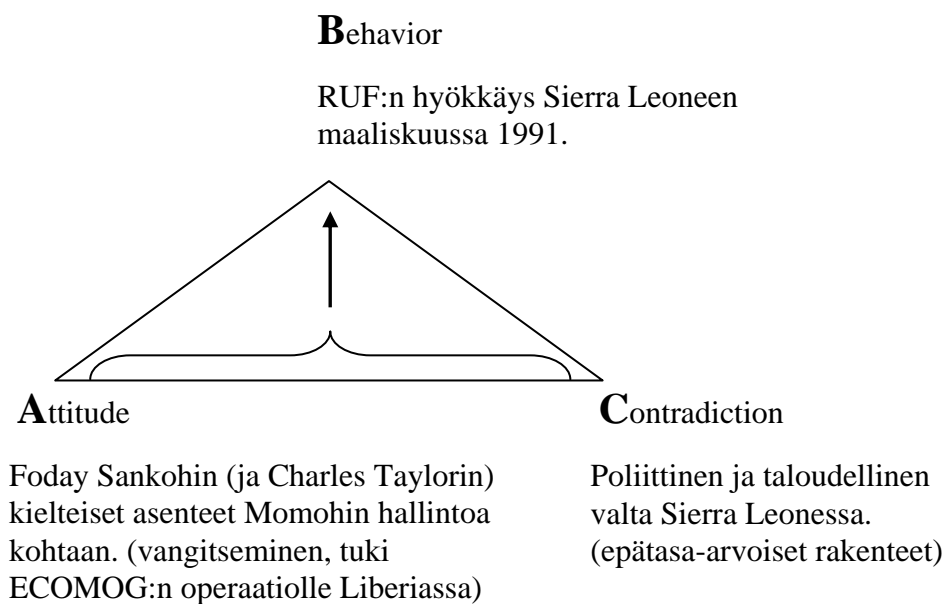
²⁷² Hirsch 2001b, 148.

²⁷³ Economic Community of West African States Cease-Fire Monitoring Group.

²⁷⁴ Adebajo ym. 2000, 9.

²⁷⁵ Hirsch 2001a, 25-26.

²⁷⁶ Bangura 2000, 561.

Kuva 5. Sierra Leonen konfliktin laajeneminen

Sierra Leonen konflikti määritellään kohdassa 2.3.2. mainitun Galtungin luokittelun mukaan symmetriseksi toimijakonfliktiksi. Toisin kuin rakenteellisessa konfliktissa, Sierra Leonen konfliktissa molemmat osapuolet, RUF ja Sierra Leonen hallitus, tiedostivat välillään olevan ristiriidan, koska Sierra Leonen hallitus oli RUF:n tavoitteen toteuttamisen tiellä ja RUF vastaavasti Sierra Leonen hallituksen tavoitteen toteuttamisen tiellä. Kapinallisten tavoitteenahan oli päästä valtaan ja Sierra Leonen hallituksen tavoitteena pysyä vallassa. Vaikka Sierra Leonen konflikti luokitellaan toimijakonfliktiksi, niin konfliktissa oli myös piirteitä rakenteellisesta konfliktista, koska Sierra Leonen yhteiskuntajärjestelmä sisälsi rakenteellista väkivaltaa. Monet tilanteeseen tyytymättömät nuoret liittyivätkin mielellään kapinallisiksi, mutta enemmistö alistetussa asemassa olevista kansalaisista ei tukenut RUF:ia, vaan vihasi kapinallisia heidän raakojen menetelmien vuoksi.

Kuten edellisen kappaleen alussa mainitsin, Sierra Leonen konflikti määritellään myös symmetriseksi konfliktiksi, vaikka valtion yhteiskuntajärjestelmässä kapinalliset olivatkin alemmassa arvoasemassa ja hallituksen virkamiehet ylemmässä arvoasemassa. Konfliktin osapuolilla oli kuitenkin yhtä suuret resurssit toistensa hävittämiseen, sillä kapinalliset vaihtoivat timantteja aseisiin ja palkkasotilaisiin sekä saivat tukea Charles Taylorin johtamalta NPFL:n kapinallisryhmältä ja Muammar Qaddafilta. Sierra Leonen armeija oli taas heikko Siaka Stevensin ja Joseph Momohin huonon hallinnon vuoksi.

4.2. Konflikti vuosina 1991-1998: Abidjanin ja Conakryn sopimukset

4.2.1. RUF:n hyökkäyksen seuraukset

RUF:n kapinalliset aloittivat hyökkäyksellään maaliskuussa 1991 sissisodan Sierra Leonea vuodesta 1968 hallinnutta APC-puoluetta, sekä puolueen sen aikaisen johtajan, majurikenraali Joseph Momohin korruptoitunutta hallintoa vastaan ja johtivat Sierra Leonen raakaan ja pitkälliseen, yli vuosikymmenen kestäneeseen sisällissotaan²⁷⁷. RUF:n hyökkäys Sierra Leoneen osoitti APC-puolueen hallinnon heikkouden, jonka seurauksena Sierra Leonen valtionhallinto romahti²⁷⁸. Huonosti koulutettu ja varusteltu Sierra Leonen armeija (SLA) ei pystynyt kukistamaan kapinallisia. Armeijan mukaan Momohin hallinto ei välittänyt armeijan sotilaallisista ja taloudellisista tarpeista, ja näin ollen sotilaat tekivät vallankaappauksen huhtikuussa 1992. Sotilasjunta, NPRC²⁷⁹, muodostettiin Freetownissa ja juntan johtajaksi valittiin 27-vuotias kapteeni Valentine Strasser.²⁸⁰

NPRC:n nuoret ja kokemattomat upseerit uskoivat, että he voisivat muuttaa nopeasti Sierra Leonen huonon sotilaallisen ja taloudellisen tilanteen paremmaksi, mutta kuten ennenkin, sierraleonelaisten suuret odotukset uuden hallinnon suhteen vaihtuivat pian katkeraan pettymykseen. NPRC oli perinyt edeltäjältään Sierra Leonen katastrofaalisen sotilaallisen tilanteen lisäksi vähälukuisen ja huonosti koulutetun armeijan, sekä heikon taloudellisen tilanteen. NPRC lisäsi armeijan sotilaiden lukumäärää huomattavasti vapauttamalla vankeja sekä palkkaamalla työttömiä ja kouluttamattomia nuoria, mutta monet uusista sotilaista olivat huonosti koulutettuja ja heidän lojaaliutensa armeijalle oli kyseenalaista. Monet sotilaista huomasivat, että he ansaitsisivat paremmin yhdistymällä siviilejä ryösteleviin kapinallisiin kuin taistelemalla näitä vastaan²⁸¹. Vuoden 1993 puoliväliin mennessä armeijan sotilasta oli lähes mahdollonta erottaa kapinallisesta, ja tämä armeijan ja RUF:n välinen salainen sopimus olikin yksi merkittävä syy sisällissodan pitkittymiseen.²⁸²

²⁷⁷ Adebajo 2002, 83.

²⁷⁸ Francis 2000, 358.

²⁷⁹ National Provisional Ruling Council.

²⁸⁰ Adebajo 2002, 83-84. Ks. myös Keesing's Record of World Events 1992.

²⁸¹ "sobels": soldiers by day, rebels by night.

²⁸² Hirsch 2001a, 35-36.

NPRC kutsui valtion uskonnollisten johtajien painostuksesta RUF:n neuvotteluihin marras-kuussa 1994, mutta RUF kieltäytyi tulitauosta²⁸³. Vuoden 1995 alussa RUF hyökkäsi Freetownin esikaupunkialueille ja uhkasi pääkaupunkia. Kapteeni Strasser kutsui kaksisataa palkkasotilasta etelä-afrikkalaisesta turvallisuusyrytyksestä²⁸⁴ antamaan logistista tukea sotilaille ja kansalaisten perustamalle taistelijaryhmälle²⁸⁵, sekä auttamaan RUF:n kontrollissa olleiden kaivosten takaisinvaltauksessa. Palkkasotilaiden avulla RUF:n kapinalliset työnnettiin nopeasti pois Freetownin alueilta ja kaivokset palautettiin valtion hallinnon alaisuuteen vuoden 1995 lopulla.²⁸⁶

4.2.2. Vaaleista Abidjanin sopimukseen

Vuoden 1995 aikana, valtion taloudellisen romahduksen ja massiivisten pakolaisryhmien syntymisen seurauksena, Sierra Leoneen kehittyi kansalaisyhteiskunnallisia järjestöjä, jotka vaativat vahvasti monipuoluevaalien järjestämistä, vaikka sisällissota jatkuikin edelleen. NPRC:n sisäiset ristiriidat vaalien järjestämisestä johtivat tammikuussa 1996 siihen, että 32-vuotias prikaatinkenraali Julius Maada Bio, Strasserin viransijainen, kukisti Strasserin palatsivallankaappauksessa.²⁸⁷ NPRC, Bion johdolla, oli aluksi vastahakoinen järjestämään suunniteltuja vaaleja, mutta valtava kotimainen ja kansainvälinen painostus pakotti lopulta Bion pitämään vaalit helmikuussa 1996. SLPP²⁸⁸ voitti vaalit ja puolueen johtajasta, Ahmad Tejan Kabbahista, tuli Sierra Leonen presidentti.²⁸⁹

Uuden hallituksen tärkeimpänä tehtävänä oli palauttaa rauha Sierra Leoneen. Kabbah ja Sankoh tekivät tulitaukosopimuksen huhtikuussa, ja neuvottelut Sierra Leonen hallituksen ja RUF:n välillä jatkuivat toukokuussa. Norsunluurannikon ulkoministeri, Amara Essy, ja YK:n erikoislähettiläs, Berhanu Dinka, toimivat välittäjinä neuvotteluissa ja mukana olivat myös Kansainyhteisön²⁹⁰, OAU:n²⁹¹ ja IA:n²⁹² edustajat. Neuvottelut kariutuivat kuitenkin toukokuun

²⁸³ Keesing's Record of World Events 1994.

²⁸⁴ Executive Outcomes.

²⁸⁵ "the Kamajors", organisoituivat myöhemmin siviilipuolustusryhmäksi (CDF, Civil Defence Force).

²⁸⁶ Adebajo 2002, 84.

²⁸⁷ Hirsch 2001a, 40-42. Ks. myös Keesing's Record of World Events 1996a.

²⁸⁸ Sierra Leone People's Party.

²⁸⁹ Adebajo 2002, 85. Ks. myös Keesing's Record of World Events 1996b.

²⁹⁰ the Commonwealth.

²⁹¹ Organisation of African Unity.

²⁹² International Alert.

lopussa, kun RUF vaati kaikkien ulkomaisten joukkojen vetäytymistä maasta sekä vallan jakoa.²⁹³

Presidentti Kabbahin hallintoa vastaan tehtiin ensimmäisen kymmenen kuukauden aikana ainakin kolme vallankaappausyritystä, ja Kabbah teki kaikkensa pitääkseen yllä sierraleonelaisten luottamusta, joista monet pitivät Kabbahia heikkona ja epäröivänä johtajana. Hallituksen ongelmista huolimatta, palkkasotilaiden avustaman armeijan ja kamajors-sotilaiden sotilaallinen painostus RUF:ia kohtaan johti lopulta, marraskuussa 1996, Abidjanin rauhansopimukseen²⁹⁴ Kabbahin ja Sankohin kesken.²⁹⁵ Sopimuksen mukaan Sierra Leoneen oli perustettava puolueeton tarkkailuryhmä, jonka tehtävänä oli valvoa konfliktin osapuolten aseistariisuntaa. Palkkasotilaiden oli vetäydyttävä, ja kaikki Sierra Leonessa olevat ulkomaalaiset joukot oli lähetettävä kotimaihinsa. Lisäksi RUF oli tarkoitus muuttaa poliittiseksi puolueeksi ja kaikille sen jäsenille taattiin armahdus sotarikoksista.²⁹⁶

4.2.3. *Vallankaappaus ja Conakryn sopimus*

Kabbahin hallinnon luottamus siviilipuolustusryhmän taistelijoihin vahvistui etelä-afrikkalaisten palkkasotilaiden lähdettyä Sierra Leonesta vuoden 1997 alussa²⁹⁷. Osa Sierra Leonen armeijan sotilaista ei pitänyt tästä Kabbahin osoittamasta luottamuksesta kamajors-taistelijoille²⁹⁸, ja nämä armeijan sotilaat tekivät vallankaappauksen toukokuussa 1997, sekä pakottivat Kabbahin hallinnon kymmenen kuukautta kestäneeseen maanpakoon. AFRC²⁹⁹, johtajanaan majuri Johnny Paul Koroma, asetettiin vastaamaan Sierra Leonen hallinnosta. AFRC ilmoitti kutsuvansa RUF:n, kapinalliset, joita vastaan AFRC oli oletettavasti sotinut viimeiset kuusi vuotta, myös vastaamaan Sierra Leonen uudesta hallinnosta.³⁰⁰

Sierra Leonen uutta, AFRC:n ja RUF:n johtamaa hallintoa ei tunnustettu Sierra Leonessa eikä kansainvälisesti. Länsi-Afrikan talousyhteisön, ECOWAS:n³⁰¹, rauhanturvajoukkojen, ECO-

²⁹³ Hirsch 2001a, 51-52. Ks. myös Keesing's Record of World Events 1996c ja 1996d.

²⁹⁴ the Abidjan Accord.

²⁹⁵ Adebajo 2002, 85-86.

²⁹⁶ Peace Agreement between the Government of the Republic of Sierra Leone and the Revolutionary United Front of Sierra Leone. The Abidjan Accord 1996.

²⁹⁷ Reno 2001, 220.

²⁹⁸ Adebajo 2002, 87.

²⁹⁹ Armed Forces Ruling Council.

³⁰⁰ Kandeh 2003, 192.

³⁰¹ Economic Community of West African States.

MOG:n³⁰², sotilaallinen painostus AFRC:a ja RUF:a kohtaan, sekä YK:n asettama kaup-
pasaarto öljylle ja aseille, pakotti AFRC:n ja RUF:n lähettämään edustajansa Guineaan neu-
votteluihin Länsi-Afrikan talousyhteisön kanssa. Maanpaossa olleen presidentti Kabbahin
hallituksen puolesta neuvotellut Länsi-Afrikan talousyhteisö ja AFRC:n ja RUF:n edustajat
allekirjoittivat lokakuussa 1997 Conakryn sopimuksen³⁰³. Sopimuksen mukaan AFRC:n ja
RUF:n aseistariisunta tuli aloittaa ennen vuoden 1997 päättymistä ja presidentti Kabbahin
perustuslain mukaisesti valittu hallitus palauttaa valtaan huhtikuussa 1998³⁰⁴.

Taistelut nigerialaisten johtamien ECOMOG-joukkojen ja kapinallisten välillä alkoivat hel-
mikuussa 1998, kun molemmat syyttivät toisiaan Conakryn sopimuksen rikkomisesta. Ras-
kasta aseistusta käyttämällä nigerialaiset joukot pakottivat AFRC:n ja RUF:n vetäytymään
Freetownista ja asettivat presidentti Kabbahin uudelleen valtaan maaliskuussa 1998.³⁰⁵ YK:n
turvallisuusneuvosto perusti heinäkuussa rauhanturvaoperaation, UNOMSIL:n³⁰⁶, Sierra Leo-
neen. Aseistamattomien sotilastarkkailijoiden tehtävänä oli seurata taistelijoiden aseistariisun-
taa ja valtion turvallisuustilannetta sekä raportoida ihmisoikeusrikkomuksista.³⁰⁷

4.2.4. Pyrkimyksenä osapuolten välisen ristiriidan ratkaiseminen

Kuten kohdassa 4.1.4. totesin, Sierra Leonen konflikti laajeni tuhoavaan käyttäytymiseen kiel-
teisten asenteiden ja osapuolten välisen ristiriidan seurauksena. Väkivaltaa edelsi toisin sano-
en Galtungin teorian mukaan kaksi vaihetta, polarisaatio ja ratkaisematon konflikti, sillä Fo-
day Sankoh perusti Sierra Leonen hallitusta vastustavan RUF:n kapinallisryhmän kielteisten
asenteiden ja yhteensopimattomien tavoitteiden vuoksi. (ks. Kuva 6) Väkivalta voidaan Gal-
tungin mukaan estää poistamalla ratkaisematon konflikti ja polarisaatio, ja siten Galtungin
muodostaman konfliktikolmion avulla on mahdollista tarkastella Sierra Leonen konfliktin
laajenemisen lisäksi myös konfliktin hallintaa ja supistumista.

Sierra Leonen konfliktia yritti hallita ja supistaa varsinaisesti vain toinen konfliktin osapuoli,
Sierra Leonen hallitus, sillä RUF:n päämääränä oli laajentaa konfliktia siten, että kapinalliset
voisivat eliminoida hallituksen sekä kaapata samalla poliittisen ja taloudellisen vallan Sierra

³⁰² Economic Community of West African States Cease-Fire Monitoring Group.

³⁰³ Adebajo 2002, 87-88. Ks. myös Keesing's Record of World Events 1997.

³⁰⁴ ECOWAS six-month peace plan for Sierra Leone. The Conakry Accord 1997.

³⁰⁵ Adebajo 2002, 88. Ks. myös Keesing's Record of World Events 1998a ja 1998b.

³⁰⁶ United Nations Observer Mission in Sierra Leone.

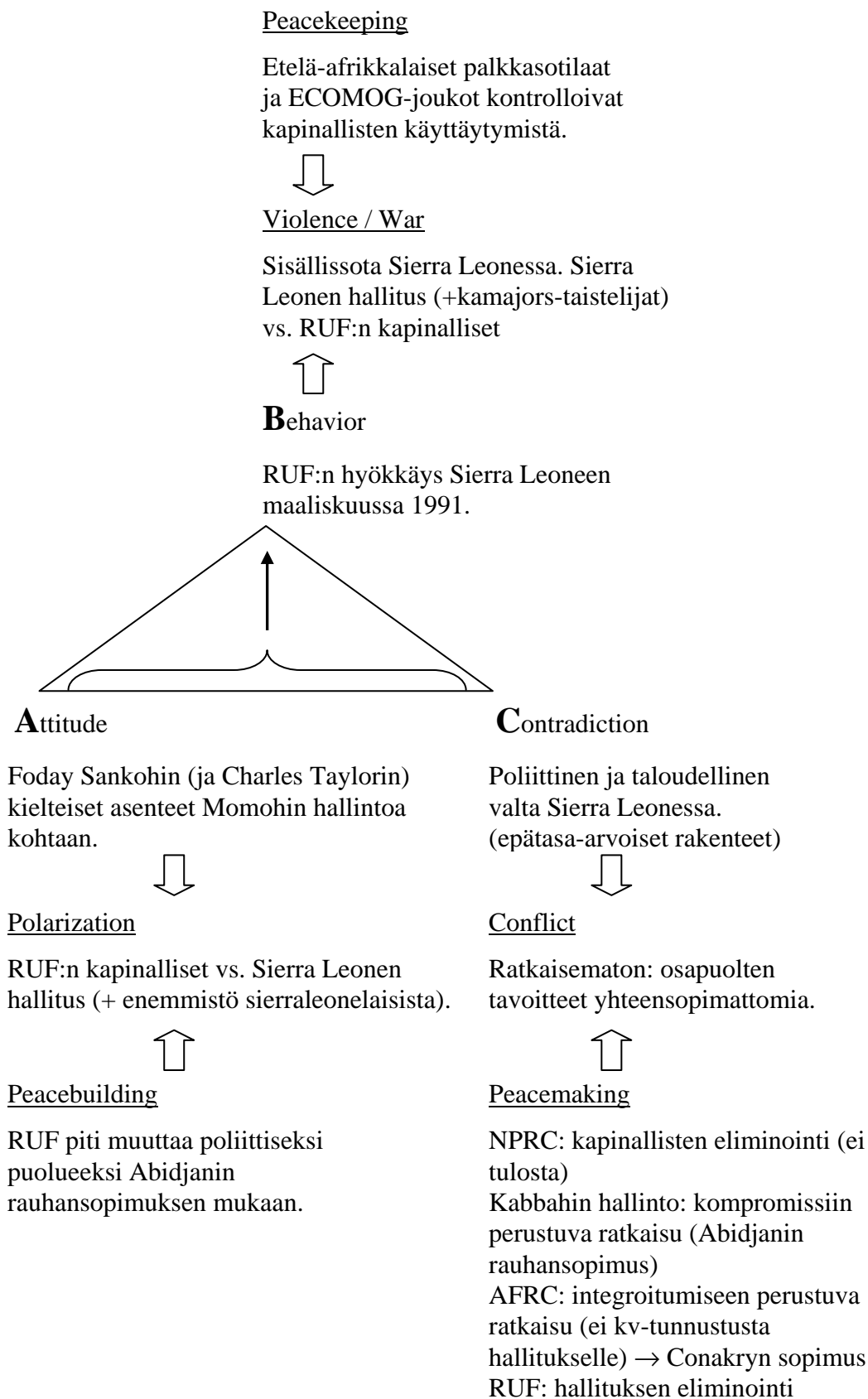
³⁰⁷ United Nations 1998.

Leonessa. Huhtikuussa 1992 Joseph Momohin hallinnon syrjäyttäneen sotilasjunta NPRC:n konfliktin hallinta oli lähinnä sisäistä ja perustui osapuolten välisen ristiriidan ratkaisemiseen sekä RUF:n käyttäytymisen kontrollointiin. NPRC yritti aluksi ratkaista osapuolten välisen ristiriidan säilyttämällä yhteensopimattomat tavoitteet, sillä hallitus ei halunnut antaa kapinallisille poliittista ja taloudellista valtaa. NPRC:n päämääränä oli eliminoida RUF siten, että kapinallisten olisi mahdotonta pyrkiä enää tavoitteeseensa. Hallitus ei kuitenkaan saavuttanut päämääräänsä, koska monet Sierra Leonen armeijan sotilaista olivat huonosti koulutettuja ja epälojaaleja armeijalle. Seuraavaksi NPRC yritti ratkaista konfliktin poistamalla yhteensopimattomat tavoitteet ja kutsui RUF:n neuvotteluihin. Kapinalliset kieltäytyivät kuitenkin neuvotteluista, koska he menestyivät sissisodassa hyvin. Lopulta NPRC kutsui etelä-afrikkalaisia palkkasotilaita armeijan ja kamajors-taistelijoiden tueksi, jotta RUF:n käyttäytymistä oli mahdollista kontrolloida. (ks. Kuva 6)

Helmikuussa 1996 Sierra Leonen presidentiksi valittu Ahmad Tejan Kabbah pyrki ratkaisemaan konfliktin poistamalla yhteensopimattomat tavoitteet neuvottelujen kautta. Konfliktin hallinta Kabbahin hallinnon aikana oli sekä sisäistä että ulkoista, sillä Abidjanin rauhansopimukseen johtaneissa neuvotteluissa oli mukana myös useita kansainvälisiä toimijoita. Kapinalliset suostuivat tällä kertaa neuvotteluihin sekä allekirjoittamaan lopulta Abidjanin sopimuksen, koska palkkasotilaiden avustama armeija ja kamajors-taistelijat painostivat RUF:ia sotilaallisesti. Abidjanin rauhansopimuksessa osapuolten väliset yhteensopimattomat tavoitteet poistettiin kompromissiin perustuvalla ratkaisulla. Kapinalliset eivät saaneet kuitenkaan suoraan poliittista ja taloudellista valtaa, vaan RUF piti muuttaa poliittiseksi puolueeksi taistelijoiden aseistariisunnan jälkeen. Sopimuksessa oli myös piirteitä kaupankäynnistä, sillä vastineeksi sopimuksen hyväksymisestä kapinallisille taattiin armahdus sotarikoksista ja kaikkien ulkomaisten joukkojen oli vetäydyttävä Sierra Leonesta. (ks. Kuva 6)

Abidjanin rauhansopimuksen allekirjoittaminen ei päättänyt Sierra Leonen konfliktia, sillä molemmat osapuolet syyttivät toisiaan toistuvasti konfliktikäyttäytymisen jatkamisesta. RUF vastusti taistelijoiden aseistariisuntaa ja Sierra Leonen hallitus ei hyväksynyt kapinallisille taattua armahdusta sotarikoksista. Toukokuussa 1997 Kabbahin hallinnolta vallan kaapannut AFRC ratkaisi konfliktin yhdistymällä RUF:n kanssa, mutta AFRC:n ja RUF:n johtamaa hallintoa ei tunnustettu Sierra Leonessa eikä kansainvälisesti. Konfliktin hallinnasta vastasi AFRC:n ja RUF:n hallinnon aikana Länsi-Afrikan talousyhteisö, joka allekirjoitti kapinallisten kanssa Conakryn sopimuksen. Sierra Leonen konflikti ei kuitenkaan päättynyt tämänkään sopimuksen allekirjoittamiseen, koska sopimusrikkomusten vuoksi Länsi-Afrikan talousyhteis-

sön ECOMOG-joukot vastasivat kapinallisten väkivaltaan väkivallalla ja pakottivat AFRC:n ja RUF:n liittouman vetäytymään Freetownista. (ks. Kuva 6)

Kuva 6. Sierra Leonen konfliktin hallinta vuosina 1991-1998

4.3. Konflikti vuosina 1999-2002: Lomé'n rauhansopimus, Iso-Britannian sotilaallinen interventio ja konfliktin päätyminen

4.3.1. Lomé'n rauhansopimus

Sierra Leonen uudelleen valtaan asetetun presidentti Kabbahin hallituksen poliittisen strategian lähtökohtina olivat riippuvaisuus ECOMOG-joukoista, uuden kansallisen armeijan perustaminen sekä paikallisten siviilipuolustusjoukkojen tukeminen. Hallituksen politiikan tavoitteina oli tehdä RUF ja AFRC laittomiksi, pitää yllä lakia ja perustuslaillisuutta, puolustaa hallituksen vaaleilla saatua valtuutusta sekä kukistaa kapinalliset.³⁰⁸ ECOMOG:n huonosti varustellut rauhanturvaajat eivät kuitenkaan kyenneet voittamaan AFRC:n ja RUF:n liittoumaa sissisodassa, koska ECOMOG:n sotilaita ei ollut koulutettu taistelemaan metsäisellä maaseudulla³⁰⁹. RUF:n ja AFRC:n hyökkäys Freetowniin tammikuussa 1999 oli nöyryytys ECOMOG:lle ja paha vastoinikäyminen hallituksen yrityksille saada Sierra Leonen kansalaiset vakuuttumaan siitä, että valtion turvallisuustilanne oli hallinnassa³¹⁰. RUF:n ja AFRC:n joukot tappoivat hyökkäyksessä arviolta 5000 siviiliä sekä vammauttivat, raiskasivat ja kaappasivat tuhansia ihmisiä³¹¹.

RUF:n ja AFRC:n tammikuussa tekemä hyökkäys Freetowniin, sekä ECOMOG:n kokema nöyryytys, heikensivät Kabbahin hallituksen diplomaattista asemaa. Lisäksi, vahvan kotimaisen painostuksen vuoksi Nigerian uusi presidentti, Olusegun Obasanjo, oli tehnyt alustavat suunnitelmat nigerialaisten joukkojen vetäytymisestä Sierra Leonesta. Kabbahin hallituksen päätukijoista Nigerian lisäksi myös Iso-Britannia ja Yhdysvallat uskoivat, että aika oli kypsä poliittisille neuvotteluille. Sierra Leonen hallituksen ja RUF:n välinen tulitaukosopimus allekirjoitettiin toukokuussa 1999.³¹²

Togon ulkoministeri, Joseph Koffigoh, ja YK:n erikoislähettiläs, Francis Okelo, ohjasivat kuusi viikkoa kestäneitä vaikeita neuvotteluita Togon pääkaupungissa, Loméssa. Sierra Leonen hallituksen ja RUF:n lisäksi neuvotteluissa oli mukana useita Sierra Leonessa toimivia kansalaisjärjestöjä, alueellisia ja kansainvälisiä järjestöjä kuten ECOWAS, OAU, YK ja Kan-

³⁰⁸ Bangura 2000, 555.

³⁰⁹ Adebajo 2002, 90.

³¹⁰ Hirsch 2001a, 71-72.

³¹¹ Francis 2000, 361.

³¹² Hirsch 2001a, 79-81. Ks. myös Keesing's Record of World Events 1999.

sainyhteisö sekä valtioista Nigeria, Guinea, Liberia, Burkina Faso, Libya, Togo, Yhdysvallat ja Iso-Britannia.³¹³ Kahdeksan vuotta kestäneen sodan ja massiivisen tuhon jälkeen neuvottelut nähtiin viimeisenä mahdollisuutena pelastaa Sierra Leone täydelliseltä romahdukselta. Sierra Leonen hallituksen ja RUF:n väliset neuvottelusuhteet olivat kuitenkin muuttuneet vuonna 1996 pidetyistä Abidjanin neuvotteluista siten, että Lomé'n neuvotteluissa RUF oli huomattavasti presidentti Kabbahia vahvemmassa neuvotteluasemassa.³¹⁴ Presidentti Kabbahin neuvotteluasemaa heikensi nigerialaisten joukkojen suunniteltu vetäytyminen Sierra Leonesta sekä erityisesti Yhdysvaltain painostus saada sopimus aikaan RUF:n kanssa³¹⁵.

Lomé'n rauhansopimus³¹⁶ allekirjoitettiin presidentti Kabbahin hallituksen ja RUF:n kesken 7. heinäkuuta 1999. Sopimuksen mukaan RUF tuli muuttaa poliittiseksi puolueeksi, minkä vuoksi kapinallisten johtaja, Foday Sankoh, nimitettiin strategisten resurssien hallinnasta vastaavan komission³¹⁷ puheenjohtajaksi sekä varapresidentiksi. Lisäksi RUF:lle annettiin neljä ministerin ja neljä varaministerin paikkaa hallituksessa. Kuten Abidjanin ja Conakryn sopimukset, myös Lomé'n sopimus takasi Foday Sankohille, kaikille taistelijoille sekä heidän kanssaan yhteistyötä tehneille täydellisen armahduksen kaikista konfliktin aikana tehdyistä sotarikoksista ja vakavista ihmisoikeuksien loukkauksista. YK:n ja ECOMOG:n tuli muodostaa yhdessä puolueeton rauhanturvajoukko, jonka tehtävänä oli vastata aseistariisunnasta, kotiuttamisesta sekä entisten taistelijoiden uudelleen integroimisesta yhteiskuntaan. Lisäksi Sierra Leoneen tuli perustaa uusi armeija ja kaikkien palkkasotilaiden oli vetäydyttävä maasta.³¹⁸

4.3.2. Rauhansopimuksen rikkoontuminen ja Iso-Britannian sotilaallinen interventio

Monet Lomé'n rauhanneuvotteluihin osallistuneet, erityisesti Iso-Britannia ja Yhdysvallat, tulivat siihen päätökseen, että Sierra Leonen hallituksella ei ollut toista vaihtoehtoa päättää sisällissotaa kuin tehdä poliittinen sopimus RUF:n kanssa. Lähinnä nigerialaisista joukoista koostuva ECOMOG ei ollut enää valmis avustamaan presidentti Kabbahin hallitusta sisällissodan mahdollisessa sotilaallisessa ratkaisussa. Vaihtoehtojen vähäisyys Lomé'n neuvotteluissa johti siihen, että varmistaakseen Sierra Leonen sisällissodan päättymisen ja rauhan, presi-

³¹³ Rashid 2000.

³¹⁴ Hirsch 2001a, 81.

³¹⁵ Adebajo 2002, 98.

³¹⁶ the Lomé Peace Accord.

³¹⁷ Commission for the Management of Strategic Resources.

³¹⁸ Peace agreement between the Sierra Leone government and the Revolutionary United Front of Sierra Leone. The Lomé Peace Accord 1999.

dentti Kabbahin hallituksen oli annettava RUF:lle poliittista valtaa sekä taattava kapinallisille kiistanalainen armahdus sotarikoksista.³¹⁹

Lomén rauhansopimuksen solmiminen ei kuitenkaan tuottanut odotettuja vaikutuksia, sillä edelleen joulukuussa 1999 Sierra Leone oli jaettuna ECOMOG:n ja RUF:n kontrolloimiin alueisiin. Lisäksi RUF esti toistuvasti YK:n ja ECOMOG:n rauhanturvajoukon yritykset organisoida aseistariisunta ja taistelijoiden kotiuttaminen.³²⁰ YK oli vahvistanut läsnäoloansa Sierra Leonessa perustamalla elokuussa 1999 UNAMSIL³²¹-rauhanturvajoukot. 6000 rauhanturvaajan tehtävänä oli valvoa Lomén rauhansopimuksen täytäntöönpanoa³²², mutta UNAMSIL:n ongelmina olivat alhainen rahoitus, puutteellinen logistiikka ja huonot varusteet³²³.

Toukokuussa 2000, kun ECOMOG-joukot vetäytyivät Sierra Leonesta, RUF käytti välittömästi hyväkseen turvallisuustyhjiötä tekemällä sotilaallisen hyökkäyksen. RUF kaappasi lähes viisisataa YK:n rauhanturvaajaa, kun UNAMSIL yritti ottaa haltuunsa Konon ja Tongon timanttikentät. RUF:n kapinallisten varustautuessa palaamaan Freetowniin, brittiläiset laskuvarjojääkärit ja merivoimat saapuivat Sierra Leoneen evakuoimaan ulkomaalaiset, takaamaan pääkaupungin turvallisuuden sekä vahvistamaan YK:n rauhanturvajoukkoja. Rauhanturvaajien vapauttamista vaatinut massiivinen mielenosoitus päättyi 17 siviilin kuolemaan ja tuhansien loukkaantumiseen, kun Foday Sankohin taloa vartioineet kapinalliset ampuivat silmittömästi kohti väkijoukkoa heidän lähestyessään Sankohin taloa. Sankoh pidätettiin myöhemmin ja hänet asetettiin hallituksen valvontaan.³²⁴

Toukokuun lopussa presidentti Kabbah ilmoitti, että Foday Sankoh asetettaisiin syytteeseen Sierra Leonen lain mukaan. Kabbah pyysi lisäksi YK:n turvallisuusneuvostoa perustamaan Sierra Leoneen erikoistuomioistuimen, joka syyttäisi vastuullisimpia väkivallantekijöitä ja RUF:n johtajia kansainvälisen ja Sierra Leonen lain mukaan sotarikoksista ja rikoksista ihmisyyttä vastaan.³²⁵

³¹⁹ Adebajo 2002, 99.

³²⁰ Hirsch 2001a, 85-86.

³²¹ United Nations Mission in Sierra Leone (UNAMSIL).

³²² United Nations 1999.

³²³ Hirsch 2001a, 86-87. Ks. myös Connaughton 2001.

³²⁴ emt, 87-89. Ks. myös Keesing's Record of World Events 2000a.

³²⁵ Hirsch 2001a, 89.

4.3.3. Konfliktin päättyminen ja vaalit

Iso-Britannian lyhyt sotilaallinen interventio Sierra Leonessa toukokuusta kesäkuuhun 2000 vakautti tilanteen Freetownissa, ja pieni brittiläinen joukko-osasto jäi pääkaupunkiin muodostamaan Sierra Leonen uutta armeijaa. YK:n turvallisuusneuvosto asetti Sierra Leonen timantit kauppasaartoon heinäkuussa 2000, ja Yhdysvallat ja Britannia kritisoivat voimakkaasti Liberiää ja Burkina Faso RUF:n kapinallisten tukemisesta timanttien salakuljetuksen ja laittoman asekaupan avulla.³²⁶ Marraskuussa 2000 RUF hyväksyi Abujan tulitaukosopimuksen³²⁷, joka sisälsi sitoumuksen palata Lomé'n rauhansopimuksen ehtoihin kuten aseistariisuntaan ja kotiuttamisiin³²⁸. YK:n turvallisuusneuvosto päätti lisätä maaliskuussa 2001 UNAMSIL:n joukkovahvuuden 17 500 rauhanturvaajaan³²⁹, ja vuonna 2001 UNAMSIL olikin YK:n suurin rauhanturvaoperaatio³³⁰.

UNAMSIL-rauhanturvajoukkojen ja brittiläisten kouluttaman Sierra Leonen uuden armeijan vahva läsnäolo lisäsi rauhan mahdollisuutta Sierra Leonessa. Tammikuussa 2002 taistelijoitten aseistariisunta saatiin valmiiksi ja hallitus julisti Sierra Leonen konfliktin virallisesti päättyneeksi.³³¹ Toukokuussa 2002 Sierra Leonessa pidettiin parlamentti- ja presidentinvaalit, jotka voitti SLPP ja puolueen johtaja, Ahmad Tejan Kabbah, valittiin uudelleen Sierra Leonen presidentiksi. SLPP sai 83 paikkaa parlamentissa, APC-puolue 27 paikkaa ja PLP³³², joka on AFRC:n seuraaja, 2 paikkaa. Parlamenttivaalien merkittävin tulos on, että RUF³³³ ei saanut yhtään paikkaa parlamentissa.³³⁴

Vuoden 2002 vaalien uskotaan vahvistavan Sierra Leonen rauhaa sekä kasvattavan poliittisen järjestelmän legitimitettä, mutta vapaat vaalit yksinään eivät takaa demokratiaa ja legitimitettä, vaan valitun hallituksen on noudatettava hyvän hallintotavan periaatteita³³⁵. Sierra Leonen poliittisen kulttuurin on muututtava niin, että poliittinen eliitti asettaa valtion ja kan-

³²⁶ Adebajo 2002, 102.

³²⁷ Abuja Ceasefire Agreement.

³²⁸ O'Flaherty 2004, 37. Ks. myös Keesing's Record of World Events 2000b.

³²⁹ United Nations 2001.

³³⁰ Hirsch 2001b, 152.

³³¹ Evenson 2004, 738. Ks. myös Keesing's Record of World Events 2002a.

³³² People's Liberation Party.

³³³ Revolutionary United Front Party.

³³⁴ Kandeh 2003, 189-191, 203, 206. Ks. myös Keesing's Record of World Events 2002b.

³³⁵ emt, 190.

san edun henkilökohtaisen hyödyn edelle. Demokraattisia arvoja, lakia, ihmisoikeuksia ja suvaitsevaisuutta on kunnioitettava myös käytännössä eikä vain teoriassa.³³⁶

4.3.4. *Negatiivisen rauhan saavuttaminen*

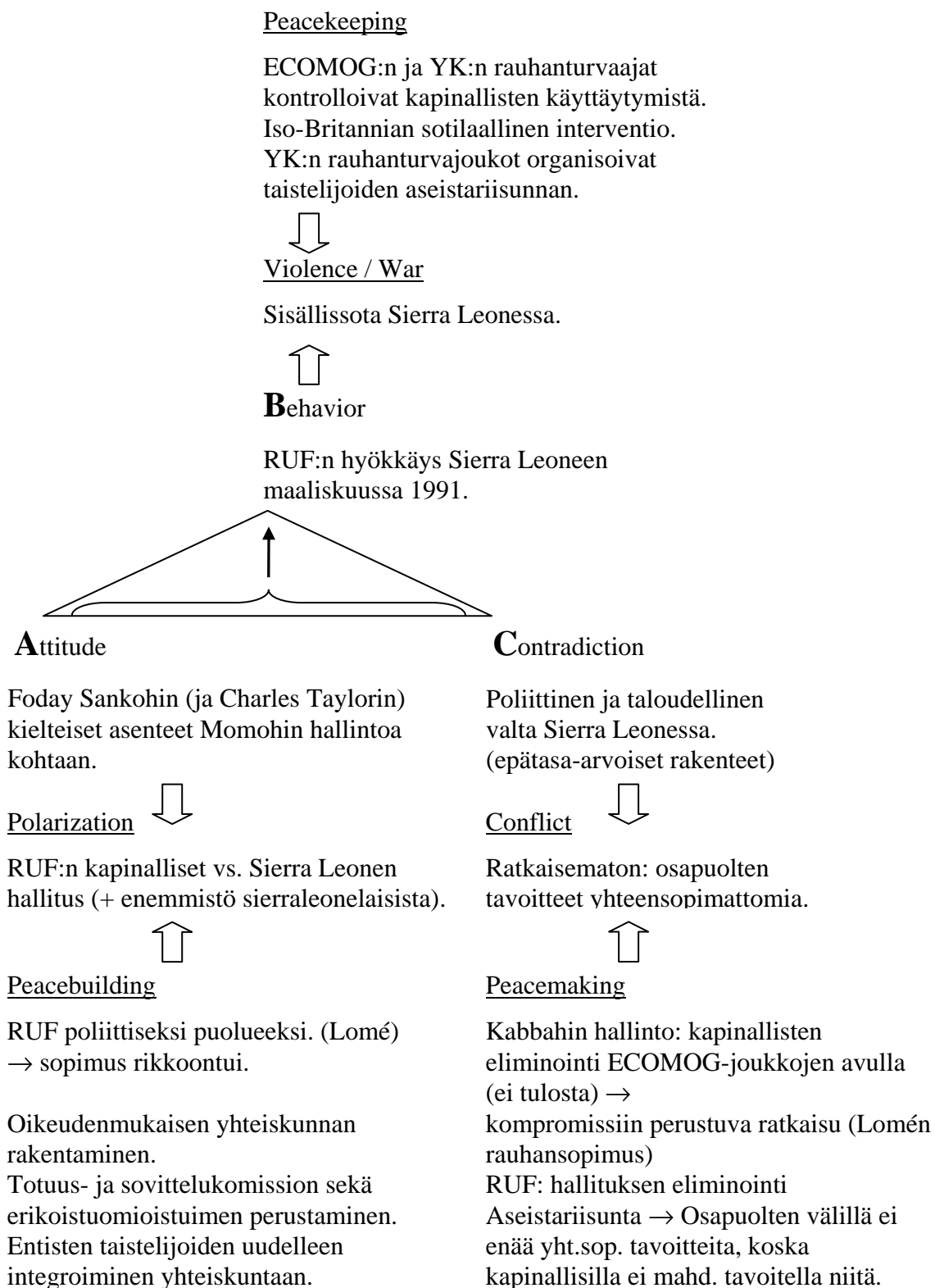
Sierra Leonen konfliktin hallinta perustui vuosina 1999-2002 kapinallisten käyttäytymisen kontrollointiin ja osapuolten välisen ristiriidan ratkaisemiseen. Konfliktin hallinta oli suurelta osin ulkoista, sillä kapinallisten käyttäytymistä kontrolloi Länsi-Afrikan talousyhteisön ECOMOG-joukkojen ja YK:n rauhanturvaajien lisäksi lopulta myös Iso-Britannian sotilaat. Osapuolten välisen ristiriidan ratkaisemiseen tähänneisiin neuvotteluihin taas osallistui Sierra Leonen hallituksen ja RUF:n lisäksi myös monia valtioita sekä alueellisia ja kansainvälisiä järjestöjä.

Uudelleen valtaan asetettu presidentti Kabbahin hallinto pyrki aluksi ratkaisemaan osapuolten välisen ristiriidan säilyttämällä yhteensopimattomat tavoitteet, koska niiden poistaminen Abidjanin ja Conakryn sopimuksilla ei ollut tuottanut toivottua tulosta. Kabbahin hallinnon tavoitteena oli eliminoida kapinalliset ECOMOG-joukkojen avulla, mutta huonosti koulutetut ECOMOG:n sotilaat eivät kyenneet voittamaan RUF:n ja AFRC:n liittoumaa. Kapinallisten käyttäytymisen kontrollointiin liittyvien ongelmien sekä ulkopuolisten toimijoiden painostuksen vuoksi Kabbahin oli lopulta suostuttava neuvotteluihin kapinallisten kanssa, jotta sisällissodan päätyminen ja rauha olisi mahdollista. Kuten Abidjanin sopimuksessa, myös Lomé'n rauhansopimuksessa osapuolten yhteensopimattomat tavoitteet poistettiin kompromissiin perustuvalla ratkaisulla, sillä poliittinen ja taloudellinen valta jaettiin Sierra Leonen hallituksen ja RUF:n kesken. Tällä kertaa hallituksen oli kuitenkin heikon neuvotteluasemansa vuoksi luovutettava kapinallisille huomattavasti enemmän poliittista ja taloudellista valtaa kuin Abidjanin sopimuksessa. (ks. Kuva 7)

Kapinallisille annetuista suurista myönnytyksistä huolimatta Sierra Leonen konflikti ei päätynyt Lomé'n rauhansopimuksen allekirjoittamiseen, sillä kapinalliset eivät suostuneet täyttämään omaa osuuttaan sopimuksesta, vaan jatkoivat sen sijaan konfliktikäyttäytymistä. YK:n rauhanturvaajiin kohdistuneen hyökkäyksen seurauksena Iso-Britannia päätti vastata kapinallisten väkivaltaan väkivallalla ja lähetti joukkojaan Sierra Leoneen. Iso-Britannian sotilaallinen interventio, YK:n asettama kauppasaarto timanteille sekä ulkopuolisten toimijoiden pai-

³³⁶ Hirsch 2001a, 105.

nostus RUF:ia tukevia valtioita kohtaan ajoi kapinalliset ahtaalle ja he hyväksyivät Abujan tulitaukosopimuksen. Vahvistuneet UNAMSIL-rauhanturvajoukot suorittivat taistelijoiden aseistariisunnan sopimuksen mukaan ja Sierra Leonen hallitus julisti konfliktin päättyneeksi. (ks. Kuva 7)

Kuva 7. Sierra Leonen konfliktin hallinta vuosina 1999-2002

Sierra Leonen konfliktin ratkaisemiseen johtanut prosessi alkoi Iso-Britannian sotilaallisesta interventtiosta, sillä intervention seurauksena kapinalliset suostuivat aseistariisuntaan ja konfliktikäyttäytyminen lakkasi lopullisesti. Kohdassa 2.4.1. mainitun Galtungin määritelmän mukaan konfliktin päätyminen edellyttää juuri konfliktikäyttäytymisen lopullista lakkaamista, sillä kuten Sierra Leonen konflikti osoittaa, konfliktikäyttäytyminen voi jatkua konfliktin ratkaisemisesta huolimatta, koska tehtyjä sopimuksia ei kannateta. Aseistariisunnan vuoksi kapinallisten mahdollisuudet tavoitella poliittista ja taloudellista valtaa heikkenivät huomattavasti ja siten osapuolten välillä ei ollut enää yhteensopimattomia tavoitteita. Sekä Sierra Leonen hallitus että RUF hävisivät konfliktissa, mutta Galtungin kriteereiden mukaan RUF on häviöjä, koska Lomé'n rauhansopimuksen rikkomisen vuoksi kapinalliset eivät saaneet yhtään poliittista ja taloudellista valtaa. RUF:n kapinallisryhmän johtaja, Foday Sankoh, ja muut vastuullisimmat väkivallantekijät asetettiin lisäksi syytteeseen sotarikoksista. Sierra Leonessa saavutettiin kohdassa 2.2.2. esitetyn Galtungin määritelmän mukaan negatiivinen rauha tammikuussa 2002, kun hallitus julisti konfliktin virallisesti päättyneeksi.

4.3.5. Ongelmat konfliktin ratkaisemisessa

Sierra Leonessa tapahtunutta luonnonvarojen laitonta hyödyntämistä, valtion instituutioiden romahtamista sekä syvän kuilun syntymistä pienen eliitin ja köyhän enemmistön välille ei yritetty estää alueellisesti tai kansainvälisesti, sillä Sierra Leone oli naapurivaltioilleen ja kansainvälisille toimijoille pieni ja taloudellisesti merkityksetön valtio³³⁷. YK:n turvallisuusneuvoston pysyvistä jäsenistä vain Iso-Britannia, Sierra Leonen entinen siirtomaavalta, oli kiinnostunut Sierra Leonesta³³⁸. Konflikti sai kansainvälistä huomiota vuoden 1997 vallankaappauksen jälkeen³³⁹, mutta Somalian ja Ruandan vaikeiden kokemusten vuoksi, länsimaat eivät suostuneet lähettämään rauhanturvaajiaan valtioon, jota ne pitivät poliittisesti vaarallisena ja strategisesti merkityksettömänä³⁴⁰.

Kohdassa 2.3.2. esitetyn Galtungin määritelmän mukaan Sierra Leonen konflikti oli ennen näkyvälle tasolle siirtymistä pitkään piilevällä tasolla, koska yhteiskuntajärjestelmässä oli rakenteellista väkivaltaa. Vaikka epätasa-arvoiset rakenteet eivät olleet varsinaisesti kapinallisten hyökkäyksen syynä, Sierra Leonen konflikti ja etenkin sen laajeneminen ja pitkittyminen

³³⁷ Hirsch 2001a, 14.

³³⁸ Adebajo 2002, 80.

³³⁹ Hirsch 2001b, 152.

³⁴⁰ Adebajo 2002, 104.

nen olisi mahdollisesti voitu estää, jos alueelliset ja kansainväliset toimijat olisivat puuttuneet aiemmin Sierra Leonen tilanteeseen. Sierra Leonen konflikti eteni toisin sanoen väkivallan asteelle osittain siitä syystä, että piilevällä tasolla olleeseen konfliktiin ei kiinnitetty mitään huomiota.

William Reno mukaan perinteiset diplomaattiset konfliktin ratkaisustrategiat epäonnistuivat Sierra Leonen konfliktin ratkaisemisessa. Reno huomauttaa, että konfliktin ratkaiseminen valtiossa, jossa instituutiot ovat romahtaneet vuosikymmeniä kestäneen korruption seurauksena, eroaa huomattavasti niiden sisällissotien ratkaisemisesta, joissa on selvät ideologiset vastustajat. Sierra Leonen konfliktissa kapinalliset vakuuttivat rauhansopimuksista neuvoteltaessa, että RUF muutettaisiin poliittiseksi puolueeksi. Todellisuudessa kapinalliset käyttivät sopimuksia hyväkseen vahvistaakseen hallintaansa timanttirikkailla alueilla sekä saadakseen suojan laitonta timanttikauppaa varten.³⁴¹

Sierra Leonen konflikti osoittaa kohdassa 2.4.1. mainitun Galtungin näkemyksen mukaan, että konfliktia ei ole välttämättä ratkaistu, vaikka molemmat osapuolet allekirjoittavat neuvotellun sopimuksen. Sierra Leonen konfliktissa kapinalliset olivat toistuvasti epärehellisiä sopimuksista neuvoteltaessa, sillä myönteisistä sopimusehdoista huolimatta kapinallisilla ei ollut aikomustakaan noudattaa niitä. Sopimuksen teossa tulisi Galtungin mukaan lisäksi kiinnittää huomiota sopimusta tukeviin rakenteellisiin tekijöihin. Abidjanin ja Lomé'n rauhansopimuksista neuvoteltaessa Kabbahin hallinnon oli kuitenkin vastineeksi sopimusten hyväksymisestä taattava kapinallisille armahdus sotarikoksista, vaikka päätös ei tukenutkaan konfliktin jälkeistä prosessia ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan rakentamista.

Poliittisten tekijöiden lisäksi Sierra Leonen sisällissodan syttymiseen ja pitkittymiseen johtivat taloudelliset pyrkimykset hallita valtion arvokkaita mineraalivaroja, erityisesti timantteja. John L. Hirsch toteaa, että Sankoh ja Taylor, sekä useat aseiden välittäjät ja timanttikauppiat, hyötyivät konfliktin jatkamisesta, minkä vuoksi sisällissodan ratkaiseminen neuvottelujen avulla oli vaikeaa. Hallituksen kyvyttömyys ohjata Sierra Leonen timanttikauppa virallisten kanavien kautta mahdollisti timanttien salakuljetuksen Liberian ja Norsunluurannikon kautta, minkä avulla Sankoh ja Taylor rahoittivat sotaa sekä keräsivät suunnattomat hyödyt.³⁴² Reno korostaa, että RUF:n poliittinen valta perustui timanttien hallintaan, samoin kuin oli niiden

³⁴¹ Reno 2001, 219, 221, 223.

³⁴² Hirsch 2001a, 15.

sierraleonelaisten poliitikkojen valta perustunut, joita vastaan RUF oli ilmoittanut taistelevansa. Tämän vuoksi RUF ei voinut sallia Lomé'n rauhansopimuksen avainehtojen täyttämistä, jotka olisivat merkinneet timanttirikkaiden alueiden hallinnan siirtymistä UNAMSIL:n rauhanturvajoukoille sekä aseistariisunutta.³⁴³

Kansainväliset toimijat eivät kyenneet valitsemaan Sierra Leonen konfliktin ratkaisemiseen yhtenäistä strategiaa, vaan konfliktia yritettiin ratkaista ensin kukistamalla RUF, sitten sisällyttämällä kapinalliset laajennettuun hallitukseen ja lopuksi tuomalla RUF:n johtajat erikoistuomioistuimen eteen³⁴⁴. Renon mukaan YK:n ja Yhdysvaltojen byrokraattiset konfliktin ratkaisustrategiat eivät toimi ns. ”uusien sotien” ratkaisemisessa³⁴⁵. Yhdysvallat, joka asetti Sierra Leonen konfliktin ratkaisemisen ennen kaikkea Iso-Britannian vastuulle³⁴⁶, pyrki etsimään yleistä, kulttuureista riippumatonta ratkaisustrategiaa, ja YK:n neuvottelemista korostava ratkaisumalli heijasti selvästi voimankäytön rajoituksia. Iso-Britannian ratkaisustrategia sisälsi huomattavasti enemmän voimankäyttöä Sierra Leonen hallitusta vastaan taistelevia joukkoja kohtaan kuin UNAMSIL pystyi sotilaallisesti ja diplomaattisesti järjestämään. Reno toteaa, että Iso-Britanniassa oli YK:ta ja Yhdysvaltoja selvempi poliittinen ja sotilaallinen näkemys siitä, mitä konfliktin ratkaiseminen vaatii valtiossa, jossa instituutiot ovat romahtaneet.³⁴⁷

Ratkaistessaan Sierra Leonen konfliktia, sekä YK:n että Iso-Britannian joukot havaitsivat, että itsenäisiin taistelijajoukkoihin oli vaikea vaikuttaa riippumatta siitä oliko joukko Sierra Leonen hallituksen puolella tai sitä vastaan. Nämä joukot vaihtoivat uskollisuuttaan ja saattoivat samanaikaisesti taistella vastaan ja väittää olevansa liitossa saman organisaation kanssa. Sierra Leonen konfliktissa ei ollut ”armeijaa”, joka olisi voinut antautua ja tämän vuoksi irrallisten ja hajautettujen taistelijajoukkojen kukistaminen vaati Renon mukaan fyysistä haltuunottoa ja hallintoa.³⁴⁸

³⁴³ Reno 2001, 222.

³⁴⁴ Hirsch 2001b, 146.

³⁴⁵ Reno 2001, 225.

³⁴⁶ Hirsch 2001b, 154.

³⁴⁷ Reno 2001, 224-225.

³⁴⁸ *ibid.*

4.4. Konfliktin jälkeinen prosessi: kohti positiivista rauhaa

4.4.1. YK tukena oikeudenmukaisen yhteiskunnan rakentamisessa

Kuten kohdassa 4.3.4. totesin, Sierra Leonessa saavutettiin negatiivinen rauha tammikuussa 2002, kun hallitus julisti konfliktin virallisesti päättyneeksi. Galtungin mukaan konfliktin ratkaisemisen ei tulisi kuitenkaan koskaan päättyä negatiivisen rauhan saavuttamiseen, vaan päämääränä tulisi aina olla positiivinen rauha. Konfliktin päättyttyä alkaa toisin sanoen konfliktin jälkeinen prosessi, rauhanrakentaminen, jotta kahden toisistaan eriytyneen ryhmän, RUF:n kapinallisten ja kapinallisten vastustajien, olisi mahdollista yhdistyä uudelleen yhdeksi ryhmäksi. Yhdistyminen edellyttää oikeudenmukaisen yhteiskunnan rakentamista, josta puuttuu niin suora kuin rakenteellinenkin väkivalta. (ks. Kuva 7)

Vuoden 2005 lopussa päättyneellä YK:n UNAMSIL-rauhanturvaoperaatiolla oli merkittävä osa Sierra Leonen konfliktin jälkeisessä prosessissa. Taistelijoiden aseistariisun jälkeen YK:n rauhanturvaajat avustivat hallituksen auktoriteetin palauttamisessa, valtion poliisivoimien uudelleen muodostamisessa sekä pakolaisten kotiuttamisessa. Rauhanturvajoukot rakensivat myös uudelleen kouluja ja terveysasemia sekä avustivat laittoman timanttikaupan estämisessä ja entisten taistelijoiden uudelleen integroimisessa yhteiskuntaan. UNAMSIL suoritti siis alun vaikeuksien jälkeen lähes kaikki turvallisuusneuvoston määräämät tehtävät ja siten operaatiota pidetäänkin menestyksenä.³⁴⁹

UNAMSIL-rauhanturvaoperaation merkittävästä työstä huolimatta Sierra Leonen konfliktin jälkeisessä prosessissa on vielä monia haasteita. Valtion instituutiot, erityisesti oikeuslaitos, ovat heikkoja ja huonon taloudellisen tilanteen vuoksi valtio ei kykene tarjoamaan riittävästi terveys- ja koulutuspalveluja. Tuhannet entiset taistelijat ovat lisäksi edelleen työttöminä.³⁵⁰ YK:n turvallisuusneuvosto perusti elokuussa 2005 UNIOSIL:n³⁵¹, jonka tehtävänä oli tukea Sierra Leonen hallitusta vuoden ajan rauhanrakentamisessa³⁵². Tammikuussa 2006 työnsä aloittanut UNIOSIL avusti hallitusta muun muassa valtion instituutioiden kehittämisessä sekä ihmisoikeuksien vahvistamisessa³⁵³.

³⁴⁹ United Nations 2005a. Ks. myös Wiharta 2006, 147-148.

³⁵⁰ *ibid.*

³⁵¹ United Nations Integrated Office in Sierra Leone.

³⁵² United Nations 2005b.

³⁵³ United Nations 2006.

4.4.2. Totuus- ja sovittelukomission sekä erikoistuomioistuimen vaativa työ

Lomé'n sopimuksella perustetulla totuus- ja sovittelukomissiolla³⁵⁴ sekä YK:n ja Sierra Leonen hallituksen tammikuussa 2002 perustamalla erikoistuomioistuimella³⁵⁵ on ollut myös huomattava osa Sierra Leonen konfliktin jälkeisessä prosessissa. Elokuussa 2004 raporttinsa julkistaneen totuus- ja sovittelukomission tehtävänä oli lopettaa väkivallan kierre, tarjota sekä ihmis-oikeusrikkomusten uhreille että tekijöille tilaisuus kertoa tarinansa, sekä muodostaa selvä kuva menneisyydestä ja siten mahdollistaa aito sovinto. Erikoistuomioistuin taas asettaa syytteeseen ne henkilöt, joilla on suurin vastuu sodassa tehdyistä raakuuksista.³⁵⁶

Totuus- ja sovittelukomission sekä erikoistuomioistuimen työtä on vaikeuttanut se, että konfliktissa raakuuksia tekivät kapinallisten lisäksi myös hallituksen joukot, siviilipuolustusjoukot ja jopa ECOMOG:n rauhanturvaajat. Jotkut syyllisistä olivat itse ensin uhreja, poikia ja tyttöjä, jotka kaapattiin kotoaan ja joilta vietiin lapsuus sekä mahdollisuus koulutukseen ja työhön. Entisten taistelijoiden uudelleen integroiminen yhteiskuntaan onkin ollut konfliktin jälkeisen politiikan tärkein tavoite, sillä monet näistä taistelijoista ovat perheistään ja yhteisöstään vieraantuneita nuoria.³⁵⁷

Erikoistuomioistuin on asettanut tähän mennessä syytteeseen 13 henkilöä, joiden mukana on muutamia konfliktin pahamaineisimpia henkilöitä kuten Foday Sankoh, Johnny Paul Koroma ja Charles Taylor. Kolmestatoista syytetystä yhdeksän on vankilassa Sierra Leonessa ja kaksi on kuollut, joista toinen on Foday Sankoh. Johnny Paul Koroman olinpaikka ei ole tiedossa³⁵⁸, ja Charles Taylor odottaa parhaillaan vankilassa lähellä Haagia kansainvälisen rikostuomioistuimen³⁵⁹ oikeudenkäynnin alkamista³⁶⁰.

Vaikka totuus- ja sovittelukomission sekä erikoistuomioistuimen työ tukee Sierra Leonen konfliktin jälkeistä prosessia, valtion yhdistäminen ja tulevien väärinkäytösten estäminen vaa-

³⁵⁴ Truth and Reconciliation Commission.

³⁵⁵ Special Court.

³⁵⁶ Evenson 2004, 737, 741. Ks. myös < <http://trcsierraleone.org/drwebsite/publish/index.shtml>>

³⁵⁷ emt, 738-739, 762-763.

³⁵⁸ emt, 741. Ks. myös < <http://www.sc-sl.org/index.html>>

³⁵⁹ International Criminal Court, ICC.

³⁶⁰ Simons 2006.

tii enemmän kuin oikeuden toteutumista ja sovittelua. Jokapäiväisen elämän taloudellisia ja sosiaalisia olosuhteita on parannettava Sierra Leonessa huomattavilla investoinneilla.³⁶¹

³⁶¹ Evenson 2004, 739.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

Kuten kohdassa 1.2. totesin, tutkielmani toissijaisia tutkimuskysymyksiä ovat: *mitä ratkaisumenetelmiä Sierra Leonen konfliktin ratkaisemisessa käytettiin sekä miten käytetyt menetelmät toimivat konfliktin ratkaisemisessa*. Ensisijainen tutkimuskysymys on: *miten Sierra Leonen konfliktin ratkaiseminen vastaa Johan Galtungin näkemystä konfliktien ratkaisemisesta*. Esitän seuraavassa tiivistelmän tutkimustuloksista tutkielmani neljännessä luvussa tekemäni analyysin perusteella sekä pohdin lopuksi lyhyesti tutkimukseni merkitystä ja jatkotutkimusaiheita.

Analyysissä osoitin, että Galtungin muodostama konfliktikolmio soveltuu hyvin konfliktien laajenemisen ja supistumisen tutkimiseen. (ks. Kuva 5, Kuva 6 ja Kuva 7) Sierra Leonen konflikti laajeni tuhoavaan käyttäytymiseen kielteisten asenteiden ja osapuolten välisen ristiriidan seurauksena. RUF:n kapinallisryhmän ja Sierra Leonen hallituksen tavoitteet olivat toisin sanoen yhteensopimattomat, koska kapinallisten tavoitteena oli päästä valtaan ja Sierra Leonen hallituksen tavoitteena pysyä vallassa. Konfliktia yritti hallita ja supistaa varsinaisesti vain toinen konfliktin osapuoli, Sierra Leonen hallitus, sillä RUF:n päämääränä oli laajentaa konfliktia siten, että kapinalliset voisivat eliminoida hallituksen sekä kaapata samalla poliittisen ja taloudellisen vallan Sierrassa. Konfliktin hallinta oli sekä sisäistä että ulkoista ja perustui osapuolten välisen ristiriidan ratkaisemiseen ja kapinallisten käyttäytymisen kontrollointiin. Sierra Leonen hallitus yritti ratkaista osapuolten välisen ristiriidan sekä säilyttämällä että poistamalla yhteensopimattomat tavoitteet, mutta kaikki yritykset epäonnistuivat. RUF:n eliminointi siten, että kapinalliset eivät voisi pyrkiä enää tavoitteisiinsa, epäonnistui, koska kapinalliset menestyivät sissisodassa Sierra Leonen armeijaa ja Länsi-Afrikan talousyhteisön ECOMOG-joukkoja paremmin. Yhteensopimattomien tavoitteiden poistaminen kompromissiratkaisuun perustuvilla Abidjanin ja Lomé'n rauhansopimuksilla taas epäonnistui, koska vakuutteluista huolimatta kapinalliset eivät todellisuudessa halunneet täyttää heille myönteisiä sopimusehtoja, sillä se olisi merkinnyt timanttirikkaiden alueiden hallinnan menettämistä ja aseistariisunutta. Koska yritykset ratkaista osapuolten välinen ristiriita epäonnistuivat toistuvasti, Sierra Leonen konfliktia hallittiin myös kontrolloimalla kapinallisten käyttäytymistä, johon osallistuivat Sierra Leonen armeijan ja kamajors-taistelijoiden lisäksi myös eteläafrikkalaiset palkkasotilaat, ECOMOG-joukot, YK:n rauhanturvaajat sekä lopulta Iso-Britannian sotilaat. Sierra Leonen konfliktin ratkaisemiseen johtanut prosessi alkoi Iso-Britannian sotilaallisesta interventtiosta, sillä intervention seurauksena kapinalliset suostuivat

aseistariisuntaan ja konfliktikäyttäytyminen lakkasi lopullisesti. Aseistariisunnan vuoksi kapinallisten mahdollisuudet tavoitella poliittista ja taloudellista valtaa heikkenivät huomattavasti ja siten osapuolten välillä ei ollut enää yhteensopimattomia tavoitteita.

Analyysini Sierra Leonen konfliktin ratkaisemisesta vahvistaa Galtungin näkemyksen, jonka mukaan konfliktia ei ole välttämättä ratkaistu, vaikka molemmat osapuolet allekirjoittavat neuvotellun sopimuksen. Sierra Leonen konfliktissa kapinalliset olivat toistuvasti epärehellisiä sopimuksista neuvoteltaessa, sillä myönteisistä sopimusehdoista huolimatta kapinalliset jatkoivat konfliktikäyttäytymistä. Analyysi osoittaa myös, että sopimuksen teossa tulisi Galtungin näkemyksen mukaan kiinnittää huomiota sopimusta tukeviin rakenteellisiin tekijöihin. Konfliktin rakentava ja pysyvä muutos edellyttää siis konfliktikolmion kaikkien kulmien – ristiriidan, asenteiden ja käyttäytymisen – käsittelemistä ja muuttamista. Sierra Leonen konfliktin ratkaisemisessa keskityttiin joko osapuolten välisen ristiriidan ratkaisemiseen tai kapinallisten käyttäytymisen kontrollointiin, mutta asenteita ei esimerkiksi Abidjanin ja Lomé'n rauhansopimuksista neuvoteltaessa käsitelty ja muutettu siten, että kahden toisistaan eriytyneen ryhmän, RUF:n kapinallisten ja kapinallisten vastustajien, olisi ollut mahdollista yhdistyä uudelleen yhdeksi ryhmäksi konfliktin päätyttyä. Abidjanin ja Lomé'n rauhansopimuksissa kapinallisille pakon edessä taattu armahdus sotarikoksista ei toisin sanoen tukenut konfliktin jälkeistä prosessia ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan rakentamista. Sierra Leonen konflikti muuttui pysyvästi vasta, kun kapinallisten aseistariisunnan seurauksena osapuolten yhteensopimattomat tavoitteet poistuivat ja konfliktikäyttäytyminen lakkasi. Asenteita käsiteltiin perustamalla Sierra Leoneen totuus- ja sovittelukomissio sekä erikoistuomioistuin.

Analyysistä ilmenee, että Sierra Leonen konfliktin ratkaisemisessa yritykset poistaa osapuolten yhteensopimattomat tavoitteet neuvottelemalla epäonnistuivat. Perinteiset diplomaattiset konfliktin ratkaisustrategiat soveltuvat yleensä ns. ”klassisten sisällissotien” ratkaisemiseen, joissa on selvät ideologiset tai näkemykselliset vastustajat ja joiden ratkaisemisessa korostetaan valtion instituutioiden hallinnon jakamista neuvotelluilla sopimuksilla. Sierra Leonen konflikti on kuitenkin esimerkki ns. ”uusista sodista”, jossa aseistetut ryhmät taistelivat resurssien hallinnasta valtion instituutioiden romahtamisen jälkeen. Konfliktin ratkaiseminen neuvottelujen avulla oli vaikeaa, koska Foday Sankoh ja Charles Taylor, sekä useat aseiden välittäjät ja timanttikauppiaat, hyötyivät konfliktin jatkamisesta. Kapinalliset eivät toisin sanoen voineet sallia sopimusehtojen täyttämistä, sillä se olisi merkinnyt timanttirikkaiden alueiden hallinnan menettämistä ja aseistariisuntaa. Konfliktissa ei ollut myöskään ”armeijaa”, joka olisi voinut antautua, vaan itsenäisiä ja irrallisia taistelijajoukkoja, jotka vaihtoivat uskol-

lisuuttaan ja saattoivat samanaikaisesti taistella vastaan ja väittää olevansa liitossa saman organisaation kanssa. Tämän vuoksi Sierra Leonen konfliktin ratkaiseminen vaati voimankäyttöä, jota Iso-Britannian sotilaallinen interventio tarjosi.

Konfliktin ratkaiseminen väkivallalla ei vastaa Galtungin näkemystä konfliktien ratkaisemisesta, sillä Galtungin mukaan konflikteja tulisi käsitellä luovasti ja väkivallattomasti. Väkivallan käyttö ei toisin sanoen koskaan johda kestäväan tulokseen, koska väkivalta synnyttää aina väkivaltaa. Väkivallattomia konfliktinratkaisumenetelmiä tulisi luonnollisesti käyttää mahdollisimman paljon niin toimija- kuin rakenteellisissa konflikteissakin, mutta kuten analyysi osoittaa, Sierra Leonen konfliktin ratkaisemisessa väkivallattomat ratkaisumenetelmät eivät toimineet. Sierra Leonen konfliktin ratkaiseminen vaati voimankäyttöä, koska kapinalliset jatkoivat väkivaltaista konfliktikäyttäytymistä sekä poliittisen ja taloudellisen vallan tavoittelua sopimuksista huolimatta.

Analyysistä ilmenee, että Sierra Leonen konflikti oli Galtungin määritelmän mukaan ennen näkyvälle tasolle siirtymistä pitkään piilevällä tasolla, koska Sierra Leonen yhteiskuntajärjestelmässä oli rakenteellista väkivaltaa. Olemassa olevat resurssit ja mahdollisuudet jakautuivat epätasaisesti pienen eliittiryhmän ja köyhän enemmistön välillä, ja hallituksen virkamiehet käyttivät valtion resursseja mieluummin oman hyödyn kasvattamiseen kuin kansan aseman parantamiseen. Rakenteellisen väkivallan lisääntymistä Sierra Leonessa ei kuitenkaan yritetty estää alueellisesti tai kansainvälisesti, sillä Sierra Leone oli naapurivaltioilleen ja kansainvälisille toimijoille pieni ja taloudellisesti merkityksetön valtio. Rakenteellinen väkivalta tuotti Sierra Leoneen lukuisia epätoivoisia ja yhteiskunnasta vieraantuneita nuoria, joista monet liittyivät mielellään RUF:n kapinallisryhmään, sillä kapinalliset julistivat taistelevansa epätaasa-arvoisia rakenteita vastaan. Todellisuudessa kapinalliset halusivat kuitenkin hyötyä valtion resursseista samalla tavoin kuin niitä varastelevat hallituksen virkamiehet. Suurin osa sierraleonelaisista ei tukenutkaan RUF:ia, vaan vihasi kapinallisia heidän raakojen menetelmien vuoksi. Vaikka epätasa-arvoiset rakenteet eivät siis olleet varsinaisesti kapinallisten hyökkäyksen syynä, Sierra Leonen konflikti ja etenkin sen laajeneminen ja pitkittyminen olisi mahdollisesti voitu estää, jos alueelliset ja kansainväliset toimijat olisivat puuttuneet aiemmin Sierra Leonen tilanteeseen. Sierra Leonen konflikti eteni toisin sanoen väkivallan asteelle osittain siitä syystä, että piilevällä tasolla olleeseen konfliktiin ei kiinnitetty mitään huomiota.

Analyysini Sierra Leonen konfliktin ratkaisemisesta osoittaa, että Galtungin näkemyksen avulla konfliktin ratkaisemista on mahdollista analysoida laajasti, vaikkakin Galtung välillä

syventyy liiaksi vain epäsymmetristen rakenteellisten konfliktien ratkaisemiseen. Esimerkiksi rauhanturvaamisessa Galtung ei kiinnitä niinkään huomiota ulkopuoliseen toimijaan ja tämän kykyyn suoriutua tehtävästä, vaan korostaa symmetristen ja epäsymmetristen konfliktien erottamista. Vaikka Sierra Leonen konfliktissa oli piirteitä rakenteellisesta konfliktista yhteiskuntajärjestelmässä olevan rakenteellisen väkivallan vuoksi, konflikti luokitellaan symmetriseksi toimijakonfliktiksi. Sierra Leonen konfliktissa molemmat osapuolet, RUF ja Sierra Leonen hallitus, tiedostivat toisin sanoen välillään olevan ristiriidan ja molemmilla osapuolilla oli yhtä suuret resurssit toistensa hävittämiseen. Sierra Leonen konfliktissa rauhanturvaamista harjoittivat useat ulkopuoliset toimijat ja siten mahdollisessa jatkotutkimuksessa olisi mielenkiintoista analysoida enemmän juuri ulkopuolisia toimijoita sekä heidän kykyään suoriutua tehtävästä.

Tutkimukseni päämääränä oli lisätä tietoa valtioiden sisäisten konfliktien ratkaisemisesta osoittamalla, mitä Sierra Leonen konfliktin ratkaisemisesta voidaan oppia. Vaikka empiirisen tutkimuksen avulla menneestä saatu tieto ei välttämättä pidä paikkaansa tulevaisuudessa ja on lisäksi paikallista, tutkimukseni tutkimustulokset lisäävät tietoa Sierra Leonen sisällissodan kaltaisten konfliktien ratkaisemisesta. Tutkimukseni on hedelmällinen myös siinä mielessä, että se herättää uusia tutkimusaiheita ja edistää siten tieteen loputonta prosessia. Mahdollisessa jatkotutkimuksessa olisi mielenkiintoista tarkastella lähemmin edellä mainitun rauhanturvaamisen lisäksi myös konfliktin jälkeistä prosessia ja rauhanrakentamista.

LÄHTEET

Primääriaineisto

Adebajo, Adekeye (2002), *Building Peace in West Africa: Liberia, Sierra Leone and Guinea-Bissau*. Boulder: Rienner.

Adebajo, Adekeye – David Keen (2000), “Banquet for Warlords”, *World Today* 56 (7) : 8-10.

Bangura, Yusuf (2000), “Strategic policy failure and governance in Sierra Leone”, *The Journal of Modern African Studies* 38 (4): 551-577.

Connaughton, Richard (2001), *Military Intervention and Peacekeeping: the reality*. Aldershot: Ashgate.

ECOWAS six-month peace plan for Sierra Leone. The Conakry Accord. Päivätty 23.10.1997. <<http://www.sierra-leone.org/conakryaccord.html>>

Evenson, Elizabeth M. (2004), “Truth and justice in Sierra Leone: coordination between commission and court”, *Columbia law review* 104 (3): 730-767.

Francis, David J. (2000), “Torturous Path to Peace: The Lomé Accord and Postwar Peacebuilding in Sierra Leone”, *Security Dialogue* 31 (3): 357-373.

Hirsch, John L. (2001a), *Sierra Leone: Diamonds and the Struggle for Democracy*. Boulder: Rienner.

Hirsch, John L. (2001b), “War in Sierra Leone”, *Survival* 43 (3): 145-162.

Kandeh, Jimmy D. (2003), “Sierra Leone’s post-conflict elections of 2002”, *The Journal of Modern African Studies* 41 (2): 189-216.

Keesing’s Record of World Events. Päivätty 04/1992. Sierra Leone. Report of coup. <<http://keesings.gvpi.net>>

Keesing’s Record of World Events. Päivätty 11/1994. Sierra Leone. RUF rejection of cease-fire conditions. <<http://keesings.gvpi.net>>

Keesing’s Record of World Events. Päivätty 01/1996(a). Sierra Leone. Military Coup. <<http://keesings.gvpi.net>>

Keesing’s Record of World Events. Päivätty 02/1996(b). Sierra Leone. Multiparty elections. <<http://keesings.gvpi.net>>

Keesing’s Record of World Events. Päivätty 04/1996(c). Sierra Leone. Peace Talks. <<http://keesings.gvpi.net>>

Keesing’s Record of World Events. Päivätty 05/1996(d). Sierra Leone. Progress at peace talks. <<http://keesings.gvpi.net>>

Keesing's Record of World Events. Päivätty 10/1997. Sierra Leone. Agreement on restoration of civilian rule. <<http://keesings.gvpi.net>>

Keesing's Record of World Events. Päivätty 02/1998(a). Sierra Leone. Overthrow of military regime. <<http://keesings.gvpi.net>>

Keesing's Record of World Events. Päivätty 03/1998(b). Sierra Leone. Reinstatement of President Kabbah. <<http://keesings.gvpi.net>>

Keesing's Record of World Events. Päivätty 05/1999. Sierra Leone. Agreement of ceasefire. <<http://keesings.gvpi.net>>

Keesing's Record of World Events. Päivätty 05/2000(a). Sierra Leone. Breakdown of Peace Agreement. <<http://keesings.gvpi.net>>

Keesing's Record of World Events. Päivätty 11/2000(b). Sierra Leone. ECOWAS-brokered ceasefire. <<http://keesings.gvpi.net>>

Keesing's Record of World Events. Päivätty 01/2002(a). Sierra Leone. End of disarmament process. <<http://keesings.gvpi.net>>

Keesing's Record of World Events. Päivätty 01/2002(b). Sierra Leone. Presidential and legislative elections. <<http://keesings.gvpi.net>>

Lord, David (2000), "Introduction: the struggle for power and peace in Sierra Leone", *Accord* (9): Paying the price – The Sierra Leone peace process. Päivätty 09/2000. <<http://www.c-r.org/accord/s-leone/accord9/index.shtml>>

O'Flaherty, Michael (2004), "Sierra Leone's Peace Process: The Role of the Human rights Community", *Human Rights Quarterly* 26: 29-62.

Peace agreement between the Government of the Republic of Sierra Leone and the Revolutionary United Front of Sierra Leone. The Abidjan Accord. Päivätty 30.11.1996. <<http://www.sierra-leone.org/abidjanaccord.html>>

Peace agreement between the Government of the Republic of Sierra Leone and the Revolutionary United Front of Sierra Leone. The Lomé Peace Accord. Päivätty 7.7.1999. <<http://www.sierra-leone.org/lomeaccord.html>>

Peters, Krijn – Paul Richards (1998), Fighting with Open Eyes: Youth Combatants Talking about War in Sierra Leone. Teoksessa Bracken Patrick J. – Celia Petty (ed.), *Rethinking the Trauma of War*, ss. 76-111. London: Free Association Books.

Rashid, Ismail (2000), "The Lomé peace negotiations", *Accord* (9): Paying the price – The Sierra Leone peace process. Päivätty 09/2000. <<http://www.c-r.org/accord/s-leone/accord9/index.shtml>>

Reno, William (2001), "The Failure of Peacekeeping in Sierra Leone", *Current History* 100 (646): 219-225.

Simons, Marlise (2006), "Former Liberian President in the Hague for Trial", *The New York Times*. Päivätty 21.6.2006. <<http://www.nytimes.com/>>

United Nations (1998). Security Council, Resolution 1181. 13.7.1998.

United Nations (1999). Security Council, Resolution 1270. 22.8.1999.

United Nations (2001). Security Council, Resolution 1346. 30.3.2001.

United Nations. Päivätty 12/2005(a). UNAMSIL: A Success Story in Peacekeeping. <<http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unamsil/Overview.pdf>>

United Nations (2005b). Security Council, Resolution 1620. 31.8.2005.

United Nations (2006). Security Council, First report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Office in Sierra Leone. 28.4.2006.

Wiharta, Sharon (2006), Peace-building: the new international focus on Africa. Teoksessa *SIPRI Yearbook 2006: Armaments, Disarmament and International Security*, ss. 139-193. Oxford: Oxford University Press.

Sekundääriaineisto

Apunen, Osmo (1965), "Nykyhetki ja poliittisen historian tutkimus", *Suomalainen Suomi* 33 (7): 406-409.

Apunen, Osmo (1991), *Kansainvälisen politiikan metodologiset perusteet: oppihistoriallisia ääriiivoja erään tieteenalan vaiheista*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Barash, David P. (1991), *Introduction to peace studies*. Belmont (Calif.): Wadsworth.

Berndtson, Erkki (1995), *Politiikka tieteenä: johdatus valtio-opilliseen ajatteluun*. Helsinki: Painatuskeskus.

Boulding, Kenneth E. (1977), "Twelve Friendly Quarrels with Johan Galtung", *Journal of Peace Research* 14 (1): 75-86.

Brand-Jacobsen, Kai Frithjof (2002), Peace: The Goal and The Way. Teoksessa Galtung, Johan – Carl G. Jacobsen – Kai Frithjof Brand-Jacobsen (ed.), *Searching for Peace: The Road to TRANSCEND*, ss. 16-24. London: Pluto.

Carr, Edward Hallet (1963), *Mitä historia on: George Macaulay Trevelyanille omistettu luentosarja Cambridgen yliopistossa tammi-maaliskuussa 1961*. Helsinki: Otava.

Duroselle, Jean-Baptiste (1990), "Kansainvälisten suhteitten historia historioitsijan näkökulmasta", *Historiallinen Aikakauskirja* 88 (2): 123-131.

Galtung, Johan (1969), *Rauhantutkimus*. Helsinki: Weilin+Göös.

Galtung, Johan (1975a), Violence, Peace, and Peace Research. Teoksessa Galtung, Johan (ed.), *Essays in Peace Research, vol. 1. Peace: Research–Education–Action*, ss. 109-134. Copenhagen: Ejlers.

Galtung, Johan (1975b), Peace Thinking. Teoksessa Galtung, Johan (ed.), *Essays in Peace Research, vol. 1. Peace: Research–Education–Action*, ss. 76-107. Copenhagen: Ejlers.

Galtung Johan (1975c), Peace Research: Past Experiences and Future Perspectives. Teoksessa Galtung, Johan (toim.), *Essays in Peace Research, vol. 1. Peace: Research–Education–Action*, ss. 244-262. Copenhagen: Ejlers.

Galtung, Johan (1976), Three Approaches to Peace: Peacekeeping, Peacemaking, and Peacebuilding. Teoksessa Galtung, Johan (toim.), *Essays in Peace Research, vol 2. Peace, War and Defence*, ss. 282-304. Copenhagen: Ejlers.

Galtung, Johan (1977), Empiricism, Criticism, Constructivism: Three Aspects of Scientific Activity. Teoksessa Galtung, Johan (ed.), *Essays in Methodology, vol. 1. Methodology and Ideology*, ss. 41-71. Copenhagen: Ejlers.

Galtung, Johan (1978a), Conflict as a Way of Life. Teoksessa Galtung, Johan (ed.), *Essays in Peace Research, vol 3. Peace and Social Structure*, ss. 484-507. Copenhagen: Ejlers.

Galtung, Johan (1978b), Institutionalized Conflict Resolution: A Theoretical Paradigm. Teoksessa Galtung, Johan (toim.), *Essays in Peace Research, vol 3. Peace and Social Structure*, ss. 434-483. Copenhagen: Ejlers.

Galtung, Johan (1985), “Twenty-Five Years of Peace Research: Ten Challenges and Some Responses”, *Journal of Peace Research* 22 (2): 141-158.

Galtung, Johan (1990), “Cultural Violence”, *Journal of Peace Research* 27 (3): 291-305.

Galtung, Johan (1994), “Rauhantutkijat politiikan kentille osallistumaan!, Johan Galtungin dialoginen haastattelu”. Haastattelut Heikki Patomäki. *Kosmopolis* 24 (3): 39-54.

Galtung, Johan (1996), *Peace by peaceful means: peace and conflict, development and civilization*. Oslo: PRIO.

Galtung, Johan (2002a), Conflict, War and Peace: A Bird’s Eye View. Teoksessa Galtung, Johan – Carl G. Jacobsen – Kai Frithjof Brand-Jacobsen (ed.), *Searching for Peace: The Road to TRANSCEND*, ss. 3-15. London: Pluto.

Galtung, Johan (2002b), TRANSCEND: 45 Years, 45 Conflicts. Teoksessa Galtung, Johan – Carl G. Jacobsen – Kai Frithjof Brand-Jacobsen (ed.), *Searching for Peace: The Road to TRANSCEND*, ss. 3-15. London: Pluto.

Galtung, Johan (2003a), *Rauhan tiellä*. Helsinki: Tammi.

Galtung, Johan. Päivätty 12.10.2003(b). Cultural Peace: Some Characteristics.
<<http://www.transcend.org>>

Galtung, Johan. Päivätty 4.3.2005. Peace studies: a ten points primer.
<<http://www.transcend.org>>

- Goodman, Nelson (1978), *Ways of Worldmaking*. Brighton: Harvester Press.
- Hakovirta, Harto (1981), *Johdatus kansainväliseen politiikkaan*. Jyväskylä: Gummerus.
- Hakovirta, Harto (2002), *Maailmanpolitiikka: teoria ja todellisuus*. Jyväskylä: Gummerus.
- Harbom Lotta – Stina Högladh – Peter Wallensteen (2006), "Armed Conflict and Peace Agreements", *Journal of Peace Research* 43 (5): 617-631.
- Harbom Lotta – Peter Wallensteen (2006), Patterns of major armed conflicts, 1990-2005. Teoksessa *SIPRI Yearbook 2006: Armaments, Disarmament and International Security*, ss. 108-119. Oxford: Oxford University Press.
- Heikkinen, Antero (1974), *Historiantutkimuksen päämäärät ja menetelmät*. Helsinki: Gaudeamus.
- Holm, Hans-Henrik (1980), Johan Galtung and the science of human fulfilment: from petal-picking to mega research. Teoksessa Gleditsch, Nils Petter et al. (ed.), *Johan Galtung: A Bibliography of his Scholarly and Popular Writings 1951-80*, ss. 27-50. Oslo: PRIO
- Hyvämäki, Lauri (1967), Uusimman historiamme tutkimuskysymyksiä. Teoksessa Hyvämäki, Lauri (toim.), *Oman ajan historia ja politiikan tutkimus*, ss. 13-28. Helsinki: Otava.
- Jackson, Richard (2001), "The State and internal conflict", *Australian Journal of International Affairs* 55 (1): 65-81.
- Kaldor, Mary (1999), *New and Old Wars: Organised Violence in a Global Era*. Cambridge: Polity Press.
- Kalela, Jorma (1976), *Historian tutkimusprosessi: metodinen opas oman ajan historiaa tutkiville*. Helsinki: Gaudeamus.
- Kalela, Jorma (2000), *Historiantutkimus ja historia*. Helsinki: Gaudeamus.
- Kettunen, Pauli (1990), Poliitiikan menneisyys ja poliittinen historia. Teoksessa Ahtiainen, Pekka [et al.] (toim.), *Historia nyt: näkemyksiä suomalaisesta historiantutkimuksesta*, ss. 163-207. Juva: WSOY.
- Kivelä, Risto (1969), "Historian roolista rauhan- ja konfliktitutkimuksessa", *Historiallinen Aikakauskirja*: 20-26.
- Korhonen, Pekka (1990), *The geometry of power: Johan Galtung's conception of power*. Tampere: Tampere Peace Research Institute.
- Licklider, Roy (1995), "The Consequences of negotiated settlements in civil wars, 1945-1993", *American Political Science Review* 89 (3): 681-690.
- Miall, Hugh (2000), *Contemporary conflict resolution: the prevention, management and transformation of deadly conflicts*. Cambridge: Polity Press.

Mylly, Juhani (1995), Narratiivista ja uushistoristista (lähi)historiaa? Teoksessa Soikkanen, Timo (toim.), *Lähihistoria: teoriaan, metodologiaan ja lähteisiin liittyviä ongelmia*, ss. 35-59. Turku: Turun yliopisto.

Nevakivi, Jukka – Seppo Hentilä – Lauri Haataja (1993), *Poliittinen historia: Johdatus tutkimukseen*. Helsinki: Finn Lectura.

Paasivirta, Juhani (1967), Erikoistuminen historian tutkimuksessa ja opetuksessa. Teoksessa Hyvämäki, Lauri (toim.), *Oman ajan historia ja politiikan tutkimus*, ss. 29-43. Helsinki: Ota-va.

Patomäki, Heikki (1998), ”Kriittisten teorioiden haaste: rauhantutkimus kohti uutta vuosisataa”, *Kosmopolis* 28 (1): 7-24.

Renvall, Pentti (1965), *Nykyajan historiantutkimus*. Helsinki: WSOY.

Roberts, Adam (1991), New Peace Research, Old International Relations. Teoksessa Nobel, Jaab (ed.), *The coming of age of peace research: studies in the development of a discipline*, ss. 1-21. Groningen: STYX.

Rogers, Paul – Oliver Ramsbotham (1999), “Then and Now: Peace Research – Past and Future”, *Political Studies* 47 (4): 740-754.

Soikkanen, Timo (1995a), Historiankirjoituksen ”etulinja” reaaliaikaan! Teoksessa Soikkanen, Timo (toim.), *Lähihistoria: teoriaan, metodologiaan ja lähteisiin liittyviä ongelmia*, ss. 104-129. Turku: Turun yliopisto.

Soikkanen, Timo (1995b), Miksi Lähihistoria-kirja? Teoksessa Soikkanen, Timo (toim.), *Lähihistoria: teoriaan, metodologiaan ja lähteisiin liittyviä ongelmia*, ss. 7-10. Turku: Turun yliopisto.

Soikkanen, Timo (2005), Poliittisen historian historia – vertaileva analyysi. Teoksessa *Lähihistoria tehtävänä: 40 vuotta poliittisen historian tutkimusta, opetusta ja hallintoa Turun yliopistossa*, ss. 5-35. Turku: Turun yliopisto.

Sørensen, Georg (1992), “Utopianism in Peace Research: The Gandhian Heritage”, *Journal of Peace Research* 29 (2): 135-144.

Summerfield, Derek (1998), The Social Experience of War and Some Issues for the Humanitarian Field. Teoksessa Bracken Patrick J. – Celia Petty (ed.), *Rethinking the Trauma of War*, ss. 9-37. London: Free Association Books.

Turunen, Teemu (2001), *Peacemaking or faking? Interactive conflict resolution in contemporary conflicts*. Turku: Turun yliopisto.

Weber, Thomas (1999), ”Gandhi, Deep Ecology, Peace Research and Buddhist Economics”, *Journal of Peace Research* 36 (3): 349-361.

Wiberg, Håkan (1983), *Rauhantutkimus ja konfliktiteoria*. Helsinki: Tammi.

Zartman, I. William ja Touval, Saadia (1996), International Mediation in the Post-Cold War Era. Teoksessa Crocker, Chester A., Hampson, Fen Osler ja Aall, Pamela (ed.), *Managing*

Global Chaos: sources of and responses to international conflict, ss. 445-461. Washington: United States Institute of Peace Press.

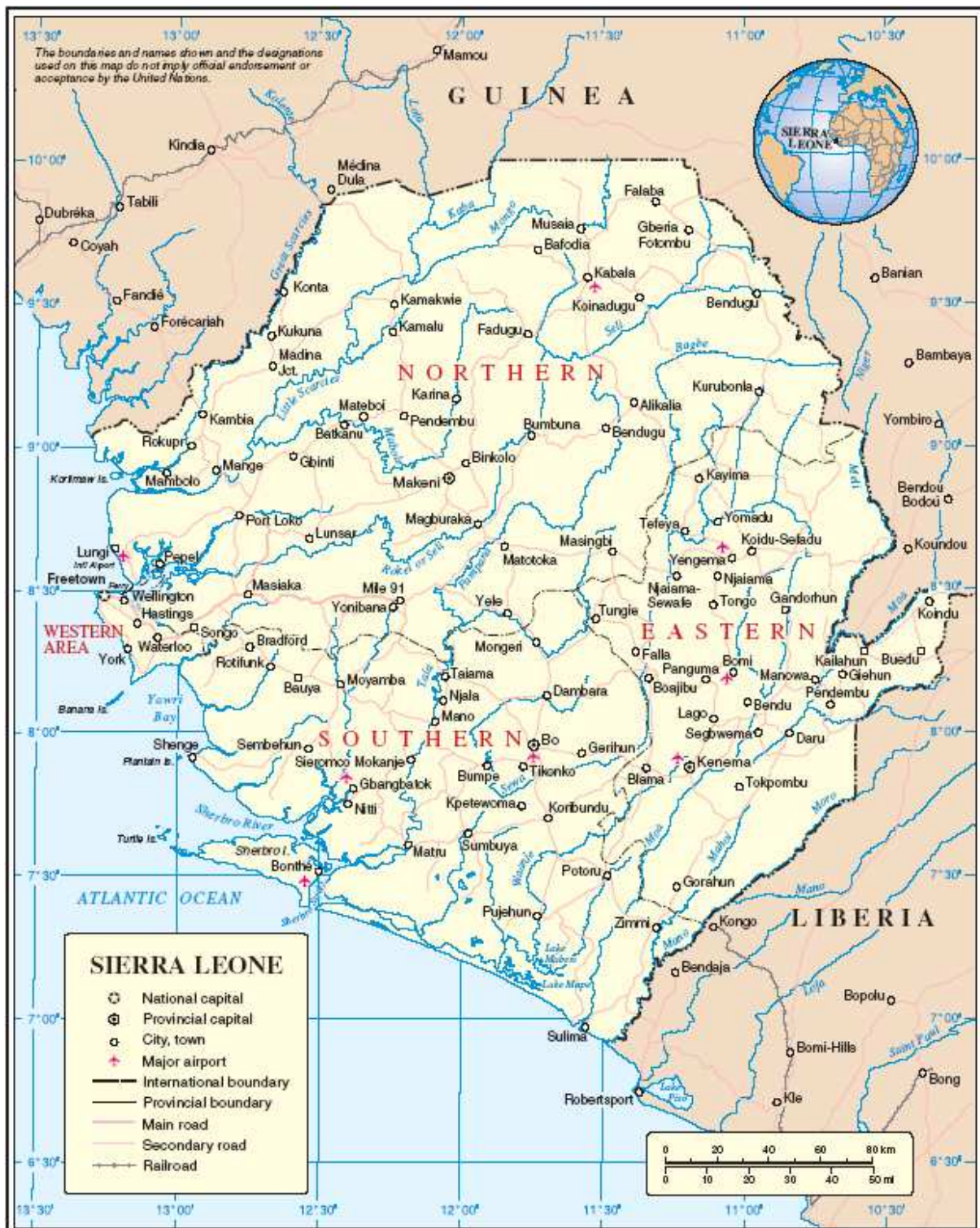
LIITTEET

Liite 1. Sierra Leonen kartta

Liite 2. Osapuolet, tukijat ja ulkopuoliset toimijat Sierra Leonen konfliktissa

Liite 3. Sierra Leonen konfliktin kronologia

Sierra Leonen kartta

Map No. 3902 Rev. 5 UNITED NATIONS
January 2004

Department for Peacekeeping Operations
Cartographic Section

Lähde: <<http://www.un.org/Depts/Cartographic/map/profile/sierrale.pdf>>

Osapuolet, tukijat ja ulkopuoliset toimijat Sierra Leonen konfliktissa**1991**

	Osapuolet	Tukijat	Ulkopuoliset toimijat
A	Sierra Leonen hallitus (Momoh / APC)	Iso-Britannia, Yhdysvallat	
B	RUF	NPFL, Libya, Burkina Faso	

1992

	Osapuolet	Tukijat	Ulkopuoliset toimijat
A	Sierra Leonen hallitus (Momoh / APC → Strasser / NPRC)		ECOWAS (Sierra Leonen hallitus ja Liberian eri puolueyhymät keskustelivat ECOWAS:n tuella. RUF kieltäytyi neuvotteluista.)
B	RUF	(todennäköisesti) NPFL, Libya, Burkina Faso	

1993

	Osapuolet	Tukijat	Ulkopuoliset toimijat
A	Sierra Leonen hallitus (Strasser / NPRC)		
B	RUF	(todennäköisesti) NPFL, Libya, Burkina Faso	

1994

	Osapuolet	Tukijat	Ulkopuoliset toimijat
A	Sierra Leonen hallitus (Strasser / NPRC)		
B	RUF	(todennäköisesti) NPFL, Libya, Burkina Faso	

1995

	Osapuolet	Tukijat	Ulkopuoliset toimijat
A	Sierra Leonen hallitus (Strasser / NPRC)	Executive Outcomes (eteläafrikkalainen turval- lisuusyritys)	OAU (Johti osapuolten välisiä neuvotteluja joulukuussa. Sierra Leonen hallitus eh- dotti koalitionhallituksen perustamista, mutta RUF kieltäytyi kompromissis- ta.)
B	RUF	(todennäköisesti) NPFL, Libya, Burkina Faso	

1996

	Osapuolet	Tukijat	Ulkopuoliset toimijat
A	Sierra Leonen hallitus (Strasser / NPRC → Bio / NPRC → Kabbah / SLPP)		Kansainyhteisö, Norsunluurannikko, International Alert (IA), OAU, YK (Toimivat välittäjinä neu- votteluissa, jotka pidettiin helmikuussa Abidjanissa.)
B	RUF	(todennäköisesti) Libya, Burkina Faso	Guinea (Isännöi heinäkuun neu- votteluja.)

1997

	Osapuolet	Tukijat	Ulkopuoliset toimijat
A	Sierra Leonen hallitus (Kabbah / SLPP → Koroma / AFRC + RUF)		Nigeria, Norsunluurannikko, Guinea, Ghana, Liberia (Neuvottelivat AFRC:n ja RUF:n kanssa.) ECOMOG (Joukkojen koko Sierra Leonessa n. 10 000.)
B 1	RUF	Liberia, AFRC (todennäköisesti myös) Libya, Burkina Faso	
B 2	AFRC	RUF	
C	Kamajors (Taistelivat AFRC:a ja RUF:a vastaan, tavoitteena palauttaa Kabbah takaisin presidentiksi.)		

1998

	Osapuolet	Tukijat	Ulkopuoliset toimijat
A	Sierra Leonen hallitus (Koroma / AFRC + RUF → Kabbah / SLPP)		YK (Turvallisuusneuvosto perusti heinäkuussa UNOMSIL- rauhanturvaoperaation.)
B 1	RUF	Liberia, Burkina Faso, Gambia Libya, AFRC	
B 2	AFRC	RUF	
C	Kamajors (Tavoite täyttyi, kun Kab- bah palasi presidentiksi maaliskuussa.)		

1999

	Osapuolet	Tukijat	Ulkopuoliset toimijat
A	Sierra Leonen hallitus (Kabbah / SLPP)	Iso-Britannia	YK, OAU,
B 1	RUF	Liberia, AFRC (Huom. marraskuussa RUF ja AFRC alkoivat taistella toisiaan vastaan.)	Kansainyhteisö, Iso-Britannia, Yhdysvallat, ECOWAS (Toimivat välittäjinä tou- kokuun neuvotteluissa.) Togo (Isännöi toukokuun neu- votteluja.) YK:n turvallisuusneuvosto perusti lokakuussa UNAMSIL- rauhanturvaoperaation.
B 2	AFRC	RUF (Huom. ks. edellä)	

2000

	Osapuolet	Tukijat	Ulkopuoliset toimijat
A	Sierra Leonen hallitus (Kabbah / SLPP)	Iso-Britannia	ECOWAS (Toimi välittäjänä Abujan tulitaukosopimuksessa.) UNAMSIL
B	RUF	Liberia, Burkina Faso	

2001

	Osapuolet	Tukijat	Ulkopuoliset toimijat
A	Sierra Leonen hallitus (Kabbah / SLPP)		UNAMSIL
B	RUF		

Taulukkojen tiedot kerätty UCDP:n internetsivuilta: <<http://www.pcr.uu.se/database>>.

Sierra Leonen konfliktin kronologia

- 1991**, maaliskuu RUF hyökkää Sierra Leonen itäiseen osaan ja aloittaa sissisodan Sierra Leonen hallitusta vastaan.
- 1992**, huhtikuu Armeijan sotilaat tekevät vallankaappauksen. Sotilasjunta NPRC:n johtajaksi valitaan kapteeni Valentine Strasser.
- 1994**, marraskuu NPRC kutsuu RUF:n neuvotteluihin, mutta RUF kieltäytyy tulitauosta.
- 1996**, tammikuu Prikaatinkenraali, Julius Maada Bio, kukistaa Strasserin palatsivallankaappauksessa.
- 1996**, helmikuu SLPP voittaa vaalit. Ahmad Tejan Kabbahista tulee Sierra Leonen presidentti.
- 1996**, huhtikuu Sierra Leonen hallitus ja RUF tekevät tulitaukosopimuksen.
- 1996**, toukokuu Sierra Leonen hallitus ja RUF neuvottelevat rauhansopimuksesta. Neuvottelut kariutuvat, kun RUF vaatii ulkomaisten joukkojen vetäytymistä maasta sekä vallan jakoa.
- 1996**, marraskuu Sierra Leonen hallitus ja RUF allekirjoittavat Abidjanin rauhansopimuksen.
- 1997**, toukokuu Armeijan sotilaat tekevät vallankaappauksen ja pakottavat Kabbahin hallinnon maanpakoon. AFRC, johtajanaan majuri Johnny Paul Koroma, kutsuu myös RUF:n kapinalliset uuteen hallitukseen.
- 1997**, lokakuu Länsi-Afrikan talousyhteisö, ECOWAS, ja AFRC/RUF -liittouma allekirjoittavat Conakryn sopimuksen.
- 1998**, helmikuu Taistelut alkavat ECOMOG-joukkojen ja AFRC/RUF -liittouman välillä, kun molemmat syyttävät toisiaan Conakryn sopimuksen rikkomisesta.
- 1998**, maaliskuu ECOMOG-joukot pakottavat AFRC/RUF -liittouman vetäytymään Freetownista ja asettavat presidentti Kabbahin uudelleen valtaan.

1998 , heinäkuu	YK:n turvallisuusneuvosto perustaa UNOMSIL-rauhanturvaoperaation.
1999 , tammikuu	RUF/AFRC -liittouma hyökkää Freetowniin
1999 , toukokuu	Sierra Leonen hallitus ja RUF allekirjoittavat tulitaukosopimuksen.
1999 , heinäkuu	Sierra Leonen hallitus ja RUF allekirjoittavat Lomé'n rauhansopimuksen.
1999 , elokuu	YK:n turvallisuusneuvosto perustaa UNAMSIL-rauhanturvajoukot.
2000 , toukokuu	RUF kaappaa lähes 500 YK:n rauhanturvaajaa. Brittiläiset joukot saapuvat Sierra Leoneen. RUF:n johtaja Foday Sankoh pidätetään. Presidentti Kabbah ilmoittaa, että Sankoh asetetaan syytteeseen Sierra Leonen lain mukaan.
2000 , marraskuu	Sierra Leonen hallitus ja RUF allekirjoittavat Abujan tulitaukosopimuksen, joka sisältää sitoumuksen palata Lomé'n rauhansopimuksen ehtoihin.
2001 , maaliskuu	YK:n turvallisuusneuvosto päättää lisätä UNAMSIL:n joukkovahvuuden 17 500 rauhanturvaajaan.
2002 , tammikuu	Sierra Leonen hallitus julistaa konfliktin virallisesti päättyneeksi.